

2019-2022

Programmabegroting 2019

INWONERS

MAKEN

ZWARTEWATERLAND

MOGELIJK

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbiedingsbrief.....	4
Leeswijzer.....	6
Dienstbaar Zwartewaterland	12
Zorgzaam en Levendig Zwartewaterland.....	18
Mooi en Duurzaam Zwartewaterland.....	30
Dekkingsmiddelen	41
Overhead.....	43
Meerjarenperspectief	47
Paragraaf Lokale Heffingen	50
Paragraaf Weerstandsvermogen.....	57
Paragraaf Kapitaalgoederen	77
Paragraaf Financiering	80
Paragraaf Bedrijfsvoering	85
Paragraaf Verbonden Partijen.....	88
Paragraaf Grondbeleid	101
Reserves.....	105
Vorzieningen	106
Balansprognose.....	107
Overzicht van baten en lasten	1144
Incidentele baten en lasten	115
Bijlage 1. Baten en lasten per taakveld	1177

Aanbiedingsbrief

Geachte raadsleden,

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2019 – 2022 aan. Een bijzondere begroting, omdat het na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 de eerste begroting is in de nieuwe raadsperiode.

Deze Programmabegroting is gebaseerd op de Kadernota 2019 - 2022 die uw raad op 5 juli 2018 heeft vastgesteld.

Naast inhoudelijke wijzigingen is de Programmabegroting ook qua indeling en inrichting gewijzigd. Op verzoek van uw raad hebben wij met de auditcommissie overleg gevoerd. Doelstelling is om te komen tot een indeling en inrichting van de Programmabegroting die de kaderstellende rol van de raad versterkt en de sturingsmogelijkheden voor de raad vergroot.

Voor een uitgebreide inhoudelijke toelichting op de indeling en inrichting van de begroting verwijzen wij naar de leeswijzer.

Hoofddlijn van de nieuwe indeling is dat per subthema (= "deelprogramma" in de Programmabegroting) het college operationele doelstellingen (= "beoogd resultaat" in de Programmabegroting) heeft geformuleerd. Hiermee is het uitvoeringsprogramma van het college herkenbaar in de begroting opgenomen. Voor het totale beleid (zowel bestaand als nieuw beleid) presenteren wij per deelprogramma doelstellingen, activiteiten, indicatoren en benodigde budgetten in de begroting. Daarmee is een helder en concreet kader voor de uitvoering door uw raad geformuleerd. Uw raad heeft zo zicht op een concreet uitvoeringsprogramma van het college en kan hier per deelprogramma op sturen. Hiermee is het sturend vermogen van de Programmabegroting vergroot.

In de vergadering van de auditcommissie op 5 juli jl. is de nu voorliggende indeling, opzet en inrichting van de Programmabegroting bekrachtigd. Daarmee is de indeling van de begrotingsprogramma's voor deze raadsperiode vastgesteld.

Beleidsontwikkelingen

De doelstellingen uit het coalitieprogramma "Inwoners maken Zwartewaterland mogelijk" zijn zowel in beleidsmatige als budgettaire zin meegenomen in de kadernota. Voor een toelichting op het nieuwe beleid in deze Programmabegroting zie het hoofdstuk "Meerjarenperspectief".

Naast het nieuwe beleid op specifieke thema's en/of beleidsonderdelen is het behoud van een structureel gezonde financiële positie als hoofddoelstelling voor deze raadsperiode geformuleerd. We concretiseren dat door de schuldquote in deze raadsperiode onder 120% te brengen. In het hoofdstuk "Balansprognose" kunt u zien dat wij op basis van de huidige uitgangspunten verwachten dat ook de nominale schuldpositie aan het eind van deze raadsperiode substantieel gedaald is.

Financiële positie

Ten opzichte van de Kadernota 2019 - 2022 zijn er mutaties in de financiële positie. In deze begroting doen wij u voorstellen om die te verwerken in de begroting. De mutaties zijn weergegeven in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

Nr.	Meerjarenbegroting	2019	2020	2021	2022
1	Saldo Kadernota	595	303	359	765
	Subtotaal	595	303	359	765
2	Algemene uitkering	-553	-784	-906	-1.307
3	Interbestuurlijk Programma (IBP)	491	619	693	820
4	Correctie indexering begroting	232	314	419	554

5	Correctie indexering heffingen	-77	-105	-140	-185
6a	Correctie uitkeringsfactor Sociaal Domein	-154	-117	-67	0
6b	Inzet reserve Sociaal Domein	154	117	0	0
7	Verhoging bijdrage regio Zwolle	-48	0	0	0
8a	Bijdrage Human Capital Regio Zwolle	-41	0	0	0
8b	Inzet reserve Sociaal Domein	41	0	0	0
9	Verhoging verzekeringspremie WA verzekering	-23	-23	-23	-23
	Totaal begrotingsaldo MJB 2019-2022	618	324	335	624

Toelichting op de mutaties is opgenomen in het hoofdstuk "Meerjarenperspectief".

Belastingtarieven en heffingen

Uitgangspunt deze raadsperiode is dat belastingverhoging in principe beperkt blijft tot inflatiecorrectie. In deze begroting is uitgegaan van indexatie van de belastingtarieven met 0,9%. Dat is ook het inflatiecijfer dat toegepast is op de budgetten.

Het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing kan op grond van de meest actuele gegevens gehandhaafd blijven op € 122. Ook de rioolrechten kunnen op hetzelfde niveau gehandhaafd blijven. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden bedraagt € 353.

Sluitend meerjarenperspectief

Wij stellen voor de begroting, inclusief de voorgestelde begrotingswijzigingen, vast te stellen. Hierdoor ontstaat een Programmabegroting 2019 – 2022 die structureel en materieel in evenwicht is en in alle jaarschijven sluit met een positief saldo.

College van burgemeester en wethouders
Oktober 2018

Leeswijzer

1. Inleiding

De Programmabegroting geeft inzicht in de financiële positie en de belangrijkste beleidsontwikkelingen van de gemeente. Ten opzichte van de vorige Programmabegroting is een aantal verbeteringen doorgevoerd. Hieronder worden de verschillende onderdelen van de Programmabegroting geïntroduceerd en worden de verbeteringen toegelicht.

2. Begrotingsprogramma's

Indeling programma's

De Programmabegroting bestaat uit drie begrotingsprogramma's:

1. *Dienstbaar Zwartewaterland*
In dit programma ligt het accent op de plaats van onze gemeente in de samenleving, de rol van onze inwoners en de financiële gezondheid van de gemeente.
2. *Zorgzaam en Levendig Zwartewaterland.*
Dit programma gaat over de zorg voor onze inwoners. Daarnaast is er aandacht voor onze vitale kernen en veiligheid.
3. *Mooi en Duurzaam Zwartewaterland*
Dit programma gaat over de maatschappelijke opgave met betrekking tot duurzaamheid, onze fysieke leefomgeving en onze economie.

Opzet programma's

Bij de drie begrotingsprogramma's is de structuur van het coalitieprogramma aangehouden. Het coalitieprogramma bestaat uit zeven thema's. De thema's hebben we steeds kernachtig samengevat tot één term. De gemeente Zwartewaterland is:

1. Dienstbaar: inwoners zijn het sociale kapitaal van onze samenleving;
2. Sociaal sterk: de leefwereld van onze inwoners staat centraal;
3. Duurzaam: de mens, leefomgeving en economie zijn in onze gemeente duurzaam verbonden;
4. Veilig: de veilige leefomgeving van onze gemeente is merkbaar verbeterd;
5. Levendig en vitaal: onze centra, kernen en buitengebied zijn levendig en vitaal;
6. Ondernemersvriendelijk: onze middenstand en het bedrijfsleven floreren;
7. Flexibel, transparant en financieel gezond: onze gemeente is flexibel, transparant en financieel gezond.

Elk thema is onderverdeeld in verschillende subthema's. In de begroting hanteren we hiervoor de term 'deelprogramma's'. In de hieronder opgenomen tabel kunt u achter elk thema de bijbehorende deelprogramma's van links naar rechts lezen. De thema's en deelprogramma's zijn als volgt ondergebracht in de begrotingsprogramma's:

Oude begroting →	Bestuur en Middelen	Samen Leven, Zorgen en Werken	Samen Ontwikkelen en Beheren
Nieuwe begroting → Coalitiethema's ↓	Dienstbaar Zwartewaterland	Zorgzaam & Levendig Zwartewaterland	Mooi & Duurzaam Zwartewaterland
Dienstbaar	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met inwoners (waaronder tevens privacy en integriteit) 	<ul style="list-style-type: none"> • Steun voor vrijwilligers en mantelzorg • Statushouders: nieuwe inwoners in onze gemeente 	
Sociaal Sterk		<ul style="list-style-type: none"> • Zorg • Zorg voor kinderen en jongeren • Arbeidsparticipatie • Armoede en Schulden • Onderwijs (inclusief onderwijshuisvesting) • Oudere inwoners in onze gemeente 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Bewegen Sport en Cultuur 	
Duurzaam			<ul style="list-style-type: none"> • Energietransitie • Water en Klimaatadaptatie • Afval
Veilig		<ul style="list-style-type: none"> • Politie en Brandweer 	<ul style="list-style-type: none"> • Verkeersveiligheid
Levendig en vitaal		<ul style="list-style-type: none"> • Ontmoeting in een vitaal centrum • Recreëren 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimte • Duurzaam Wonen • Parkeren en Auto's • Fietsers en voetgangers • Openbaar vervoer
Ondernemersvriendelijk			<ul style="list-style-type: none"> • Ondernemen (vanwege het planologische accent) • Gezonde agrarische sector • Werkgelegenheid en samenwerking met ondernemers
Flexibel, transparant en financieel gezond	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en dienstverlening • Financieel gezond en lagere schuldquote 		

Zoals uit bovenstaande tabel volgt, kan een thema uit het coalitieprogramma betrekking hebben op meerdere begrotingsprogramma's. De deelprogramma's uit het coalitieprogramma zijn uniek gekoppeld aan één begrotingsprogramma.

In de begrotingsprogramma's wordt antwoord gegeven op de wettelijk voorgeschreven 'W-vragen': *wat willen we bereiken, wat willen we daarvoor doen, en wat mag het kosten*. Elk programma begint met de beschrijving van een visie. Vervolgens worden de W-vragen als volgt beantwoord:

Wat willen we bereiken?

- **Programmadoelstellingen**
De programmadoelstellingen beschrijven waar we als gemeente Zwartewaterland in 2022 willen staan.

Welk resultaat willen we en wat gaan we daarvoor doen?

- **Beoogd resultaat**
De beoogde resultaten vormen een concrete uitwerking van de programmadoelstellingen in operationele doelstellingen van het college. De resultaten zijn veelal ontleend uit het coalitieprogramma en zijn waar mogelijk meetbaar gemaakt. Ze zijn geordend per deelprogramma.
- **Activiteiten 2019**
Om de beoogde resultaten te realiseren, worden activiteiten uitgevoerd. De activiteiten die gepland staan voor 2019, zijn opgenomen in de begroting. De nadruk ligt hierbij niet zozeer op de beheersing van de bestaande werkzaamheden, maar op activiteiten die sturen op het bereiken van het beoogde resultaat. De operationele doelstellingen en bijbehorende activiteiten vormen de uitvoeringsagenda van het college.
- **Beleidsindicatoren**
De gemeenteraad moet een oordeel kunnen vormen over de behaalde beleidsresultaten uit het verleden en een inschatting kunnen maken van de – met het voorgestelde beleid – te behalen resultaten in de toekomst. De beleidsindicatoren geven aan in welke mate we in het komende begrotingsjaar verwachten naar de beoogde resultaten toe te bewegen. Op deze manier krijgt de raad de mogelijkheid om te sturen op de effecten van het beleid.
- **Kengetallen**
Om de beoogde resultaten nader in te kleuren, laten de kengetallen zien wat de planning voor het beoogde resultaat in 2019 is.

Wat mag het kosten?

- **Begroting 2019 – 2022**

Voor elk deelprogramma binnen het desbetreffende begrotingsprogramma staan de lasten, baten en het saldo voor het begrotingsjaar en het meerjarenperspectief van de drie daaropvolgende jaren in een tabel. Ook worden de resultaten van het afgelopen jaar weergegeven. Uw raad stelt de budgetten per begrotingsprogramma vast.

- **Dekkingsmiddelen**

Na de drie programma's zijn de dekkingsmiddelen van de gehele begroting opgenomen. In het programma dekkingsmiddelen staat door welke inkomsten (algemene uitkering, belastingen, dividend) de uitgaven in de begrotingsprogramma's worden gedekt.

- **Overhead**

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Het bestaat onder andere uit loonkosten van ondersteunende diensten en management, ICT-kosten en huisvestingskosten. Overhead kosten worden op grond van de regelgeving als geheel opgenomen in de begroting.

- **Meerjarenperspectief**

Op grond van de regelgeving dienen de baten en lasten van een gemeente structureel in evenwicht te zijn. Daarvan is sprake indien in het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Het is op grond van de regelgeving dan ook verplicht dat uw raad ieder jaar voor 15 november een begroting indient bij Provinciale Staten van Overijssel voor het volgende jaar en de drie daaropvolgende jaren (in de voorliggende begroting derhalve voor de jaren 2019 -2022) die structureel en materieel in evenwicht is.

Veranderingen ten opzichte van voorgaande jaren

Ten opzichte van voorgaande jaren is een aantal veranderingen doorgevoerd. Het doel is daarbij dat er per deelprogramma een logische samenhang tussen doelstellingen, daarvoor benodigde activiteiten, beleidsindicatoren, kengetallen en bijbehorend budget ontstaat. Het college kan nu op het niveau van de deelprogramma's verantwoording afleggen aan de raad. De raad kan op het niveau van de programma's en deelprogramma's sturen, wat de kaderstellende en controlerende rol van de raad versterkt.

Bij het vertalen van het coalitieprogramma naar de programmabegroting is met het oog op de herkenbaarheid getracht zo dicht mogelijk bij de opbouw van het coalitieprogramma te blijven. Daarnaast is de lay-out aangepast om het onderscheid tussen en de opbouw van de deelprogramma's te verduidelijken.

Deze begroting is een eerste stap in het optimaliseren van de besturingscyclus. In de komende jaren zetten we ons in voor het verder meetbaar maken van de operationele doelstellingen en het vergroten van de (digitale) transparantie rondom de besturingscyclus.

Investeringen

De raad stelt op grond van zijn budgetrecht middelen beschikbaar voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investeringen zijn kapitaaluitgaven die meerdere jaren gebruikt worden. Deze uitgaven (kredieten) zijn op de balans geplaatst. De lasten van de investeringen (rente- en afschrijvingskosten) worden wel opgenomen in de begroting. Dit zijn de zogenaamde kapitaallasten. In overeenstemming met de financiële beheersverordening stelt uw raad met de vaststelling van de begroting ook de investeringskredieten beschikbaar zoals die in het investeringsoverzicht zijn opgenomen.

3. Paragrafen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn zeven paragrafen in de begroting opgenomen. De paragrafen vormen op het desbetreffende onderwerp een dwarsdoorsnede van de begroting.

1. Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de begroting daarvoor moet worden bijgesteld. Daarmee geeft het weerstandsvermogen aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. De paragraaf geeft inzicht in mogelijke risico's waarvoor weerstandsvermogen aangesproken dient te worden. Ook geeft de paragraaf inzicht in de samenstelling en het tot stand komen van de omvang van het weerstandsvermogen van onze gemeente.

3. Kapitaalgoederen

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen komt in de verschillende begrotingsprogramma's terug. In deze paragraaf wordt het gevoerde beleid met betrekking tot het beheer en onderhoud als een "dwarsdoorsnede" vanuit de programma's aangegeven. De kapitaalgoederen worden onderverdeeld in de categorieën: wegen, riolering, water, groen en gemeentelijke gebouwen.

4. Financiering

In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente wordt omgegaan. Het gaat hier om renteontwikkelingen en ontwikkelingen ten aanzien van de wet- en regelgeving. Deze technische financieringsparagraaf is samen met de financiële verordening en het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

5. Bedrijfsvoering

Deze paragraaf gaat in op allerlei interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie. Bedrijfsvoering is erop gericht de primaire processen optimaal te ondersteunen waardoor de dienstverlening aan inwoners en bedrijven van goede (op het door de raad vastgestelde niveau) kwaliteit is.

6. Verbonden partijen

De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de samenwerking heeft spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen en het beleid dat met deze verbonden partijen wordt uitgevoerd nader toegelicht.

7. Grondbeleid

De gemeente speelt (soms) een actieve rol in het kopen en verkopen van gronden. Grondbeleid wordt ingezet als sturingsinstrument om verschillende beleidsdoelen te realiseren, zoals het voorzien in behoefte aan bouwgrond voor woningbouw, bedrijven, kantoren, winkels, horeca en overige bestemmingen. Er zijn echter ook forse investeringen en risico's met grondbeleid gemoeid. In deze paragraaf wordt op het actuele grondbeleid van de gemeente ingegaan, zodat uw raad ook op dit beleidsterrein de kaderstellende rol goed kan invullen.

4. Reserves en voorzieningen

In overeenstemming met het BBV wordt in de begroting het verloop van de reserves voor, in dit geval, 2019 – 2022, opgenomen. De reserves bestaan uit *algemene reserves* en *bestemmingsreserves*. De algemene reserves zijn alle reserves, niet zijnde bestemmingsreserves, die bedoeld zijn als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Bestemmingsreserves zijn reserves waar de gemeenteraad een bepaalde bestemming aan heeft gegeven. Het is aan de raad om de voorwaarden rondom de besteding van een bestemmingsreserve te bepalen. In het algemeen geldt dat de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vooraf door de raad worden goedgekeurd.

Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen, omdat zij gevormd worden om toekomstige verplichtingen na te komen. Het verschil tussen een reserve en een voorziening is volgens het BBV vooral, dat de raad bij reserves de bestemming wel kan wijzigen en bij voorzieningen niet.

Vorzieningen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. Het instellen van een niet verplichte voorziening en het doen van stortingen en onttrekkingen is een bevoegdheid van de raad. Het instellen van een verplichte voorziening en het doen van stortingen en onttrekkingen is een bevoegdheid van het college.

5. Balansprognose

De programmabegroting bevat een geprognoseerde balans voor de komende jaren. Met het opnemen van een geprognoseerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, in het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. Er is dus rekening gehouden met de geplande investeringen voor de komende jaren.

6. Baten en lasten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven te worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

De baten en lasten worden per begrotingsprogramma weergegeven. Naast de baten en lasten die behoren bij de gewone uitoefening van de gemeentelijke taken, kan er een aantal incidentele baten en lasten zijn. Met het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De (incidentele) baten en lasten voor de komende jaren worden in de programmabegroting weergegeven.

Inwonersinitiatief brug bij de Koppel, Genemuiden

Dienstbaar Zwartwaterland

Dienstbaar Zwartewaterland

Onze gemeente is vitaal en sociaal sterk. Inwoners zijn en voelen zich betrokken bij hun directe leefomgeving. Steeds meer zaken leggen wij terug in de samenleving en we vragen meer zelfredzaamheid. Wij bieden daarbij een faciliterende en ondersteunende rol. Onze bereikbaarheid en dienstverlening is van een hoog niveau. We staan dicht bij onze inwoners en bieden hen de mogelijkheid om actief mee te denken en te doen bij veranderingen. We werken zichtbaar, merkbaar en meetbaar, en denken vanuit de leefwereld van onze inwoners. Onze omgeving kan rekenen op een integere en transparante overheid, die duidelijk communiceert en verantwoording aflegt.

Onze gemeente is financieel gezond. Wij blijven inzetten op doelgerichtheid, efficiëntie en versterking van de financiële positie van de gemeente om tegenvallers op te kunnen vangen en durven financiële keuzes te maken. Onze schuldquote is verantwoord verminderd.

Programmadoelstellingen: wat willen we bereiken?

Dienstbaar

Samenwerking met inwoners

- We zorgen dat de gemeente draagvlak en vertrouwen heeft.
- Inwoners zijn het goud van de samenleving. Initiatieven van inwoners ondersteunen wij. Over de rol invulling van de gemeente maken wij vooraf duidelijke afspraken.
- We zijn een overheid die loslaat en ruimte geeft.
- We nemen regie op grote maatschappelijke opgaven.
- Er is sprake van meer vertrouwen in de samenleving en als gevolg daarvan minder regels.
- We gaan goed om met persoonsgegevens die ons zijn toevertrouwd en handelen conform de AVG.
- Maatschappelijke organisaties zijn belangrijke ontwikkelingspartners van onze gemeente. Onze relatie is respectvol, zakelijk en wederzijds investeren we hierin.

Flexibel, transparant en financieel gezond

Communicatie en dienstverlening

- Er is sprake van duidelijke communicatie- en verantwoordingslijnen tussen de raad, het college, de medewerkers en de samenleving.
- De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeentelijke organisatie zijn van een hoog niveau.
- Inwoners kunnen rekenen op een eerlijke en transparante overheid.
- Samenwerken is nodig, en dat kan met meerdere gemeenten. Per beleidsterrein maken we een keuze.
- We bieden tegenwicht aan gezagsondermijning.

Financieel gezond en lagere schuldquote

- We hebben het financiële huishoudboekje op orde. Er is inzicht in de financiële mogelijkheden van de gemeente.
- We gaan terughoudend om met belastingverhoging.
- We zijn een financieel gezonde gemeente.

Prestaties: welk resultaat willen we en wat gaan we daar voor doen?

Thema: Dienstbaar			
Samenwerking met inwoners			
Beoogd resultaat			
<p>1. Inwoners en maatschappelijke partners krijgen ruimte voor het ontplooiën van initiatieven in zowel het fysieke als het sociale domein. We gaan binnen twee weken in gesprek met de initiatiefnemers. Binnen een maand na het gesprek geven we een indicatie van de haalbaarheid.</p> <p>2. Inwoners en (maatschappelijke) partners kunnen gebruikmaken van het recht om ons uit te dagen via Right to Challenge.</p> <p>3. We zorgen dat de gemeente draagvlak en vertrouwen heeft.</p> <p>4. We nemen regie op grote maatschappelijke opgaven.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
<p>1. We werken samen met onze inwoners en (maatschappelijke) partners aan het opstellen van ons beleid/onze plannen. Op basis van de te ontwikkelen Leidraad Inwonersparticipatie bepalen we, onder andere, wie eigenaar is van het initiatief/vraagstuk, de mate waarin we samenwerken en wie welke rol vervult (inwonersparticipatie).</p> <p>2. We geven Right to Challenge vorm in de gemeentelijke organisatie en informeren inwoners actief over dit thema.</p> <p>3. In overleg met de raad investeren wij in integriteit.</p> <p>4a. We verkennen onze deelname in 'the coalitions of the willing' binnen de regio Zwolle.</p> <p>4b. We geven voor onze organisatie gevolg aan de uitwerking van het Interbestuurlijk Programma (IBP).</p>			

Thema: Flexibel, transparant en financieel gezond			
Communicatie en Dienstverlening			
Beoogd resultaat			
<p>1. De ontvanger vindt onze communicatie eenvoudig, begrijpelijk en betrouwbaar</p> <p>2. Lokaal is invulling gegeven aan de landelijke digitale agenda (DA2020) van de VNG. Het gaat hierbij om openheid & transparantie, één efficiënte overheid en digitaal werken.</p> <p>3. Bestuur en management zijn "in control". De procesbeheersing is op orde, waardoor er vanaf 2021 een "in control statement" bij de jaarrekening kan worden afgegeven.</p> <p>4. Er is sprake van meer vertrouwen in de samenleving en als gevolg daarvan minder regels.</p> <p>5. We handelen zoveel mogelijk juridische zaken via mediation af.</p> <p>6. We handelen conform de AVG.</p> <p>7. Intern zijn we ons bewust van de (beleids)terreinen waarop mogelijk georganiseerde criminaliteit actief is en waarbij we een verhoogd risico lopen op ondermijning van het lokale gezag.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning

Rijbewijzen	2019	2.700
Reisdocumenten	2019	1.000
Geboorteakte	2019	50
Akten overlijden	2019	120
Huwelijksakten en partnerschapsregistraties	2019	100
Verhuizingen binnen gemeente	2019	1.000
Vestigingen in gemeente	2019	700

Activiteiten 2019

- 1a. We maken meetbaar of onze communicatie eenvoudig, begrijpelijk en betrouwbaar is.
- 1b. We introduceren een interactief Persoonlijk Internet Portaal.
- 1c. We verbreden de realtime webcare en gaan per (actueel) onderwerp ook actief op zoek naar inzichten en gevoelens die leven bij de Zwartewaterlanders.
- 1d. De spelregels rond burgerparticipatie maken vast onderdeel uit van beleids- en besluitvormingsprocessen. We voorzien medewerkers van de gereedschappen om daar handen en voeten aan te geven.
- 1e. Van de wekelijkse openbare besluitenlijst van het college van B&W wordt een publieksvriendelijke versie gemaakt en verspreid. Hierin worden de achtergronden en strekking van de besluiten in eenvoudige taal toegelicht.
- 1f. We passen de communicatiemiddelen aan op B1-niveau. Dit wil zeggen dat 80% van de bevolking onze communicatie begrijpt.
- 1g. Nieuwe medewerkers krijgen een schrijftraining op B1-niveau. De rest van de organisatie volgt een jaarlijkse opfriscursus.
- 1h. In samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven maken we onze communicatie ook toegankelijk voor laaggeletterden.
- 1i. We verbeteren de communicatievaardigheden van alle medewerkers.
2. We bepalen de opgaven waarop we lokaal tot een passende invulling komen van de landelijke digitale ambities DA2020 inclusief prioriteitsstelling en zetten hierop in. (Zie voor verdere uitwerking de paragraaf bedrijfsvoering).
3. De gehele Verbijzonderde Interne Controle (VIC-functie) wordt in samenwerking met gemeenten Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Westerveld en Meppel (SSZWM) uitgevoerd.
4. De geldende algemeen verbindende voorschriften worden geïnventariseerd en beoordeeld op overbodigheid.
5. Jaarlijks geven wij de raad inzicht in aantallen potentiële geschillen die via mediation worden opgelost.
- 6a. We integreren een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens conform de AVG in de werkprocessen, bij informatie-uitwisseling met samenwerkingspartners, in onze houding en in ons gedrag.
- 6b. Rekening houdend met de AVG kijken we op welke wijze we tegemoet kunnen komen aan de informatiebehoefte van onder andere de media.
7. In samenwerking met het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum en de politie rollen we het Plan van aanpak ondermijning binnen de organisatie uit en stellen we een ondermijningsbeeld op.

Financieel gezond en lagere schuldquote			
Beoogd resultaat			
1. Onze begroting is inzichtelijk en digitaal toegankelijk. 2. Het sturingsvermogen van de besturingscyclus is vergroot. 3. De schuldquote is in 2022 maximaal 120% en er is inzicht in de financiële mogelijkheden van de gemeente. 4. De stijging van de lokale lastendruk is in principe niet groter dan de inflatiecorrectie. 5. Voor zover leges en heffingen direct met dienstverlening samenhangen, zijn ze kostendekkend (conform afspraken met de raad).			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	7,08
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	5,99
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	€572
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	10%
Overhead	% van totale lasten	2019	13,3%
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	2017	195
Demografische druk	%	2018	81,2
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	2018	661
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	2018	741
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
1. We maken de producten in de besturingscyclus interactief digitaal toegankelijk. 2. We zorgen voor een doorontwikkeling van de operationele doelstellingen, kengetallen en beleidsindicatoren. 3. We vergroten de transparantie rondom sturingsmogelijkheden van de schuldquote.			

Investerings

Nieuwe investeringen	Bedrag (* 1.000)	Jaar
Digitale agenda 2020	548	2019
Digitale agenda 2020	670	2020
Digitale agenda 2020	339	2021
Digitale agenda 2020	184	2022

Wat mag het kosten?

Deelprogramma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Dienstverlening	643	406	237	595	305	291	592	220	371	527	220	306	557	220	336	557	220	336
Fin. gezond en lagere schuld	608	484	124	1.764	395	1.370	1.139	362	776	1.954	362	1.591	2.168	363	1.805	2.424	363	2.061
Bestuur	1.691	0	1.691	1.093	0	1.093	1.090	0	1.090	1.090	0	1.090	1.090	0	1.090	1.090	0	1.090
Samenwerken met inwoners	208	28	179	175	0	175	175	0	175	175	0	175	175	0	175	175	0	175
Totaal baten en lasten	3.150	918	2.232	3.627	699	2.928	2.995	583	2.413	3.745	583	3.162	3.989	583	3.406	4.245	583	3.662

Reservemutaties																		
Fin. gezond en lagere schuld	1.924	544	1.380	300	0	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	0	795	-795	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	1.924	1.339	585	300	0	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totaal programma	5.074	2.257	2.816	3.927	699	3.228	2.995	583	2.413	3.745	583	3.162	3.989	583	3.406	4.245	583	3.662
-------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	------------	--------------	--------------	------------	--------------	--------------	------------	--------------	--------------	------------	--------------	--------------	------------	--------------

Voor het onderdeel "Communicatie" van het sub-thema "Communicatie en dienstverlening" wordt verwezen naar het programma "Overhead".

Activiteit van de Buurtsportcoaches

Zorgzaam en levendig Zwartewaterland

Zorgzaam en Levendig Zwartewaterland

Onze inwoners kijken naar elkaar om en helpen elkaar vanuit verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid. Vele vrijwilligers en mantelzorgers zetten zich voor 100% in om dienstbaar te zijn aan elkaar, de leefomgeving, de vele verenigingen en maatschappelijke instellingen.

Iedere inwoner van Zwartewaterland telt mee en voert regie over zijn of haar leven. Iedereen die zorg nodig heeft, beschikt over de toegang daartoe. Er is sprake van integraal maatwerk volgens het principe van de omgekeerde toets. Door te werken volgens de bedoeling van de wet en ons beleid, komt de zorg daadwerkelijk dicht bij de inwoner. We werken volgens het principe "één gezin, één plan, één regisseur". Samen maken we de beweging van achteraf oplossen (curatie) naar preventie.

Onze centra en kernen zijn vitaal, levendig en bieden ruimte voor ontmoeting. We stimuleren toerisme, recreatie en cultuurbeleving. De middenstand en het bedrijfsleven kunnen floreren. Inwoners leven in een veilige gemeente.

Programmadoelstellingen: wat willen we bereiken?

Dienstbaar

Steun voor vrijwilligers en mantelzorg

- Er is een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning
- Inwoners kijken naar elkaar om en helpen elkaar vanuit verantwoordelijkheidsgevoel en betrokkenheid

Statushouders: nieuwe inwoners in onze gemeente

- We zorgen voor een goede integratie en participatie van statushouders.

Sociaal sterk

Zorg

- We investeren actief in de voorkoming en verlaging van Laaggeletterdheid, waardoor er door deelname aan activiteiten ieder jaar meer verborgen laaggeletterden in beeld komen bij de gemeente.
- We bieden inwoners van Zwartewaterland optimale keuzevrijheid voor passende hulp binnen de Wmo.

Zorg voor kinderen en jongeren

- Jongeren in Zwartewaterland groeien gezond en veilig op, en zij doen volop mee in de samenleving.
- We versterken de preventie en vroeg-signalering en werken daarvoor zoveel mogelijk samen met professionals in het voorveld; onderwijs, GGD, jeugd- en jongerenwerk, vroeg- en voorschoolse voorzieningen en overige netwerkpartners.
- Met zorgpartners zorgen wij voor een soepele overgang van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdhulp buiten het bereik van de Jeugdwet vallen.
- Er is een zorgvuldige omgang met de financiële risico's van de decentralisatie - jeugd.
- De beschikbaarheid, kwaliteit en toegang tot zorg mag niet onder druk komen te staan om budgettaire redenen.

Arbeidsparticipatie

- Iedereen is zelf verantwoordelijk voor zijn of haar inkomen. De gemeente voorziet in een inkomen als werken onmogelijk is of er geen passend werk te vinden is.
- In samenwerking met netwerkpartners helpen we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt actief
- Betaald en onbetaald werk is gelijkwaardig en waardevol.
- Binnen de arbeidsmarktregio is er een goede aansluiting tussen het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven.

Armoede en schulden

- We hebben oog voor mensen die moeten rondkomen van een wettelijk sociaal minimum. Zij kunnen blijven rekenen op een ruimhartig minimabeleid.

Onderwijs

- Het onderwijs in Zwartewaterland moet optimaal kunnen worden gegeven en genoten.
- Voor goede, duurzame en gezonde onderwijshuisvesting nemen we onze verantwoordelijkheid.

Oudere inwoners in onze gemeente

- Inwoners kunnen op een waardige manier ouder worden en oud zijn. We zetten in op extra ouderenzorg.

Bewegen, sport en cultuur

- We zetten sport en sportactiviteiten in voor een gezonde en vitale samenleving.
- We maken de bebouwde en natuurlijke omgeving toegankelijker voor recreatie en beweging.
- Cultuureducatie ontwikkelt sterk het creatieve vermogen van leerlingen en het begrip van andere normen, waarden en culturen. Het hoort een vanzelfsprekende plek in te nemen binnen het onderwijs en in de samenleving.
- Actieve deelname aan verenigingen is gezond, leuk en bindt samen.

Veilig

Politie en brandweer

- Onze gemeente is veilig en toegankelijk.

Levendig en vitaal

Ontmoeting in een vitaal centrum

- Een goede leef- en woonomgeving is van groot belang. We zetten in op vitale kernen en een vitaal buitengebied.
- We versterken de kernen als vitale centra en ontmoetingsplek.
- We bewaren, beschermen en ontwikkelen cultuurhistorische objecten, gebieden, gebouwen, documenten en monumenten.

Recreëren

- We maken onze natuur zichtbaar, beleefbaar en toegankelijk.
- We benutten kansen op het gebied van toerisme en recreatie.
- We streven naar optimale fietsverbindingen voor recreatieve fietsers.

Prestaties: welk resultaat willen we en wat gaan we daar voor doen?

Thema: Dienstbaar			
Steun voor vrijwilligers en mantelzorg			
Beoogd resultaat			
1. We stimuleren inwoners van Zwartewaterland om vrijwilliger te worden 2. We ondersteunen de huidige vrijwilligers en mantelzorgers bij hun inzet en werkzaamheden 3. Het huidige aantal vrijwilligers blijft behouden (norm aantal 2018) 4. Het percentage overbelaste mantelzorgers laat een dalende trend zien (GGD monitor 2021 en Arcon 2019)			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning

Activiteiten 2019
<p>1. We gaan na of het mogelijk is dat aan vrijwilligers een gratis VOG verstrekt wordt. 1-3. We maken subsidieafspraken met het vrijwilligerssteunpunt. 4a. We inventariseren de mogelijkheden rondom het versterken van het sociale netwerk. 4b. We participeren in de coördinatie van informele zorg. 4c. We gaan actief op zoek naar de "verborgen" mantelzorgers. 4d. We onderzoeken of verruiming van de respijtovereenkomst mogelijk is.</p>

Statushouders: nieuwe inwoners in onze gemeente			
Beoogd resultaat			
<p>1. Alle statushouders zijn gehuisvest, waarmee wij voldoen aan de provinciale taakstelling. 2. 70% van de statushouders die in 2017/2018/2019 zijn gehuisvest in Zwartewaterland doet in 2019 actief mee in de samenleving.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
<p>1. We zoeken samen met woningcorporaties naar passende woonruimte voor alle statushouders. 2a. Activiteiten vanuit de samenleving die taal en participatie voor nieuwkomers bevorderen brengen we onder de aandacht bij nieuwkomers. 2b. We schakelen het bedrijfsleven in en dagen hen uit statushouders in dienst te nemen. 2c. We zorgen (in samenwerking met de regio Zwolle) voor bed, bad en brood en begeleiding voor uitgeprocedeerde asielzoekers.</p>			

Thema: Sociaal sterk			
Zorg			
Beoogd resultaat			
<p>1. We investeren actief op de voorkoming en verlaging van laaggeletterdheid, waardoor ieder jaar meer verborgen laaggeletterden door deelname aan activiteiten in beeld komen bij de gemeente. 2. We investeren actief in ketensamenwerking met onze partners, waarbij sturing op effecten plaatsvindt. 3. Inwoners zijn tevreden over de voorzieningen. Het cliënttevredenheidsonderzoek scoort jaarlijks een voldoende op het gebied van klanttevredenheid. 4. We gaan zorgvuldig om met de financiële risico's in het sociaal domein. 5. Iedere inwoner van Zwartewaterland telt mee en voert de regie over zijn eigen leven.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2017	380
Kengetal		Jaar	Planning

Individuele voorzieningen		
Aanmeldingen (Wmo loket)	2019	750
Aanvragen hulp bij het huishouden	2019	100
Aanvragen vervoersvoorzieningen	2019	125
Aanvragen woningaanpassingen/woningvoorzieningen	2019	60
Het aantal aanvragen rolstoelen	2019	60
Aanvragen GPK	2019	120
Uren HH1	2019	n.v.t.
Uren HH2	2019	8.000
% doorverwijzingen	2019	10
Aanvragen begeleiding/dagbesteding	2019	220
Aanvragen kortdurend verblijf	2019	10
Aanvragen inkomenscompensatie	2019	250
% externe indicaties	2019	10
Activiteiten 2019		
<p>1a. We zorgen voor meer bekendheid van laaggeletterdheid. 1b. We zetten in op het in beeld brengen van laaggeletterden. 1c. We zorgen voor een goede samenwerking tussen partijen rondom laaggeletterdheid. 2a. We bepalen of en hoe een gezinsgebonden budget kan worden ingevoerd. 2b. Met de maatschappelijke partners in de regio maken we werkafspraken over participatie van mensen met verward gedrag (sluitende aanpak). 2c. Voor de naleving van de Drank- en horecawet organiseren we voldoende toezichtcapaciteit. Via convenanten brengen we happy hours en reclame voor alcoholische dranken terug. 3a. Het nieuwe systeem van eigen bijdrage van het Kabinet (per 2019) wordt gemonitord op dit effect. 3b. Invoering van de omgekeerde toets in 2019. 4. Binnen het sociaal domein monitoren we bereikte resultaten, het proces en financiële aspecten. 5a. We maken een plan van aanpak voor de implementatie van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (inclusieve samenleving; toegankelijkheid en bereikbaarheid). 5b. Om deelname aan verenigingen te stimuleren wordt voor minima een sociaal participatiefonds opgericht. 5c. We blijven participeren en ontwikkelen in het netwerk Samen Zwartewaterland.</p>		

Zorg voor kinderen en jongeren			
Beoogd resultaat			
<p>1. Vanuit de Centrale Toegang bieden we een breed palet aan preventieve activiteiten voor ouders en jongeren. 2. We bereiken 80% van de jeugd in de groepen 7/8 met de weerbaarheidstrainingen. 3. 80% van de Zwartewaterlandse jongeren heeft kennis gemaakt met de jongerenwerkers die actief zijn in Zwartewaterland. 4. We zetten in op het bewust en veilig leren omgaan met internet en sociale media door jongeren. 5. Jongeren doen volop mee in de samenleving.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2015	1,0
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2017	7,3
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2017	1,0
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren 12 tot 23 jaar	2017	Geen gegevens beschikbaar
Kengetal		Jaar	Planning

Activiteiten 2019

- 1-3. In de Preventienota Jeugd (2018) zijn 6 thema's geformuleerd waarin de speerpunten uit het coalitieprogramma zijn opgenomen en in een projectplan verder worden uitgewerkt met als doel regulier beleid te worden. De projectplannen worden in 2019 verder uitgewerkt.
4. We bepalen of het bestaande voorlichtingsaanbod over digi-veiligheid via de bibliotheken voldoende is.
5. We bieden de mogelijkheid om te sporten via het jeugdsportfonds als de ouders het lidmaatschap financieel niet kunnen opbrengen.

Arbeidsparticipatie

Beoogd resultaat

1. Het aantal mensen in trede 1 en 2 van de participatieladder, dat mee doet in de samenleving, is gestegen ten opzichte van 2018.
2. We zetten actief in op de tegenprestatie.
3. Het klantenbestand, klanten met arbeidspotentieel op trede 3 en 4, daalt.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2017	823,5
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2016	69,3
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2015	0,94
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2017	181
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2017	222
Kengetal		Jaar	Planning
Gestarte trajecten		2019	125
Beëindigde uitkeringen i.v.m. werkaanvaarding		2019	30
WSW cliënten:			
- Beschermd binnen		2019	13
- Detacheringen		2019	20
- Begeleid werken		2019	4
Participatiewet cliënten:			
- Instroom P-wet		2019	85
- Uitstroom P-wet		2019	95
- Uitkeringen P-wet		2019	200
- Instroom jongeren (<27 jaar)		2019	20
- Beschut werken nieuw		2019	2
- Cliënten IOAW/IOAZ		2019	30
- Verstrekkingen bijzondere bijstand		2019	2500
- Aanvragen kind regelingen		2019	160

Activiteiten 2019

- 1a. In samenwerking met het onderwijs en het bedrijfsleven leiden we inwoners met een arbeidsbeperking actief naar leerwerkplekken, dagbesteding en regulier werk.
- 1b. We onderzoeken of sportverenigingen een rol kunnen spelen bij re-integratie.
We bepalen of:
 - 2a. Activiteiten van inwoners met een uitkering kunnen worden aangemerkt als tegenprestatie.
 - 2b. Inwoners die niet actief zijn in aanmerking komen voor een tegenprestatie.
3. Samen met het UWV ontwikkelen we passende re-integratietrajecten voor mensen waarbij de WW-uitkering binnenkort wordt beëindigd.

Armoede en schulden			
Beoogd resultaat			
1. 100% van de personen die zich aanmelden voor schulddienstverlening wordt binnen twee weken geholpen 2. Het aantal mensen dat gebruik maakt van bewindvoering is lager dan in 2018. 3. We voorkomen 100% van de woninguitzettingen door schuldsituaties waarbij er geen sprake is van opzet of grove nalatigheid vanuit de inwoner. 4. Door een verbeterd bereik maken 120 kinderen gebruik van de regeling Kinderen in armoede (in 2018: 100).			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2015	2,02
Kengetal		Jaar	Planning
Cliënten schuldhulpverlening:			
- Budgetbeheer		2019	30
- Schuldregelingen		2019	15
- Schuldbemiddeling		2019	15
- WSNP-verklaring		2019	5
Activiteiten 2019			
1a. In het gemeentehuis is doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheerbeschikbaar. 1b. We voeren een minimabeleid waarbij rekening wordt gehouden met de armoedeval. 1c. We behouden de compensatieregeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking. 1d. We maken contractafspraken met de Kern over de uitvoering van schuldhulpverlening. Deze afspraken worden per kwartaal geëvalueerd. 2a. Als schuldeiser kijken we kritisch naar het eigen gedrag. Door samen te werken met markt- en nutsbedrijven vervullen we een preventieve rol aangaande de schuldenlast. 2b. We bedingen een collectieve zorgverzekering met een aantrekkelijk tarief en scherpe randvoorwaarden. 3. We werken met woningbouwcoöperaties aan vroeg-signalering. 4a. We ondersteunen voedsel-, kleding- en speelgoedbanken. 4b. We vragen scholen en sportverenigingen alert te zijn op signalen van armoede.			

Onderwijs			
Beoogd resultaat			
1. 85% van de jongeren uit praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs heeft na uitstroom een arbeidsmatige plek in de samenleving. Dit kan arbeidsmatige dagbesteding of betaald werk met eventuele ondersteuning (loonkostensubsidie) zijn. 2a. Het aantal voortijdig schoolverlaters blijft onder de 1%. 2b. In 2022 geschikt 32% van de kinderen in Zwartewaterland over een startkwalificatie. 3. Het aantal wettelijke meldingen signaal verzuim blijft onder de vijftig meldingen per schooljaar. 4. Er zijn geen thuiszitters. 5. We ondersteunen initiatieven van jongeren en jeugd. 6. Voor goede, gezonde en duurzame onderwijshuisvesting nemen wij onze verantwoordelijkheid.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	0,23
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	9,72
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2016	1,2
Kengetal		Jaar	Planning
Deelnemers leerlingenvervoer		2019	127
Activiteiten 2019			
<p>1a. We participeren in de Human Capital Agenda om de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven te stimuleren. Hierbij hebben we aandacht voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen zoals aangeboden door de Opleidingsvereniging Genemuiden (OVG).</p> <p>1b. Om kwetsbare jongeren naar een goede (werk)plek te leiden nemen we in de regio actief deel aan de uitstroomoverleggen van praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.</p> <p>2 en 4. Ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten intensiveren we de samenwerking tussen de RMC-consulent en de consulenten Werk en Inkomen.</p> <p>2 en 4. Met ingang van 2019 werken we met nieuw beleid ten aanzien van onderwijsachterstanden en voor- en vroegschoolse educatie (vve). Dit beleid stellen we samen met het veld op, met als doel de kinderen in onze gemeente met een potentiële onderwijsachterstand optimale kansen in het basisonderwijs te bieden.</p> <p>3. De preventieve spreekuren op de VO en MBO scholen worden uitgebreid, zodat er bij verzuim eerder gemeld wordt.</p> <p>5. We gaan vraaggericht om met initiatieven van jongeren en jeugd. Raadsleden en wethouders worden in een 'educatieve rol' ingezet op scholen.</p> <p>6. We verlengen de looptijd van het integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs, zodat we ruimte hebben om functionele, duurzame en passende onderwijshuisvesting voor de komende 20 jaar op goede wijze in een nieuw op te stellen IHP mee te nemen.</p>			

Oudere inwoners in onze gemeente			
Beoogd resultaat			
<p>1. 80% van de Ouderen is tevreden over de hulp en ondersteuning blijkt uit het cliënttevredenheidsonderzoek.</p> <p>2. 80% van de Ouderen ervaart dat er voldoende zorg geboden wordt blijkt uit het Cliënttevredenheidsonderzoek.</p> <p>3. We realiseren de afstemming tussen de verschillende zorgwetten.</p> <p>4. We pakken eenzaamheid aan, waarmee een daling van het eenzaamheidspercentage in de komende jaren wordt gerealiseerd (GGD monitor).</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
<p>1. We maken de gemeentelijke website toegankelijk voor onze ouderen.</p> <p>2. We ontwikkelen een actuele sociale kaart per kern.</p> <p>3. We zetten een functioneel platform op waarin betrokken partijen vraagstukken over wonen en welzijn afstemmen.</p> <p>4a. Inwoners die 75 jaar worden, krijgen een huisbezoek aangeboden voor voorlichting over ondersteuningsmogelijkheden.</p> <p>4b. We zorgen voor een aanbod van digi-cursussen voor ouderen.</p>			

Bewegen, sport en cultuur			
Beoogd resultaat			
1. Bewegingsonderwijs is verankerd in het primair en voortgezet onderwijs 2. We werken samen met sportclubs, welzijnsorganisaties en het onderwijs om bewegen te stimuleren en gezond leven te bevorderen. De buurtsportcoach is hierbij een verbindende factor. 3. We creëren en breiden fiets-, vaar-, wandel-, en/of hardlooproutes uit om de bebouwde en natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken. 4. Cultuureducatie is een speerpunt van het cultuurbeleid.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Niet-sporters	%	2016	52,8
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
1a. We ontwikkelen een toekomstbestendige visie over de toekomst van het zwemmen en de zwembaden en voeren deze uit. 1b. In overleg met scholen passen we drie pleinen aan tot open schoolpleinen. 1c. We stellen een speelbeleidsplan op, waarbij we zorgen voor een goede balans tussen de speelvoorzieningen en de leeftijdsopbouw in de buurt. 2a. We onderzoeken de mogelijkheid om mee te doen aan de methodiek "jongeren op gezond gewicht" (JOGG). 2b. De regeling brede impuls combinatiefuncties zetten we voort, zodat we de rol van de cultuurcoördinatie en buurtsportcoaches versterken. 3. We nemen in regioverband met kleine inspanningen knelpunten in de recreatieve structuren weg en nemen nieuwe routes op. 4. De beleidsdoelen ten aanzien van cultuureducatie worden vastgelegd in de cultuurnota 2019-2022.			

Thema: Veilig			
Politie en brandweer			
Beoogd resultaat			
1. We sturen samen met onze veiligheidspartners op de misdaad- en overlastcijfers in de gebiedsscan van de politie. De cijfers blijven komend jaar minimaal gelijk. 2. We betrekken inwoners bij de veiligheid van hun directe omgeving.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2017	127
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2017	0,0
Geweldd misdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2017	2,2
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2017	0,7
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2017	2,9
Kengetal		Jaar	Planning
Controles toezichthouder drank en horeca		2019	20
Activiteiten 2019			

- 1a. In samenwerking met onze veiligheidspartners stellen we een integraal Veiligheidsplan 2019-2022 op.
- 1b. We stellen een meerjarenbeleidsplan en uitvoeringsplan toezicht & handhaving in de openbare ruimte op.
- 1c. Samen met de Veiligheidsregio maken we afspraken over de brandweer en bereiden we ons voor op mogelijke crisissituaties.
- 2a. We verlagen de drempels voor het doen van aangifte van fraude en criminaliteit, en van anoniem melden. Daarnaast maken we met de politie afspraken over een goede terugkoppeling.
- 2b. We realiseren een verdere verbetering van de dekkingsgraad voor WhatsApp-buurtpreventie, Burgernet en AED.

Thema: Levendig en vitaal

Ontmoeting in een vitaal centrum

Beoogd resultaat

1. We stellen samen met inwoners leefbaarheidsplannen per kern op.
2. In onze kernen worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd.
3. In 2022 is de gemeentelijke monumentenlijst uitgebreid met twintig objecten.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Kengetal	Jaar	Planning

Activiteiten 2019

- 1a. We herijken de bestaande organisatiestructuren van de centrumplannen voor de doorontwikkeling naar leefbaarheidsplannen. We maken afspraken met betrokken inwoners en (maatschappelijke) partners over de uitvoering van de leefbaarheidsplannen.
- 1b. We onderzoeken de mogelijkheden om het gevoel van veiligheid en leefbaarheid onder de samenleving in beeld te krijgen.
- 1c. We inventariseren de behoefte aan goede hangplekken voor ouderen en jongeren.
- 2a. We stimuleren de uitbouw van bibliotheken als ontmoetingsplek, als toegang tot het loket sociaal domein en als plaats voor informatievoorziening.
- 2b. In samenwerking met de Bibliotheek Zwartewaterland wordt in de drie vestigingen een loketfunctie ingericht voor het sociaal domein. De vestiging in Hasselt dient daarbij als pilot.
- 2c. We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma Krachtig Accommoderen (voorzieningsniveau).
- 3a. We stellen een uitgebreide en geactualiseerde gemeentelijke monumentenlijst vast inclusief bijbehorende financiële regeling.
- 3b. We leveren op verzoek informatie over erfgoedbeleid, monumentenzorg en de gemeentelijke monumenten.
- 3c. We zetten in op intergemeentelijke samenwerking in het kader van de Erfgoedpijler.
- 3d. We faciliteren cultuurhistorische projecten, zoals Zwartewatersklooster, Hooibergenterrein en Veerpoort.
- 3e. We schrijven het verhaal van Hasselt met als identiteit Hanzestad en Bedevaartsoord en we vertellen en visualiseren dit verhaal op de historische locaties.

Recreëren

Beoogd resultaat

1. In 2019 stijgt het aantal toeristische overnachtingen in Zwartewaterland met 4%.
2. De fietsverbindingen voor recreatieve fietsers zijn verbeterd.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Kengetal	Jaar	Planning
Activiteiten 2019		
1a. We geven uitvoering aan de notitie Recreatie en Toerisme. 1b. We inventariseren de mogelijkheden om verblijfsrecreatie uit te breiden. 1c. We zetten in samenwerking met de toeristische informatiepunten en de recreatieve ondernemers onze toeristische trekpleisters optimaal in ten behoeve van recreatie en toerisme. 1d. We voorzien de bestaande kunstwerken in de gemeente van informatieborden. 2a. We maken een ambitieuze fietsagenda voor Zwartewaterland. 2b. In afstemming met onze regionale partners zetten we in op een goede aansluiting en ontsluiting van onze recreatieve infrastructuur, zoals wandel-, fiets- en beleefpaden en vaarroutes.		

Investerings

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (* € 1.000)	Jaar
Kunstgrasvelden	1.000	2020

Wat mag het kosten?

Deelprogramma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Recreëren	369	0	369	283	0	283	112	0	112	112	0	112	112	0	112	112	0	112
Steun voor vrijwilligers en ma	63	0	63	78	0	78	79	0	79	79	0	79	79	0	79	79	0	79
Zorg	4.415	624	3.791	4.509	520	3.989	4.979	520	4.459	4.865	520	4.346	5.077	520	4.558	5.146	520	4.626
Armoede en schulden	797	7	790	762	7	755	731	7	724	731	7	724	712	7	705	712	7	705
Onderwijs	2.593	219	2.374	2.641	217	2.424	2.566	151	2.415	2.579	151	2.428	2.579	151	2.428	2.579	151	2.428
Bewegen, sport en cultuur	1.746	151	1.595	2.424	294	2.130	1.914	134	1.780	1.775	134	1.641	1.770	134	1.636	1.770	134	1.636
Ontmoeting in een vitaal centr	984	58	926	1.026	51	974	1.076	51	1.025	1.076	51	1.025	1.076	51	1.025	1.076	51	1.025
Statushouders: nieuwe inwoners	84	63	21	174	0	174	101	0	101	37	0	37	26	0	26	26	0	26
Zorg voor kinderen en jongeren	5.695	30	5.666	5.523	0	5.523	5.104	0	5.104	5.249	0	5.249	5.127	0	5.127	5.120	0	5.120
Oudere inwoners	159	0	159	161	0	161	161	0	161	161	0	161	161	0	161	161	0	161
Politie en brandweer	1.987	145	1.842	1.997	122	1.875	2.112	122	1.990	2.112	122	1.990	2.112	122	1.990	2.112	122	1.990
Arbeidsparticipatie	5.376	3.037	2.339	5.214	3.060	2.154	4.967	3.060	1.907	4.797	3.060	1.737	4.727	3.060	1.667	4.696	3.060	1.637
Totaal baten en lasten	24.266	4.333	19.933	24.791	4.270	20.521	23.901	4.045	19.856	23.571	4.045	19.526	23.557	4.045	19.512	23.588	4.045	19.543

Reservemutaties																		
Zorg voor kinderen en jongeren	0	9	-9	0	290	-290	0	290	-290	0	240	-240	0	0	0	0	0	0
Bewegen, sport en cultuur	0	10	-10	0	450	-450	0	41	-41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	366	-366	0	225	-225	0	11	-11	0	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	661	-661	0	20	-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontmoeting in een vitaal centr	0	0	0	0	27	-27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zorg	0	0	0	0	0	0	0	154	-154	0	117	-117	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	0	680	-680	0	1.153	-1.153	0	710	-710	0	368	-368	0	0	0	0	0	0

Totaal programma	24.266	5.014	19.253	24.791	5.423	19.368	23.901	4.755	19.146	23.571	4.413	19.159	23.557	4.045	19.512	23.588	4.045	19.543
-------------------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------

Oosterkaai, Genemuiden

Mooi en duurzaam Zwartewaterland

Mooi en Duurzaam Zwartewaterland

De mens, leefwereld en economie zijn in Zwartewaterland op duurzame en evenwichtige manier met elkaar verbonden. Duurzaamheid is belangrijk voor een toekomstbestendige samenleving, met aandacht voor een circulaire economie. Tussen energietransitie, het aanpassen aan het veranderende klimaat, en water- en toekomstbestendig wonen bestaan belangrijke verbindingen. Deze maatschappelijke opgaven hebben impact op onze ruimtelijke inrichting. We maken hierin participatieve en integraal afgewogen keuzes.

Ruimtelijke initiatieven benaderen we vanuit een open 'ja-mits' grondhouding, met aandacht voor het toevoegen van kwaliteit aan de leefomgeving. Inwoners voelen zich betrokken bij hun woonomgeving en zetten zich in voor de kwaliteit van hun buurt.

De inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen en kernen. We zeten ons in voor het behoud en harmonieuze ontwikkeling van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en biodiversiteit. Mooie stadsranden dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. We onderhouden onze openbare ruimte goed en investeren extra in voet- en fietspaden en openbaar groen. Onze openbare ruimte is veilig en toegankelijk.

Onze gemeente is ondernemersvriendelijk. Bedrijven zijn belangrijk voor de werkgelegenheid in Zwartewaterland. Bedrijven die willen uitbreiden worden zoveel mogelijk in de eigen kern gefaciliteerd. We zijn trots op onze agrarische sector en hebben hart voor boeren en tuinders. Tegelijkertijd willen we de economische groei van ondernemers zo begeleiden dat de leefomgeving op peil blijft of zelfs verbetert.

Programmadoelstellingen: wat willen we bereiken?

Duurzaam

Energietransitie

- We vinden duurzaamheid een belangrijk middel om een toekomstbestendige samenleving te bereiken. Daarom verbinden we energietransitie, water- en klimaatadaptatie en toekomstbestendig wonen en ondernemen.
- We willen dat de omgeving kan participeren bij (grootschalige duurzame) energieprojecten.

Water en klimaatadaptatie

- We investeren in een duurzame woon- en leefomgeving
- We vinden regionale samenwerking op het gebied van water en klimaatadaptatie essentieel.
- Bij nieuwe ontwikkelingen reserveren we ruimte voor groen en water, passend en gebruikmakend van de kenmerken van het omringende landschap.
- We zien voor inwoners een belangrijke rol weggelegd bij waterberging: meer groen en minder steen in tuinen en wijken. We werken aan bewustwording op dit punt.

Afval

- We gaan door met het gescheiden inzamelen van afval. We zien afval als grondstof.

Veilig

Verkeersveiligheid

- We geven in het verkeersbeleid voorrang aan kwetsbare verkeersdeelnemers.

Levendig en vitaal

Ruimte

- De inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen en kernen.
- We hechten aan een goede samenhang tussen ruimtelijke ontwikkeling, gezondheid en veiligheid; kortom, we bereiden ons voor op de Omgevingswet.

- We zetten ons in voor behoud en versterking van landschap, plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit.
- De openbare ruimte is van ons allemaal. Iedereen wenst een prettige leefomgeving.
- We verhogen de kwaliteit van het openbaar groen en honoreren de belevingswaarde van het openbaar groen en begraafplaatsen.
- Inwoners voelen zich betrokken bij hun woonomgeving en zetten zich in voor de kwaliteit van hun buurt.

Duurzaam wonen

- We voeren een integraal en duurzaam woonbeleid.

Parkeren en auto's

- We verminderen de parkeerdruk in de centra en de parkeerdruk die ontstaat door de combinatie van wonen en werken.

Fietsers en voetgangers

- We streven naar optimale fietsverbindingen voor het woon-werkverkeer.

Openbaar vervoer

- We versterken de bereikbaarheid van de kleine kernen via fiets en publiek vervoer.

Ondernemersvriendelijk

Ondernemen

- We zijn ondernemersvriendelijk.
- We faciliteren ons bedrijfsleven in expansie en doorontwikkeling binnen hun woon- en leefomgeving en nemen waar nodig het voortouw
- Nieuwe bedrijventerreinen zijn mogelijk, als er een duurzame oplossing is voor de leegstand op oude bedrijventerreinen.

Werkgelegenheid en samenwerking met ondernemers

- We stimuleren de samenwerkingen op bedrijventerreinen (waaronder doelmatig gebruik van de ruimte).
- We willen socialer, lokaler en duurzamer inkopen.

Gezonde agrarische sector

- We bieden ruimte voor een toekomstbestendige, grondgebonden agrarische sector.

Prestaties: welk resultaat willen we en wat gaan we daar voor doen?

Thema: Duurzaam			
Energietransitie			
Beoogd resultaat			
<p>1. Duurzaamheid pakken we integraal aan: het thema duurzaamheid nemen we mee in ieder beleidsstuk en uitvoeringsmaatregel waar het relevant is.</p> <p>2. Er is een samenhangende visie op de ruimte voor duurzame energieopwekking. Daarmee wordt duidelijk wat de gemeentelijke bijdrage in het regionaal bod op de rijksopgave is.</p> <p>3. We stimuleren particuliere initiatieven (zoals energiecoöperaties) op het gebied van de klimaatopgave.</p> <p>4. Een inwoner of groep inwoners kan op één plek terecht voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst. We blijven hiervoor voldoende capaciteit vrijmaken.</p> <p>5. Woningen worden duurzaam gebouwd en we zetten in op verduurzaming van bestaande woningen (nul-op-de-meter). De duurzaamheidslening is in Zwartewaterland beschikbaar.</p> <p>6. Met een verduurzamingsplan voor schoolgebouwen en gemeentelijke gebouwen zorgen we ervoor dat de eigen behoefte aan energie duurzaam en liefst binnen de gemeentegrenzen wordt opgewekt.</p> <p>7a. We realiseren LED-verlichting zo snel mogelijk in alle straten.</p> <p>7b. Er zijn voldoende (in totaal 15 in 2020 en 56 in 2025 op basis van onderzoek van de netbeheerder) laadpalen voor elektrisch rijden. Er is een plankaart met potentieel geschikte locaties.</p> <p>8. De gemeente wil versneld onafhankelijk zijn van aardgas en ten minste voor 2040. Dat betekent dat de gemeente de woningeigenaren daarin voorlicht en faciliteert.</p> <p>9. Met Wetland Wonen komen we de prestatieafspraken na dat een energie-neutrale sociale woningvoorraad eerder bereikt wordt dan 2050.</p> <p>10. Het bedrijfsleven stimuleren we om duurzamer te worden. Dit aspect betrekken we bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. We stellen extra eisen ten aanzien van duurzaamheid. Waar dat niet kan belonen we duurzaamheid ten opzichte van niet duurzaam.</p> <p>11. We streven naar verduurzaming van bedrijventerreinen: nieuwe terreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal. Samen met het bedrijfsleven zetten we ons in voor de verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen.</p>			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Hernieuwbare elektriciteit	%	2016	1,8
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			

1-3. Via een participatief traject voeren we een probleemanalyse uit naar de gevolgen van de klimaatverandering voor onze gemeente (hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid).
 4. Speerpunten die uit de probleemanalyse naar voren komen verwerken we in het op te stellen Omgevingsprogramma klimaatadaptatie. Zij vormen tevens een bouwsteen voor de op te stellen Omgevingsvisie.
 5-6. Het rioleringsstelsel is in 2019 hydraulisch doorgerekend en er is een wateroverlast-stresstest uitgevoerd. Het huidige GRP wordt in 2019 verlengd met 2 jaar.

Afval			
Beoogd resultaat			
1. We blijven omgekeerd afval inzamelen en Diftar toepassen. We communiceren proactief over de gekozen werkwijze en wat we hiermee bereiken. 2. We stimuleren scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden en we faciliteren hen hierin zoveel mogelijk. We doen mee aan landelijke bewustwordingsacties rond afval, zwerfvuil en compost. 3. We promoten hergebruik via kringloopwinkels en afval-brengstations. 4. Door meer controles uit te voeren intensiveren we de handhaving op het dumpen van afval.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2016	43
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
1. We communiceren over nieuwe inzameldata en de digitale afvalwijzer, gewijzigde inzamelmomenten, de resultaten en andere actuele onderwerpen. 2. Het Mooi Schoon programma voor zwerfvuil inzameling draait ook in 2019. 3. We promoten hergebruik via de diverse communicatiekanalen 3-4 keer per jaar. 4. We nemen het thema toezicht en handhaving op dumping en foute aanbidding op in het toezichtplan openbare ruimte en geven hier uitvoering aan.			

Thema: Veilig			
Verkeersveiligheid			
Beoogd resultaat			
1. In 2022 hebben alle scholen een verkeersveiligheidslabel. 2. In 2022 is het aantal klachten en meldingen over onveilige locaties met 10% afgenomen. 3. We streven naar nul verkeersdoden. 4. We beheren en onderhouden civieltechnische kunstwerken conform het in het beheerplan vastgestelde onderhoudsniveau.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			

- 1a. We stimuleren scholen om zich in te zetten voor het geven van verkeerslessen.
- 1b. We stellen een activiteitenplan Verkeersveiligheid op, gericht op verkeersgedrag en educatie.
- 2a. We voeren een nulmeting uit naar het aantal klachten en meldingen over onveilige locaties.
- 2b. We stellen een saneringsplan op voor het verwijderen van (fiets)paaltjes.
- 2c. We zorgen ervoor dat alle verkeersborden schoon en zichtbaar zijn.
3. We rapporteren jaarlijks het aantal geregistreerde verkeersongevallen en de meest onveilige kruispunten en wegvakken. We komen met een voorstel over welke locaties we willen aanpakken.
4. We voeren het beheerplan voor civieltechnische kunstwerken uit.

Thema: Levendig en vitaal

Ruimte

Beoogd resultaat

1. In 2020 beschikken we over een integrale Omgevingsvisie.
2. In 2021 zijn we voorbereid op het werken met de Omgevingswet en het Omgevingsplan.
3. Vanaf 2019 toetsen we alle planologische procedures naast ruimtelijke kwaliteit ook aan energietransitie en klimaatbestendigheid.
4. Vanaf 2019 merken alle initiatiefnemers dat wij ruimtelijke initiatieven die kwaliteit aan de leefomgeving toevoegen vanuit een proactieve, open en begrijpelijke 'ja-mits' grondhouding benaderen.
5. We onderhouden onze openbare ruimte goed.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
-----------	---------	------	------------

Kengetal	Jaar	Planning
----------	------	----------

Omgevingsvergunningen (enkelvoudig)		
- Omgevingsvergunningen	2019	176
- Milieu	2019	RUD/ODIJ
- Projectbesluit	2019	10
- Binnenplanse afwijking	2019	28
- Buitenplanse afwijking	2019	30
- Monumenten	2019	3
Omgevingsvergunning (meervoudig)		
- Kernteam	2019	12
- Afstemming andere overheden	2019	25
- Coördinatie	2019	1
Schetsplannen	2019	97
Gemeentelijke gebouwen	2019	61

Activiteiten 2019

- 1a. We nemen het voortouw in het proces van de Omgevingsvisie en zijn vanuit verschillende vakgebieden nauw betrokken bij de uitwerking per deelgebied op de thema's energietransitie, klimaatbestendigheid, cultuurhistorie, economie, ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en veiligheid.
- 1b. We koppelen waar mogelijk opgaven voor energietransitie, hitte-, droogte- en waterbestendigheid, ruimtelijke kwaliteit aan leefbaarheid en veiligheid.
- 2a. We vragen de speciale status aan op basis van de Crisis- en herstelwet.
- 2b. We inventariseren onze ruimtelijk relevante beleidsregels.
- 2c. We actualiseren de nog niet digitaal raadpleegbare bestemmingsplannen.
3. We benutten het proces van de omgevingsvisie om het waterbewustzijn intern en extern te vergroten.
- 4a. We zijn ruimhartig in planologische procedures en in omgevingsvergunningtrajecten gericht op mantelzorg(woningen).
- 4b. We luisteren zorgvuldig en zijn actief betrokken bij initiatieven in de fysieke leefomgeving. Daarbij geven we ruimte om te experimenteren.
- 5a. We updaten het ligplaatsbeleid, daar waar nodig in overleg met gebruikers en direct omwonenden.
- 5b. We brengen het openbaar groen in 2019 en 2020 op ambitieniveau B. Daarna blijven we het openbaar groen op ambitieniveau B onderhouden.
- 5c. We analyseren de verschillende aspecten die relevant zijn bij het bepalen van de hoogte van de begraafrechten, met name de belevingswaarde van het openbaar groen
- 5d. We brengen de voet- en fietspaden op ambitieniveau B. Dit is al gestart eind 2017 en zal doorlopen tot en met 2020. Vanaf 2021 en verder onderhouden we de voet- en fietspaden op ambitieniveau B.
- 5e. We stellen een groenbeleidsplan op waar biodiversiteit onderdeel van uitmaakt. Hierna maken we een groenbeheerplan.
- 5f. We stellen een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) op (2020-2024). De visie en het beleid komt in de omgevingsvisie te staan. Het uitvoeringsprogramma met de bijbehorende financiën worden in het GRP opgenomen.
- 5g. We implementeren een digitaal meldpunt voor meldingen en klachten over de openbare ruimte.

Duurzaam Wonen

Beoogd resultaat

1. In 2020 hebben we met de Omgevingsvisie een geactualiseerde woonvisie: gebaseerd op de actuele vraag, afgestemd op toekomstige ontwikkelingen en met ambities op het gebied van duurzaamheid.
2. In 2022 kunnen we terugkijken op een woningmarkt die in beweging is.
3. In 2022 zijn er in onze gemeente minimaal 1730 sociale huurwoningen. Voor de leefbaarheid in wijken stellen we in gezamenlijkheid een plan op.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Functiemenging	%	2017	56,9
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2015	11,5
Kengetal		Jaar	Planning
Woningopleveringen			
- Genemuiden		2019	25
- Hasselt		2019	25
- Zwartsluis		2019	15
- Aantal startersleningen		2019	PM
Activiteiten 2019			

1. We actualiseren het woonbehoefteonderzoek. Dit onderzoek gaat onder andere in op de verschillende vormen voor wonen, zorgwoningen, groepswonen.
- 2a. We zetten de campagne 'Lang Zult u Wonen' voort en bieden de blijverslening aan.
- 2b. We bieden de starterslening aan voor de aankoop van een bestaande woning. We gaan na hoe we in 2020 het begrip "starterscontract" willen duiden.
- 2c. We informeren woningeigenaren over de mogelijkheden van levensloopbestendig (ver)bouwen. Levensloopbestendige woningen zijn de norm.
3. We maken onder andere over sociale huurwoningen prestatieafspraken met Wetland Wonen.

Parkeren en Auto's

Beoogd resultaat

1. In 2022 is het aantal klachten en meldingen over parkeren in de centrumgebieden gedaald met 10%.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Kengetal	Jaar	Planning

Activiteiten 2019

- 1a. We starten in 2019 met het opstellen van een Parkeerbeleidsplan.
- 1b. BOA's handhaven het parkeren alle dagen in de week intensiever.

Fietsers en voetgangers

Beoogd resultaat

1. We streven naar optimale fietsverbindingen voor het woon- en werkverkeer.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Kengetal	Jaar	Planning

Activiteiten 2019

1. We maken een ambitieuze fietsagenda voor Zwartewaterland.

Openbaar vervoer

Beoogd resultaat

1. In 2020 hebben we onze visie op het openbaar vervoer, en in het bijzonder de bereikbaarheid van de kleine kernen, verwoord in de Omgevingsvisie.

Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie

Kengetal	Jaar	Planning

Activiteiten 2019

- 1a. Samen met de provincie onderzoeken we hoe we nieuwe mobiliteitsvormen kunnen inzetten om te werken aan de bereikbaarheid van onze woon- en werkgebieden via het openbaar vervoer.
- 1b. We gaan na waar we openbaar vervoer met doelgroepenvervoer (regiotaxi's, scholierenvervoer, Wmo-vervoer) kunnen combineren en of we kunnen aansluiten bij digitale platforms die privaat- en publiek vervoer verbinden.
- 1c. We bevorderen de sociale veiligheid in de omgeving van haltes en parkeerplaatsen.

Thema: Ondernemersvriendelijk			
Ondernemen			
Beoogd resultaat			
1. Bedrijven die willen uitbreiden dienen, voor zover mogelijk, industriegrond aangeboden te krijgen in de eigen kern.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2017	136,5
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
1a. We beschrijven welke bedrijven gefaciliteerd zijn en waar ze een plek hebben gekregen. 1b. We zetten in op voldoende programmeringsruimte. 1c. We stellen een plan op dat duidelijkheid geeft aan de status 'Topwerklocatie Tapijtcluster'. 1d. We zetten de revitalisering van de bedrijventerreinen door.			

Werkgelegenheid en samenwerking met ondernemers			
Beoogd resultaat			
1. Onze gemeente is ondernemersvriendelijk. De inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid. We willen ondernemers faciliteren, met hen in gesprek zijn en waar nodig het voortouw nemen. Als het gaat om het faciliteren van werkgelegenheid zetten we ons in voor goede samenwerking tussen de gemeente, de provincie en omliggende gemeenten (regio Zwolle). 2. We betalen 90% van onze facturen binnen de wettelijke termijn van 30 dagen. 3. Realisatie van de inkoopambitie is binnen het bestaande aanbestedingsbeleid mogelijk. De mate waarin SROI en inkoop bij lokale ondernemers wordt toegepast maken we inzichtelijk.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			

- 1a. Door te monitoren zorgt het ondernemersloket voor een synergievoordeel tussen de gemeente en het bedrijfsleven.
- 1b. Omgevingsvergunningaanvragen voor bedrijven behandelen we LEAN, waardoor deze zo spoedig mogelijk verleend kunnen worden.
- 1c. Bij het sluiten van een regionale deal met betrekking tot de Human Capital Agenda maken we inzichtelijk hoe we deze maximaal kunnen benutten voor onze lokale opgave (regio Zwolle).
2. We informeren de raad jaarlijks over de afhandeltermijn van facturen.
- 3a. De toepassing van SROI maken we inzichtelijk via het programma WIZZR van het regionaal werkbedrijf.
- 3b. Het toepassen van inkoop bij lokale ondernemers maken we inzichtelijk door een nieuw te ontwikkelen monitor.

Gezonde agrarische sector			
Beoogd resultaat			
1. In 2020 hebben we met de Omgevingsvisie een kader waarmee de grondgebonden agrarische sector ruimte houdt en krijgt en om zich verder te ontwikkelen en/of de bedrijfsvoering te verbreden.			
2. De landbouw krijgt de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering doordat wij ruimtelijke ingrepen faciliteren. Dit voor zover de landbouw een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.			
Indicator	Eenheid	Jaar	Realisatie
Kengetal		Jaar	Planning
Activiteiten 2019			
1a. We overleggen met de agrarische sector in het kader van de Omgevingsvisie Zwartewaterland.			
1b. We zijn aanspreekpunt voor algemene en individuele specifieke agrarische (aan)vragen en kwesties.			
2. We beschouwen KGO-projecten van maatschappelijke meerwaarde wanneer daar op passende wijzen duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd worden.			

Investerings

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (* € 1.000)	Jaar
Tachymetersysteem (landmeten)	60	2019
C-SAM Beheer BGT	25	2019
Kapitaalgoederen	7.000	2019-2022

Nieuwe investeringen	Bedrag (* € 1.000)	Jaar
Investeringen GRP	1.000	2019
Investeringen GRP	1.000	2020
Investeringen GRP	1.000	2021
Investeringen GRP	1.000	2022

Wat mag het kosten?

Deelprogramma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Duurzaam wonen	411	13	398	883	6	877	891	6	885	891	6	885	891	6	885	891	6	885
Ruimte	10.276	6.046	4.230	9.076	8.808	268	8.979	4.681	4.299	9.044	4.681	4.364	9.059	4.681	4.379	9.059	4.681	4.379
Water en klimaatadaptatie	3.467	4.174	-707	3.388	3.667	-279	3.417	3.727	-310	3.352	3.608	-256	3.352	3.608	-256	3.352	3.608	-256
Afval	1.640	2.002	-362	1.585	2.037	-452	1.543	1.999	-455	1.543	1.999	-455	1.543	1.999	-455	1.543	1.999	-455
Ondernemen	736	1.189	-453	428	457	-29	437	466	-29	437	466	-29	437	466	-29	437	466	-29
Verkeersveiligheid	88	26	62	89	30	59	88	30	58	338	30	308	388	30	358	438	30	408
Totaal baten en lasten	16.617	13.449	3.168	15.449	15.004	445	15.355	10.908	4.447	15.605	10.789	4.816	15.670	10.789	4.881	15.720	10.789	4.931

Reservemutaties																		
Ondernemen	305	93	211	3.736	50	3.686	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruimte	318	1.320	-1.003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duurzaam wonen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afval	0	0	0	0	22	-22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	622	1.414	-791	3.736	72	3.664	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totaal programma	17.239	14.863	2.376	19.185	15.076	4.109	15.355	10.908	4.447	15.605	10.789	4.816	15.670	10.789	4.881	15.720	10.789	4.931
-------------------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------

Dekkingsmiddelen

De dekkingsmiddelen hebben betrekking op de ontwikkelingen van de inkomsten uit het gemeentefonds, de dividenden en gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkering

Het Ministerie van BZK brengt jaarlijks 3 circulaire's uit (mei, september en december) over de ontwikkelingen in het gemeentefonds. Uit het gemeentefonds wordt de algemene uitkering aan gemeenten betaald. In verband met het verschijnen van een nieuw regeerakkoord is in 2018 echter ook een circulaire in maart uitgebracht. De gegevens over de ontwikkeling van de algemene uitkering in de Kadernota 2019-2022, die uw raad op 5 juli 2018 heeft vastgesteld, zijn gebaseerd op de maart-circulaire.

Conform de regelgeving moet de Programmabegroting 2019 - 2022 gebaseerd worden op de mei circulaire. Op grond van de mei circulaire is de ontwikkeling van de algemene uitkering lager dan werd verwacht in de maart circulaire.

Hiervoor zijn twee hoofdoorzaken:

1. Voor loon- en prijsindexatie wordt een lager stijgingspercentage voorzien voor de jaren 2019-2022
2. Een andere wijze van verrekenen van het BTW-compensatiefonds in het gemeentefonds. Wij worden er nu mee geconfronteerd dat het oude voorschot uit de algemene uitkering wordt gehaald. Het nieuwe voorschot wordt pas in 2019 aan de algemene uitkering toegevoegd

In de aanbiedingsbrief is reeds toegelicht dat de lagere loon- en prijsindexatie in de begroting kan worden opgevangen door het inflatiepercentage van onze begroting te baseren op het CPI indexcijfer. De andere wijze van verrekenen van het BTW-compensatiefonds kan worden opgevangen in de begroting door nu de ramingen voor het IBP te verlagen en die via een begrotingswijziging weer op te hogen op het moment dat het nieuwe voorschot voor het BTW compensatiefonds in de algemene uitkering wordt opgenomen.

Sociaal Domein

Vanaf 2019 maken de integratie-uitkeringen (specifieke uitkeringen in de algemene uitkering) van het sociaal domein integraal onderdeel uit van de algemene uitkering.

In de mei circulaire is nog een zogenaamde correctie uitkeringsfactor sociaal domein middelen opgenomen. Die correctie wordt in deze programmabegroting verrekend op de budgetten in het sociaal domein.

Dividend

Vanuit diverse verbonden partijen ontvangen we als gemeente jaarlijkse dividenden.

De paragraaf Verbonden Partijen gaat in op de doelstellingen en activiteiten waarin onze gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft.

Belastingen

In de paragraaf Lokale heffingen wordt een toelichting gegeven op het beleid en op de opbrengsten van belastingen. De kosten voor het invorderen van belastingen en de waardebeoordeling van de onroerende zaken zijn geraamd in het programma Dienstbaar Zwartewaterland.

Voor 2019 worden de tarieven met het inflatiepercentage van 0,9% verhoogd.

Overzicht dekkingsmiddelen

Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Dividend	0	415	-415	0	389	-389	0	318	-318	0	318	-318	0	318	-318	0	318	-318
Algemene uitkering	0	26.575	-26.575	0	27.860	-27.860	0	28.133	-28.133	0	29.037	-29.037	0	29.792	-29.792	0	30.524	-30.524
Belastingen	0	4.549	-4.549	0	4.642	-4.642	0	4.683	-4.683	0	4.686	-4.686	0	4.690	-4.690	0	4.695	-4.695
Totaal baten en lasten	0	31.538	-31.538	0	32.891	-32.891	0	33.134	-33.134	0	34.041	-34.041	0	34.800	-34.800	0	35.537	-35.537

Reservemutaties																		
Totaal reservemutaties																		

Totaal programma	0	31.538	-31.538	0	32.891	-32.891	0	33.134	-33.134	0	34.041	-34.041	0	34.800	-34.800	0	35.537	-35.537

Overhead

In de programmabegroting 2017 zijn conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor het eerst de baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd, maar in dit programma opgenomen. In de programma's worden alleen nog de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

De toerekening van overheadkosten bij het bepalen van tarieven voor heffingen en leges gebeurt buiten de begroting om.

Met het apart opnemen van overhead binnen begroting en verantwoording aan transparantie en kan beter worden gestuurd op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een landelijk voorgeschreven systematiek een goede vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Overhead wordt gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces' en bevat naast personele kosten ook een aantal andere kostenposten.

In de regelgeving is de overhead verdeeld in vier hoofdgroepen.

1. *Loonkosten overhead*

Het gaat hier om de loonkosten van:

1. Leidinggevenden in het primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle
3. P&O
4. Inkoopfunctie
5. Communicatiefunctie
6. Juridische zaken
7. Informatievoorziening en automatisering
8. Documentaire informatie voorziening (DIV) / informatiebeheer
9. Facilitaire Zaken en huisvesting
10. Managementondersteuning in het primaire proces

2. *ICT-kosten*

Dit zijn bijvoorbeeld de computers, intranet, applicatiebeheer en de Windows software.

3. *Huisvestingskosten*

De onderhoudskosten en kapitaallasten (rente en afschrijving) van bijvoorbeeld het gemeentehuis en de gemeentewerf horen hier ook bij.

4. *Uitbestedingskosten bedrijfsvoering*

Het gaat hier om uitbesteding van reguliere overheadtaken (bijv. schoonmaak) of inhuur van overheadpersoneel.

In onderstaand overzicht zijn de gemeentelijke overheadkosten opgenomen voor de komende jaren:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
(Digitale) Communicatie	123.925	123.925	123.925	123.925
Algemeen beheer eenheden	145.875	145.875	145.875	145.875
Automatisering	309.668	309.668	309.668	309.668
Buitendienst	385.490	385.490	385.490	385.490
Facilitaire Zaken	166.500	166.500	166.500	166.500
Financieel beheer	161.624	161.624	161.624	161.624
Huisvesting locatie Hasselt	512.911	512.911	512.911	512.911
Ondernemingsraad	20.170	20.170	20.170	20.170

Organisatieontw. en -beheer	42.505	42.505	42.505	42.505
Overheadbudget algemeen	294.000	294.000	294.000	294.000
Overige salariskosten	441.468	509.468	596.468	706.468
P&O Kosten voormalig personeel	22.548	22.548	22.548	22.548
Personeel & Organisatie	294.125	294.125	294.125	294.125
Salariskosten Overhead	3.486.388	3.486.388	3.486.388	3.486.388
Telecommunicatie	94.607	94.607	94.607	94.607
Totaal	6.501.804	6.569.804	6.656.804	6.766.804

Investerings

Vervangingsinvesteringen	Bedrag (* € 1.000)	Jaar
Tractieplan buitendienst	412	2019
Tractieplan buitendienst	110	2020
Tractieplan buitendienst	275	2021
Veiligheidsbeheerssysteem buitendienst (VCA)	30	2019
Kantoorinrichting/ICT (incl. telefooncentrale)	1.825	2019-2022
Inrichtingskosten huisvesting (tapijt etc.)	100	2019-2022

Wat mag het kosten?

Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Overhead	5.563	246	5.317	6.319	128	6.191	6.624	128	6.497	6.693	128	6.566	6.780	128	6.653	6.890	128	6.763
Totaal baten en lasten	5.563	246	5.317	6.319	128	6.191	6.624	128	6.497	6.693	128	6.566	6.780	128	6.653	6.890	128	6.763

Reservemutaties																		
Overhead	400	55	345	0	19	-19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	400	55	345	0	19	-19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Totaal programma	5.963	301	5.662	6.319	147	6.172	6.624	128	6.497	6.693	128	6.566	6.780	128	6.653	6.890	128	6.763
-------------------------	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-------	-----	-------

Reconstructie keermuur Justitie Bastion, Hasselt

Meerjarenperspectief

Meerjarenperspectief

De komende jaren staat ons financiële beleid in het teken van het behoud van een financieel gezonde positie met een sluitende meerjarenbegroting. In dit hoofdstuk wordt de begroting voor 2019 en het meerjarenperspectief tot en met 2022 weergegeven. De uitgangspunten voor deze Programmabegroting zijn door uw raad vastgesteld op 5 juli 2018 (Kadernota 2019 - 2022). In de Kadernota is reeds invulling gegeven aan nieuwe beleidsambities inclusief de bijbehorende budgetten. In onderstaande tabel is het financiële meerjarenperspectief weergegeven. Op het nieuwe beleid is een toelichting opgenomen.

Uitgangspunten programmabegroting 2019- 2022

Bedragen x € 1.000

Nr.	Meerjarenbegroting	2019	2020	2021	2022
1	Saldo Kadernota	595	303	359	765
	Subtotaal	595	303	359	765
2	Algemene uitkering	-553	-784	-906	-1.307
3	Interbestuurlijk Programma (IBP)	491	619	693	820
4	Correctie indexering begroting	232	314	419	554
5	Correctie indexering heffingen	-77	-105	-140	-185
6a	Correctie uitkeringsfactor Sociaal Domein	-154	-117	-67	0
6b	Inzet reserve Sociaal Domein	154	117	0	0
7	Verhoging bijdrage regio Zwolle	-48	0	0	0
8a	Bijdrage Human Capital Regio Zwolle	-41	0	0	0
8b	Inzet reserve Sociaal Domein	41	0	0	0
9	Verhoging verzekeringspremie WA verzekering	-23	-23	-23	-23
	Totaal uitgangspunt MJB 2019-2022	618	324	335	624

Administratieve wijzigingen

Uw Raad moet begrotingswijzigingen die het saldo van begrotingsprogramma's 2019 - 2022 wijzigen, maar per saldo voor de hele begroting neutraal verlopen, vaststellen. In onderstaande tabel zijn de mutaties toegelicht.

Bedragen x € 1.000

Nr.	Administratieve mutaties: budget neutraal	2019	2020	2021	2022
1	Kosten archieven HCO naar taakveld Musea	-8	-8	-8	-8
		8	8	8	8
2	Verschuiving bijdrage GGD	-6	-6	-6	-6
		6	6	6	6
3a	Nadelig saldo kostendekkendheid	-17	-17	-17	-17
3b	Dekking t.l.v. stelpost divers	5	5	5	5
3c	Dekking t.l.v. stelpost prijsindex	12	12	12	12
	Saldo administratieve wijzigingen	0	0	0	0

Toelichting uitgangspunten 2019 - 2022

Saldo Kadernota (nr. 1)

In het saldo van de Kadernota is het nieuwe beleid opgenomen dat deze raadsperiode wordt uitgevoerd op basis van het coalitieakkoord "Inwoners maken Zwartewaterland mogelijk".

Extra middelen worden uitgetrokken voor:

- Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen, ICT en kantoorinrichting
- handhaving BOA's
- oplossen verkeersknelpunten
- leefbaarheidsplannen
- verhogen onderhoudsniveau groen

Algemene uitkering (nr. 2 t/m 6b)

De belangrijkste mutatie betreft de aanpassing van de raming van de algemene uitkering. De gegevens in de Kadernota 2019 - 2022 zijn gebaseerd op de maart-circulaire 2018 die naar aanleiding van het regeerakkoord is uitgebracht. Conform de regelgeving moet de algemene uitkering in de Programmabegroting 2019 - 2022 gebaseerd worden op de mei-circulaire.

Op grond van de mei-circulaire is de algemene uitkering lager dan werd verwacht in de maart-circulaire.

Hiervoor zijn twee hoofdoorzaken:

3. Voor loon- en prijsindexatie wordt een lager stijgingspercentage voorzien voor de jaren 2019-2022. Dit wordt opgevangen door het inflatiepercentage van onze begroting te baseren op het CPI indexcijfer.
4. Een andere wijze van verrekenen van het BTW-compensatiefonds in het gemeentefonds. Wij worden er nu mee geconfronteerd dat het oude voorschot uit de algemene uitkering wordt gehaald. Het nieuwe voorschot wordt pas in 2019 aan de algemene uitkering toegevoegd. Dit wordt opgevangen in de begroting door nu de ramingen voor de uitgaven van het IBP te verlagen en deze via een begrotingswijziging weer op te hogen op het moment dat het nieuwe voorschot voor het BTW compensatiefonds in de algemene uitkering wordt opgenomen.

Vanaf 2019 maken de integratie-uitkeringen (specifieke uitkeringen in de algemene uitkering) van het Sociaal Domein integraal onderdeel uit van de algemene uitkering.

In de mei-circulaire is nog een zogenaamde correctie uitkeringsfactor Sociaal Domein middelen opgenomen. Die correctie wordt in deze programmabegroting verrekend in het Sociaal Domein.

Verhoging bijdrage regio Zwolle en bijdrage Human Capital Agenda (nr. 7 t/m 8b)

De regio Zwolle heeft een ambitieuze agenda voor de periode tot 2023 opgesteld. Om de agenda uit te kunnen voeren, moet de bijdrage aan regio Zwolle worden verhoogd.

Daarnaast is een gemeentelijke bijdrage aan de Human Capital Agenda (regiodeal regio Zwolle) in de begroting opgenomen. Beide bedragen worden incidenteel voor 2019 geraamd. Integrale afweging over de structurele bijdrage in de jaren daarna wordt conform afspraak betrokken bij de Kadernota volgend jaar.

Verhoging verzekeringspremie WA-verzekering (nr.9).

Als gevolg van de toename van claims stijgt de premie voor de WA-verzekering van de gemeente.

Paragrafen

Paragraaf Lokale Heffingen

Inleiding

In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente Zwartewaterland in 2019 voor de lokale heffingen gaat voeren. De kaders waarbinnen dit beleid zich moet bevinden zijn de Gemeentewet en Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ).

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV), artikel 10, bevat de paragraaf lokale heffingen ten minste:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid voor de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Conform BBV moeten gemeenten in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten van kostendekkende onderdelen opnemen.

Begripsbepaling

De gemeentelijke belastingen bestaan uit algemene belastingen, bestemmingsheffingen en retributies. De algemene belastingen komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad kan bepalen waarvoor deze opbrengsten worden ingezet. Onder de algemene belastingen vallen onder andere de onroerende zaakbelastingen, de hondenbelasting en de precariobelasting.

De afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn zogenaamde bestemmingsheffingen. Voor deze heffingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de begrote kosten die gedekt worden met de heffing. De belangrijkste retributies zijn de leges, vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst. Zo betalen inwoners een bijdrage voor het aanvragen van een paspoort of een (omgevings)vergunning. Ook voor de leges geldt dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

Beleidsuitgangspunten

In het coalitieprogramma is onder meer opgenomen:

- Wij honoreren de belevingswaarde van het openbaar groen van begraafplaatsen. We onderzoeken de verschillende aspecten die relevant zijn en betrekken deze bij het bepalen van de hoogte van de begraafrechten.
- De dienstverlening van de gemeente (o.a. leges) zijn zover mogelijk kostendekkend. Regelmatige bijstelling is daarvoor nodig.
- Structurele uitgaven zijn gedekt door structurele middelen.
- We betrachten terughoudendheid bij belastingverhoging. De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.

Gemeentelijke belastingen

De definitieve tarieven voor de onroerende zaakbelastingen 2019 worden in de raad van december 2018 vastgesteld. Op dat moment zijn de gevolgen van de jaarlijkse hertaxatie van de onroerende zaken duidelijk en kunnen de tarieven worden bepaald. Uitgangspunt is dat de gemiddelde waarde schommelingen worden geneutraliseerd in de tarieven.

De tarieven voor de OZB en overige belastingen (hondenbelasting, precariobelasting, forensenbelasting en (water)toeristenbelasting) worden geïndexeerd met 0,9%.

Bestemmingsheffingen en leges

Beleidsuitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de verschillende heffingen en leges. Vanwege de (landelijk) wettelijk verplicht vastgestelde tarieven voor identiteitsbewijzen en rijbewijzen kan bij deze heffingen dat uitgangspunt niet worden gehanteerd.

Tarieven

Hieronder treft u de overzichtstabel waarin de ontwikkeling gemeentelijke heffingen zijn weergegeven over de periode 2017 – 2019:

Overzicht belastingtarieven	2017	2018	2019
Onroerende zaakbelastingen			
Eigenaren woningen	0,1178%	0,1144%	0,1155%
Eigenaren niet-woningen	0,2224%	0,2250%	0,2271%
Gebruikers niet-woningen	0,1657%	0,1677%	0,1692%
Afvalstoffenheffing			
Vastrecht	129,00	122,00	122,00
Lediging 240 liter container RST/GFT	9,21/gratis	9,21/gratis	9,21/gratis
Lediging 140 liter container RST/GFT	5,63/gratis	5,63/gratis	5,63/gratis
Lediging 40 liter container RST/GFT	2,10/gratis	2,10/gratis	2,10/gratis
Aanbieding ondergrondse container RST	1,55	1,55	1,55
Rioolrechten			
Meerpersoonshuishouden	385,00	353,00	353,00
Eenpersoonshuishouden	318,25	292,00	292,00
Niet-woningen per m3 water	2,91	2,67	2,67

Woonlastenontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten (lokale lastendruk) voor een (gemiddeld) huishouden:

Bedragen in €	2018	2019	2018	2019
Koopwoning éénpers.hh.	€ 200.000	€ 200.000 (0% waardeinstijging)	€ 300.000	€ 300.000 (0% waardeinstijging)
Ozb	228,80	231,00	343,20	346,50
Vastrecht afval	122,00	122,00	122,00	122,00
Rioolrechten	292,00	292,00	292,00	292,00
Totaal	642,80	654,00	757,20	760,50
Koopwoning meerpers.hh.				
Ozb	228,80	231,00	343,20	346,50
vastrecht afval	122,00	122,00	122,00	122,00
Rioolrechten	353,00	353,00	353,00	353,00
Totaal	703,80	713,04	818,20	821,50
Huurwoning éénpers.hh.				
Vastrecht afval	122,00	122,00	122,00	122,00
Rioolrechten	292,00	292,00	292,00	292,00
Totaal	414,00	414,00	414,00	414,00
Huurwoning meerpers.hh.				

Vastrecht afval	122,00	122,00	122,00	122,00
Rioolrechten	353,00	353,00	353,00	353,00
Totaal	475,00	475,00	475,00	475,00

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB. Onze gemeente hanteert als kwijtscheldingsnorm het wettelijk maximum, te weten 100% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Voor de afvalstoffenheffing wordt beperkt kwijtschelding (vastrecht en een gemiddeld aantal ledigingen) verleend, zodat ook minima geprikkeld worden zorgvuldig met huishoudelijke afvalstoffen om te gaan. Het maximaal kwijt te schelden bedrag is zodanig vastgesteld dat dit bij 'normaal' afvalgedrag toereikend is.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen en heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

De WOZ-waarde dient als grondslag voor de onroerende zaakbelasting(en). De WOZ-waarden voor 2019 worden bepaald naar waardepeildatum 1 januari 2018. In de berekening voor de tarieven is (nog) geen rekening gehouden met een waardestijging/waardedaling. De definitieve (of voorlopige) waardeontwikkeling tussen waardepeildatum 1 januari 2017 en 1 januari 2018 is nog niet bekend. Bij de berekening van de voorlopige tarieven is rekening gehouden met een indexering van 0,9%. Dit resulteert (voorlopig) in de volgende OZB-tarieven 2019:

- OZB eigenaren voor woningen: 0,1155%
- OZB eigenaren voor niet-woningen: 0,2271%
- OZB gebruikers voor niet-woningen: 0,1692%

Afvalstoffenheffing

De adviestarieven ROVA 2019 voor het aanbieden van restafval blijven gehandhaafd. Dit resulteert in de volgende tarieven 2019 per aanbieding:

- verzamelcontainer (ondergrondse systeem): € 1,55
- 240 liter restcontainer: € 9,21
- 140 liter restcontainer: € 5,63

Dit betreft het variabele deel van het tarief en is beïnvloedbaar door goed scheidingsgedrag.

In Zwartewaterland zit dit goed tussen de oren en het blijkt dat gemiddeld de afvalstoffenheffing gedaald is. Het scheidingspercentage van 84% en 49 kg restafval per inwoner laat zien dat de inwoners heel bewust omgaan met het aanbieden van hun nuttige grondstoffen en het beperken van de hoeveelheid restafval. Dit is een groot compliment aan de inwoners. De verlaging van de gemiddelde kosten voor de huishoudens is een goede beloning voor dit milieubewuste gedrag.

Jaar	Vast	Inzet reserve	Variabel begroting	Totaal begroting	Variabel werkelijk	Totaal werkelijk
2015	142,80	92,44	58,03	200,83	21,89	164,69
2016	39,00	11,51	25,01	171,45	21,99	160,99
2017	129,00	18,35	24,74	158,74	22,38	151,38
2018	122,00	29,89	24,15	146,15		
2019	122,00	32,71	24,14	146,14		

Het tarief is 100% kostendekkend. Er is een risico met betrekking tot de producenten vergoeding voor de inzameling van de PMD (plastic, metalen en drankenkarton verpakkingen). Hierover wordt al jaren een landelijke discussie met bijbehorende lobby's gevoerd. Dit maakt de uiteindelijke vergoeding voor de inzameling onzeker. In de begroting 2019 is met een vergoeding van € 400.000 rekening gehouden (was in 2018 ook € 400.000 en voorgaande jaren € 425.000). Met de voorziening afvalinzameling kunnen onvoorziene schommelingen hiervan opgevangen worden. De toe te rekenen kosten van de gemeente zijn nagenoeg gelijk gebleven.

Het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing kan net als in 2018 worden vastgesteld op € 122,00 per huishouden mede door het inzetten van het extra dividend ROVA 2017 van € 82.000.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.539.394	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-677.548	
Netto kosten taakveld	861.846	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	74.279	
BTW	286.000	
Totale kosten	1.222.125	
Opbrengst heffingen	-1.222.125	
Dekking		100%

Rioolheffing

De tarieven voor de rioolheffing kunnen in 2019 ongewijzigd als volgt worden vastgesteld:

Tarief meerpersoonshuishouden:	€ 353,00
Tarief éénpersoonshuishouden:	€ 292,00
Tarief niet-woningen (bedrijven):	€ 2,67 per m2 waterverbruik met een minimum van € 353,00.

In 2019 zal een nieuw GRP (Gemeentelijk Riolerings Plan) worden vastgesteld voor de jaren 2020-2024.

Kostendekkendheid rioolheffing 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	3.119.664	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-60.626	
Netto kosten taakveld	3.059.038	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	231.834	
BTW	116.000	
Totale kosten	3.406.872	
Opbrengst heffingen	3.406.872	
Dekking		100%

Begraafrechten

De afgelopen 3 jaar zijn de tarieven gehandhaafd (niet verhoogd) uitgaande van de gemiddelde aantallen begrafenissen over de afgelopen jaren waarbij 100% kostendekkendheid werd nagestreefd. De begrote opbrengsten werden echter in 2016 en 2017 niet gerealiseerd. Ook voor 2018 is het de verwachting (op basis van de 1e halfjaar cijfers) dat de begrote inkomsten niet gerealiseerd worden (terwijl de begrote opbrengsten naar beneden waren bijgesteld van € 432.453 naar € 415.252). De laatste jaren zien we dat er steeds vaker wordt gekozen voor een graf voor 40 jaar in plaats voor een graf voor onbepaalde tijd. Dit is grotendeels de oorzaak van het niet realiseren van de eerder begrote opbrengsten.

Rekening houdend met voornoemde gegevens en de gewogen gemiddelden over de afgelopen 3 jaren zullen, bij het vaststellen van ongewijzigde tarieven, de begrote opbrengsten naar beneden bijgesteld worden naar € 375.000. Hierbij is de kostendekkendheid 86%.

Kostendekkendheid begraafrechten 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	342.252	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	342.252	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	92.474	
BTW (niet toe te rekenen)		
Totale kosten	434.727	
Opbrengst heffingen	-375.003	
Dekking		86%

Marktgeden

Marktgeden is een bestemmingsheffing. De opbrengsten van de marktgeden dienen te worden gebruikt om deze uitgaven te bekostigen. Zowel de inkomsten als de uitgaven van de marktgeden zijn cijfermatig aangepast op basis van de trendmatige gegevens over de afgelopen jaren. Wanneer de tarieven ongewijzigd worden vastgesteld is de kostendekkendheid 99%.

In onderstaande overzicht zijn ook de opbrengsten (€ 16.500) van de kermisexploitatie opgenomen. Hiervoor zijn privaatrechtelijke overeenkomsten/afspraken gemaakt en vormen geen onderdeel van de berekening van de kostendekkendheid (niet opgenomen in de Verordening marktgeden).

Kostendekkendheid marktgeden 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	38.487	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-16.500	
Netto kosten taakveld	21.987	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	9.531	
BTW	3.476	
Totale kosten	34.995	
Opbrengst heffingen	-34.900	
Dekking		100%

Havengelden

Havengelden is een bestemmingsheffing. De opbrengsten van de havengelden dienen te worden gebruikt om deze uitgaven te bekostigen. Met de uitbreiding van de Industriehaven in Genemuiden is het aantal ladingen/lossingen sterk toegenomen. Door het intensieve(re) gebruik van de haven vraagt dit aan de andere kant ook om meer onderhoud aan de Industriehaven.

Zowel de inkomsten als de uitgaven van de havengelden zijn vorig jaar cijfermatig (structureel) bijgesteld op basis van de trendmatige stijging van het aantal ladingen/lossingen. In 2015 zijn de tarieven voor de industriehaven met 25% verhoogd. De tarieven voor de jachthaven zijn vorig jaar met 1% verhoogd. Bij het ongewijzigd vaststellen van de tarieven 2019 is de kostendekkendheid 100%.

Kostendekkendheid havengelden 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	202.868	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-17.500	
Netto kosten taakveld	185.368	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	36.549	
BTW	17.147	
Totale kosten	239.064	
Opbrengst heffingen	-239.064	
Dekking		100%

Leges

Voor een aantal leges geldt dat hiervoor uitsluitend bij wet- en regelgeving vastgestelde bedragen in rekening kunnen worden gebracht. De Rijksoverheid stelt de maximum tarieven vast voor reisdocumenten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn niet kostendekkend. Voor de reisdocumenten wordt een verdere daling van het aantal aanvragen verwacht. Dit in verband met de wijziging van de geldigheid van de documenten van 5 jaar naar 10 jaar.

Daarnaast mogen, op basis van wetgeving, geen kosten in rekening worden gebracht voor het opmaken van akten van overlijden, geboorten, erkenning enzovoort. Ook het tarief voor het afgeven van een uittreksel Burgerlijke stand wordt vastgesteld door de Rijksoverheid.

Verder moeten gemeenten, op grond van de wet, op twee momenten per week de gelegenheid bieden voor een kosteloze huwelijksvoltrekking. Het is de verwachting dat van de 100 huwelijken er 50 kosteloos worden voltrokken.

Uitgangspunt - voor zover niet wettelijk bepaald - voor de overige leges is 100% kostendekkendheid.

Kostendekkendheid burgerzaken 2019 (inclusief Rijksleges)		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	285.464	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	285.464	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	106.093	
BTW	21.018	
Totale kosten	412.576	
Opbrengst heffingen	-220.335	

Dekking		53%
----------------	--	------------

Voor een aantal andere categorieën - met name omgevingsvergunningen - geldt dat de onderbouwing van het legestartief gebaseerd is op de gemiddelde inzet van ambtelijke capaciteit en overige kosten. Bij omgevingsvergunningen geldt bijvoorbeeld dat een groot aantal aanvragen voor relatief kleine bouwwerken leidt tot een lagere legesopbrengst. Bij het bepalen van het gemiddelde wordt ook rekening gehouden met een aantal grote bouwwerken, die een hogere legesopbrengst met zich meebrengen.

De opbrengsten van de omgevingsvergunningen laten een stijgende lijn zien (mede door de hogere bouwkosten waarop de leges gebaseerd zijn). Op basis van de gewogen gemiddelden van de afgelopen jaren en de toenemende aanvragen kunnen de opbrengsten bijgesteld worden naar € 928.668 (was € 895.000 in 2018). Bij het ongewijzigd vaststellen van de tarieven omgevingsvergunningen 2019 is de kostendekkendheid 100%.

Kostendekkendheid omgevingsvergunning 2019		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	478.510	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	478.510	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	410.175	
BTW	39.983	
Totale kosten	928.668	
Opbrengst heffingen	-928.668	
Dekking		100%

Ontwikkelingen gemeentelijke belastingen en heffingen

Gerealiseerde opbrengst gemeentelijke tarieven (bedragen x € 1.000)			
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Leges burgerzaken	406	305	220
Leges			
Omgevingsvergunningen	1.167	895	929
Markten	54	51	51
Havengelden	240	237	239
Grafrechten	370	415	375
Afvalstoffenheffing	1.259	1.206	1.222
Rioolheffing	3.749	3.319	3.407
OZB	4.402	4.448	4.524
Hondenbelasting	62	71	71
Forensenbelasting	16	20	20
Toeristenbelasting	48	50	50
Precariobelasting	20	17	17
Totaal opbrengst	11.793	11.034	11.125

Paragraaf Weerstandsvermogen

Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de begroting daarvoor moet worden bijgesteld. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit - de middelen waarover de gemeente beschikt om niet begrote onverwachte en substantiële kosten te dekken - en de benodigde weerstandscapaciteit, voor financiële risico's waarvoor geen voorzieningen of verzekeringen zijn afgesloten. Het doel van deze paragraaf is inzicht te geven in de samenstelling en het tot stand komen van de omvang van het weerstandsvermogen van onze gemeente.

Op grond van de actuele gegevens concluderen we dat de weerstandscapaciteit van onze gemeente kan worden gekwalificeerd als "uitstekend". Dat wil zeggen: er is een solide financiële basis aanwezig om gecalculerde risico's op te vangen. Hier ligt een duidelijke relatie met het financiële beleid in deze raadsperiode. Daardoor is het eigen vermogen toegenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor het beoordelen van de robuustheid van de begroting is inzicht nodig in de omvang en de achtergrond van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de financiële middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Incidentele weerstandscapaciteit

Onderdelen van de incidentele weerstandscapaciteit zijn:

- Reserves: Algemene reserve en Reserve grondexploitatie
- Stille reserves: Activa die tegen een lagere waarde of nul zijn gewaardeerd en direct verkoopbaar zijn
- Onbenutte begrotingsruimte: Onvoorzien

De verwachte incidentele weerstandscapaciteit bedraagt per 31 december 2018:
(bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Bedrag
Algemene reserve	25.918
Reserve grondexploitatie (voor risicoreservering)	2.660
Stille reserve	1.101
Onvoorzien	59
Totaal	29.738

Algemene reserve

De Algemene reserve is een reserve zonder bestemming en daardoor in beginsel vrij aanwendbaar. De Algemene reserve dient als buffer voor het opvangen van eventuele onvoorzien uitgaven (incidenteel) waarmee in de planning geen rekening is gehouden en die noodzakelijkerwijs dienen plaats te vinden. Hierbij valt te denken aan:

- financiële risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorzieningen zijn gevormd of waarvoor in de begroting geen financiële middelen zijn gereserveerd, omdat er nog geen getrouwe kwantificering van de risico's kan plaatsvinden;
- het opvangen van eventuele rekeningtekorten;
- het opvangen van een eventueel begrotingstekort.

De vrije Algemene reserve kan worden ingezet voor de dekking van incidentele exploitatie-uitgaven. De verwachte vrije Algemene reserve bedraagt op 1 januari 2019 (voor risicoreservering) afgerond € 26 miljoen.

Stille reserves

Van Stille reserves is sprake wanneer activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitoefening zijn verbonden. In de praktijk gaat het om onroerende zaken die in eigendom zijn van de gemeente en die niet meer nodig zijn voor de bedrijfsuitoefening. Het gaat daarbij om gemeentelijke gebouwen die binnen twee jaar verkocht kunnen worden en losse pachtgronden.

In oktober 2012 stemde uw raad in over te gaan tot verkoop van gemeentelijke gebouwen die niet direct onderdeel uitmaken van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Afgelopen jaren is een aantal panden verkocht. Wij schatten in dat de verkoop van de overige gebouwen na afkoop van de boekwaarde samen nog € 530.000 oplevert.

Wij hebben 92 hectare grond in losse pacht uitgegeven. De Stille reserve van deze laatste gronden bedraagt circa € 571.000.

Resumé

Onze gemeente beschikt over een stille reserve van in totaal € 1.101.000 (€ 530.000 + € 571.000).

Onvoorzien

Gemeenten zijn verplicht voor onvoorziene uitgaven een (vrij te bepalen) bedrag op te nemen in de begroting. In de Meerjarenbegroting is een stelpost Onvoorzien opgenomen van € 59.000 per jaar.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit onbenutte belastingcapaciteit, onbenutte investeringsruimte en onbenutte begrotingsruimte. De verwachte totale structurele weerstandscapaciteit ziet er de komende jaren als volgt uit:

	1 januari 2019	1 januari 2020	1 januari 2021	1 januari 2022
Begrotingsruimte	154	168	180	193
Stelpost IBP	354	391	345	400
Onbenutte belastingcapaciteit	136	136	136	136
Structurele investeringsruimte	250	500	500	500
Maatregelen financieel gezonde positie	0	300	300	300
Totaal	894	1.495	1.431	1.529

Begrotingsruimte

Bij de behandeling van de Kadernota 2019 heeft uw gemeenteraad besloten een bedrag van per jaar te reserveren voor de correctie van de inflatie op materiële uitgaven. Dit bedrag is gerelateerd aan de stijging van de prijzen 2019 conform de consumentenprijsindex van het CPB en de materiële uitgaven van deze gemeente. Op dit moment is dit bedrag nog niet concreet gekoppeld aan deze uitgaven en daarmee op de korte termijn nog vrij inzetbaar.

Stelpost IBP

Het Rijk heeft bij de behandeling van de maart-circulaire 2018 rekening gehouden met een bedrag voor de inzet op het interbestuurlijke programma welke een vervolg is op het Regeerakkoord van deze regeringscoalitie. Dit bedrag is door deze gemeente en het Rijk nog niet geconcretiseerd in lokale acties en investeringen.

Onbenutte belastingcapaciteit

Uit het rapport "Evaluatie systematiek macronorm onroerende zaakbelasting" (2015) kwam naar voren dat de macronorm onroerende zaakbelasting (OZB) geen effectief beheersingsinstrument bleek. Om deze reden is geadviseerd deze norm af te schaffen. De minister kan zich hier in schikken, maar is niet overtuigd van de werking van de alternatieven. De alternatieven, die in het rapport worden genoemd, zijn nog onvoldoende uitgewerkt om nu al te besluiten tot aanpassing of afschaffing van de huidige norm.

Voor het jaar 2019 wordt conform de mei-circulaire 2017 rekening gehouden met een macronorm OZB van 4,0%. In de begroting van 2019 is rekening gehouden met een lichte stijging van de OZB tarieven met 0,9% ten opzichte van het OZB tarief van het jaar 2018. In 2019 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit daarmee 3,1% ten opzichte van de gestelde macronorm 2019, oftewel een bedrag van € 136.000.

Structurele investeringsruimte

Voor de jaren 2019 en verder wordt rekening gehouden met een structureel bedrag van € 500.000 per jaar voor onbenutte investeringsruimte. Dit betreft de stelposten voor de Centrumplannen Zwartewaterland en leefbaarheidsplannen.

Maatregelen Financieel gezonde positie

De afgelopen jaren is als een vervolg op de aanbevelingen uit de begrotingsscan 2015 een stelpost opgenomen voor het nemen van maatregelen ten behoeve van een financieel gezonde positie van deze gemeente. Dit bedrag kan door de raad ingezet worden voor diverse maatregelen in het kader van de hoofddoelstelling in deze raadsperiode: een structureel gezonde financiële positie passend bij het met de raad afgesproken ambitieniveau.

Benodigde weerstandscapaciteit

Inventarisatie risico's

Integraal risicomanagement is een doorlopend proces waarbij risico's worden geïdentificeerd, de kans wordt bepaald dat het risico zich voordoet en de financiële impact wordt berekend. Dit proces hebben we geborgd door deze stappen onderdeel te maken van de planning & control cyclus. De in kaart gebrachte risico's worden eerst geanalyseerd. Voor zowel de financiële gevolgen die het risico met zich meebrengt als de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet, hanteren we vijf categorieën. Als uitgangspunt voor de op te nemen risico's (financiële impact) geldt een ondergrens van € 50.000. De risico's met een financieel risico onder deze grens worden wel benoemd, maar worden niet gekwantificeerd. Om dit proces vorm te geven, hanteren wij onderstaand model.

Kans / Verbeterpotentieel	Score	%
Zeër klein	1	10%
Klein	2	30%
Gemiddeld	3	50%
Groot	4	70%
Zeër groot	5	90%

Financiële impact	Score
< € 50.000	1
€ 50.001 - € 100.000	2
€ 100.001 - € 500.000	3
€ 500.001 - € 1.000.000	4
> € 1.000.001	5

Met kans wordt in dit kader bedoeld de verwachting dat het risico zich daadwerkelijk voordoet. De impact is de financiële vertaling als het risico zich daadwerkelijk voordoet.

Met behulp van een risicoscore worden de risico's gerangschikt en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn om te beheersen. De risicoscore wordt bepaald door de klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens onderstaande formule waarbij de maximale score 25 is (5*5).

Risicoscore = inschaling kans x inschaling financieel gevolg

Bij de vaststelling van de beleidsnota Weerstandsvermogen heeft uw raad bepaald dat de hoogte van de Algemene reserve minimaal 80% van de gecalculerde risico's dient te zijn.

Overzichtstabel risico's Algemene Dienst

	Risico Bedragen x € 1.000	Kans	Impact	Risico- score	Financiële impact bij 100%	Financiële impact x kans
Inkomsten						
1	Algemene Uitkering	3	3	9	200	100
2	Debiteurenrisico algemeen	-	-	-	-	-
3	OZB / WOZ	-	-	-	-	-
4	Dividenden	1	3	3	400	40
5	Debiteuren Sociale zaken	-	-	-	-	-
6	Garantstellingen en gewaARBorgde geldleningen	-	-	-	-	-
7	Leningen aan personeel	-	-	-	-	-
Verbonden Partijen						
8	Verbonden Partijen	-	-	-	-	-
9	Gemeenschappelijke Regelingen	2	3	6	150	45
Bedrijfsvoering						
10	Onverzekerde risico's.	-	-	-	-	-
11	Personeel (bestuur en ambtenaren)	2	3	6	200	60
12	Werkprocessen	-	-	-	-	-
13	Imagoschade	-	-	-	-	-
14	Organisatierisico's	-	-	-	-	-
Open eind regelingen						
15	Participatiewet	2	3	6	400	120
16	Wmo	2	3	6	300	90
17	Jeugdzorg	3	3	9	400	200
18	Bijzondere Bijstand en minimabeleid	-	-	-	-	-
19	Leerlingenvervoer	3	1	3	50	25
Juridisch						
20	Rechtmatigheid	-	-	-	-	-
21	Planschade	-	-	-	-	-
22	Bezwaarschriften en andere procedures	2	1	2	50	15
23	Renteontwikkeling	2	2	4	100	50
Overig						
24	Contractbeheer	-	-	-	-	-
25	Inkomsten lopende bouwexploitatie	-	-	-	-	-
26	Kapitaalgoederen	2	5	10	1.085	325
27	Lagere opbrengsten bouwvergunningen	-	-	-	-	-
28	Verzekeringsrisico	2	2	4	75	25
29	Specifieke uitkeringen	-	-	-	-	-
30	Automatiseringsbeveiliging	2	4	8	820	250
31	Crisisbeheersing en rampenbest	-	-	-	-	-
32	Milieu en verontreiniging	3	4	12	650	325
33	Onderwijs	-	-	-	-	-
34	Omgevingswet	2	3	6	300	100
					Totaal	1.770
80% van het totale risico (afgerond)						1.416

Toelichting risico's Algemene Dienst

<i>Inkomsten</i>		
1	<p>Algemene uitkering</p> <p>De algemene uitkering betreft een sterk schommelende en onzekere Rijksuitkering. De financiële impact van met name de mei- en septembercirculaire kunnen groot zijn voor de gemeentelijke begroting. Het gaat hierbij vooral om de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risico's die voortvloeien uit het verdeelsysteem • Risico's die voortvloeien uit de accessystematiek • Integratie-uitkering Sociaal Domein • Daling Rijksuitgaven (trap op- trap af) • Aanpassingen maatstaven • Interbestuurlijk Programma (IBP) <p>De afgelopen jaren hebben wij als gemeente laten zien dat negatieve financiële consequenties vanuit de algemene uitkering opgevangen konden worden binnen de gemeentelijke begroting. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Rijk over wil gaan naar een andere wijze van verdeling van de algemene uitkering. Voorlopig hanteren wij een afwijking van maximaal € 200.000 per jaar ten opzichte van de huidige begroting. De kans van voorkomen in zowel de mei- als de septembercirculaire is maximaal 50% per jaar.</p>	100
2	<p>Debiteurenrisico algemeen</p> <p>Het risico bestaat dat debiteuren hun rekeningen niet (tijdig) betalen. Wij sturen er in de uitvoeringspraktijk op dat dit risico waar mogelijk wordt beperkt. In 2014 hebben we het invorderingstraject verder aangescherpt. Het debiteurenrisico wordt afgedekt door de voorziening dubieuze debiteuren. Jaarlijks wordt beoordeeld of de hoogte van de voorziening voldoende is om de bestaande risico's af te dekken (dynamische methode).</p>	-
3	<p>OZB/WOZ</p> <p>De kwaliteit van de OZB/WOZ administratie wordt beoordeeld door de Waarderingskamer. Bij het onthouden van goedkeuring mogen beschikkingen niet worden opgelegd waardoor begrote belastinginkomsten niet worden gerealiseerd.</p>	-
4	<p>Dividend</p> <p>De dividendopbrengsten bedragen circa € 4 ton. Wij verwachten voor de komende jaren een redelijk consistent beleid van onze verbonden partijen waarbij de begrote dividenduitkering in onze begroting aan sluit bij de verwachte winstuitkeringen.</p>	40
5	<p>Debiteurenrisico Sociale Zaken</p> <p>Voor de vorderingen van sociale zaken is een voorziening gevormd. De hoogte van de voorziening is berekend op basis van te verwachten af te boeken vorderingen gerelateerd aan het verstrijken van de wettelijke termijn van 36 maanden.</p>	-
<i>Financiering</i>		
6	<p>Garantstellingen en gewaarborgde geldleningen</p> <p>Leningen of garanties worden uitsluitend verstrekt aan door uw raad goedgekeurde partijen. Om de kredietrisico's te beheersen kunnen zekerheden of garanties worden verlangd van de debiteuren. Onze gemeente heeft de volgende garantstellingen uitstaan: Particulier € 1,0 miljoen en Niet particulier € 26,5 miljoen (woningcorporatie). De particuliere garantstellingen en gewaarborgde geldleningen betreffen leningen met een hypotheclair onderpand. Het risico voor deze garantstellingen en geldleningen is daarmee nihil. Onze gemeente is met betrekking tot de niet-particuliere garantstellingen de tertiaire zekerheid (50% risico gemeente) waar het gaat om het verstrekken van leningen aan woningbouwcorporaties. De</p>	-

	primaire en secundaire zekerheden zijn zodanig ingericht, dat tegenvallers goed kunnen worden opvangen.	
7	<p>Leningen aan personeel Tot 1 januari 2009 zijn, als onderdeel van de secundaire arbeidsvoorwaarden, hypotheekleningen aan personeel verstrekt. Het risico dat hypotheeknemers niet aan hun verplichtingen voldoen is praktisch nihil, omdat tegenover deze leningen een hypothecair onderpand staat.</p>	-
<i>Verbonden partijen</i>		
8	<p>Enexis De aandelen van Enexis staan voor € 5.500 op onze balans. Momenteel zijn er geen indicaties voor negatieve exploitaties of faillissementen van de voormalige Essent-bedrijven. Het financiële risico voor onze gemeente ligt in de verhouding van 0.06% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren.</p> <p>Wadinko Aandeelhouders zijn de provincie Overijssel en gemeenten in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuid-West Drenthe. Onze gemeente bezit 83 van de in totaal 2.389 geplaatste aandelen (3.47%). Het financiële risico voor onze gemeente ligt in de verhouding van 3.47% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren. De totale balanswaarde van Wadinko bedraagt ongeveer € 67.1 miljoen. De afgelopen jaren maakte Wadinko volgens de jaarrekeningen voldoende winst en zijn de inschattingen voor de komende jaren positief.</p> <p>Vitens N.V. Onze gemeente bezit 38.453 aandelen. Dat is 0.66% van de uitstaande aandelen. Op 31 december 2017 bedroeg het eigen vermogen € 534 miljoen en het vreemd vermogen € 1.200 miljoen. Het financiële risico voor onze gemeente ligt in de verhouding van 0,66% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren. De afgelopen jaren maakte Vitens volgens de jaarrekeningen voldoende winst en zijn de inschattingen voor de komende jaren positief.</p> <p>Rendo Onze gemeente bezit 18 van de 991 aandelen. De totale balanswaarde bedraagt € 70 miljoen (balans 1 januari 2017). Het financiële risico voor onze gemeente ligt in de verhouding van 1.8% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren. De afgelopen jaren maakte Rendo volgens de jaarrekeningen voldoende winst en zijn de inschattingen voor de komende jaren positief.</p> <p>N.V. ROVA Gemeenten N.V. ROVA Holding heeft 10.858 uitstaande aandelen A, B en C. Onze gemeente bezit 302 aandelen A. Dit is 4.29% van het uitstaande aandelenkapitaal A. De totale balanswaarde bedraagt € 83 miljoen. Het financiële risico voor onze gemeente ligt in de verhouding van 4.29% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren. De afgelopen jaren maakte ROVA volgens de jaarrekeningen voldoende winst en zijn de inschattingen voor de komende jaren positief.</p> <p>N.V. Bank Nederlands Gemeenten (BNG) Onze gemeente bezit 23.712 aandelen BNG. Dit is 0.04% van de uitstaande aandelen. De totale balanswaarde bedraagt € 140,0 miljoen. Het financiële risico voor onze</p>	-

	gemeente ligt in de verhouding van 0.04% van het totale faillissementsresultaat. Dit resultaat is op dit moment niet te kwantificeren. De afgelopen jaren maakte BNG volgens de jaarrekeningen voldoende winst en zijn de inschattingen voor de komende jaren positief.	
9	<p>Gemeenschappelijke regelingen Veiligheidsregio</p> <p>Met ingang van 1 januari 2014 zijn de brandweerkorpsen in de regio IJsselland als één organisatie verder gegaan. Onze gemeente draagt hieraan jaarlijks een bedrag van ongeveer € 1,6 miljoen bij. Op dit moment is het eigen vermogen van de nieuwe brandweerorganisatie niet voldoende toereikend om de risico's te kunnen afdekken. Onze gemeente heeft een aandeel van bijna 5% in de totale gemeentelijke bijdragen aan de regio. Uitgaande van een voorlopige risico van € 3 miljoen en een kans van voorkomen van 30% houden we rekening met een risico van € 45.000.</p> <p>GGD</p> <p>De deelnemende gemeenten hebben hun samenwerking vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling, de 'statuten' van de GGD. Zwartewaterland neemt deel in het bestuur. Onze jaarlijkse bijdrage aan de GGD is € 887.000, 4,3% aandeel in de totale gemeentelijke bijdragen aan de regio. De totale netto risico binnen de GGD zijn gekwantificeerd op € 0,5 miljoen en voldoende afgedekt door beheersingsmaatregelen en financiële middelen. Het risico GGD is dus nihil.</p> <p>BVO</p> <p>De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de bedrijfsvoerings-organisatie ten allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. In deze beginjaren zijn de kosten niet allemaal te voorspellen en derhalve is dit een onzekerheid. De begroting van de bedrijfsvoeringsorganisatie is beperkt tot programma- en exploitatiekosten. De genoemde risico's hierbij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht als het declaratiesysteem niet volledig werkt in de matching van facturen. • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht bij inkoop en contractmanagement als het relatiebeheer moeizamer verloopt en contractafspraken niet nageleefd worden. <p>De afgelopen jaren betroffen de eerste ontwikkelingsjaren van deze gemeenschappelijke regeling. De afwijking tussen de begrote en gerealiseerde exploitatiekosten zijn in deze jaren minimaal (gemiddeld 3% afwijking). Daarmee schatten wij het risico van de BVO voor het komend jaar rond een kleine € 30.000.</p> <p>Omgevingsdienst IJsselland</p> <p>De Omgevingsdienst heeft op dit moment nog geen duidelijke analyse gemaakt van mogelijke organisatierisico's. De verwachting is dat dit in 2019 wordt opgepakt middels een nota weerstandsvermogen en risicomanagement. De betaling door de deelnemende gemeenten is vooralsnog gekoppeld aan de ingebrachte taken en medewerkers; inputfinanciering. Vanaf het begrotingsjaar 2020 wordt gefaseerd overgegaan op outputfinanciering. Vanuit een eerste analyse bij de oprichting van deze GR zijn de volgende risico's wel benoemd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begroting, deze was mede gebaseerd op de ervaringen van diverse andere Omgevingsdiensten. • Inputfinanciering loonkosten, de inputfinanciering is zodanig dat de Omgevingsdienst geen financiële risico's loopt bij de overname van personeel. <p>Op dit moment zijn de genoemde risico's niet te kwantificeren.</p>	45
<i>Bedrijfsvoering</i>		
10	<p>Onverzekerde risico's</p> <p>De afgelopen jaren kwam het nauwelijks voor dat niet geraamde claims van extern en</p>	-

	intern personeel inzake werkzaamheden en activiteiten ten behoeve van onze gemeente werden ingediend. Ingediende claims bleven financieel beperkt en konden binnen de lopende exploitatie begroting opgevangen worden.	
11	<p>Personeel</p> <p>Bij arbeidsongeschiktheid van medewerkers ontvangt onze gemeente de eerste twee jaar geen tegemoetkoming in de ziektekosten. Dit betreft een financieel risico. Na een periode van twee jaar ziekte en bij afkeuring voor minimaal 35%, heeft de medewerker recht op een WGA uitkering. Doordat de gemeente eigenrisicodragers is voor de WGA is dit risico herverzekerd. Gedurende de eerste 2 jaar komt ziektevervanging voor rekening van de gemeente. Een deel van dit risico kan opgevangen worden binnen de personeelsbegroting. Voor leden van het college van burgemeester en wethouders is het risico van arbeidsongeschiktheid en ontslag niet verzekerd. In dat geval vindt doorbetaling van de salariskosten plaats tot aan het moment van herstelmelding, het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, vinden van (vervangend) werk of overlijden.</p>	60
12	<p>Procesbeheersing</p> <p>Aan de beheersing van processen, het "in control zijn" van de organisatie worden steeds hogere eisen gesteld. Procesbeheersing is niet langer een kunstje waarin voor de accountant moet worden aangetoond dat rechtmatig is gehandeld. Door de toegenomen eisen aan (digitale) informatiebeveiliging (Collegeverklaring in het kader van ENSIA en privacy van persoonsgegevens op grond van de AVG), tezamen met de van oudsher aanwezige noodzaak om het risico op bewuste en onbewuste fouten in processen tegen te gaan waar ook veel financiële middelen in omgaan is adequate en kwalitatief goede procesbeheersing een prioriteit van de organisatie zelf. Om de toegenomen kwaliteitseisen op dit gebied het hoofd te kunnen bieden en in te spelen op het "in control statement" dat het college moet gaan afgeven bij de jaarrekening wordt op het gebied van de "Verbijzonderde Interne Controle" (VIC) samengewerkt tussen gemeenten Meppel, Staphorst, Steenwijkerland, Westerveld en Zwartewaterland. Doelstelling is om met ingang van 2019 de hele interne controle gezamenlijk uit te voeren. Alle hoofdprocessen zijn doorgelicht en gescreend op risico's. Waar nodig zijn beheersmaatregelen getroffen. Op basis van het controleplan worden bij de interne controle de belangrijkste werkprocessen getoetst op rechtmatigheid en doelmatigheid.</p>	-
13	<p>Imagorisico</p> <p>Gemeenten kunnen een imago of politiek risico lopen bij bijvoorbeeld nieuwe wetgeving of bij het niet behalen van doelstellingen. Imagorisico kan ontstaan door het onjuist of onduidelijk verstrekken van informatie aan burgers of het niet nakomen van bestuurlijke afspraken. De reputatie en integriteit kunnen dan onderwerp van discussie worden. Imagoschade kan worden beperkt door gerichte, adequate en snelle communicatie. De gemeente werkt aan het optimaliseren van het communicatieproces om de kans op imagoschade zoveel mogelijk te beperken. Beveiligingsincidenten brengen voor gemeenten het risico op imago- en financiële schade met zich mee. De politieke consequenties kunnen enorm zijn. Wat de eventuele financiële consequenties voor de gemeente kunnen zijn, is moeilijk in te schatten.</p>	-

14	<p>Organisatierisico</p> <p>Bij het bepalen van het organisatierisico gaat het vooral over de vraag of de gemeente Zwartewaterland in het geheel haar taken aankan en de medewerkers hier goed op zijn toegerust. Door de huidige arbeidsmarktontwikkeling moeten wij meer inspanning doen om de juiste kandidaten te vinden voor functies.</p> <p>De transformatie in het sociale domein, de implementatie van de Omgevingswet en de digitalisering vergen met name een doorontwikkeling van de organisatie op rolneming en werkwijze.</p> <p>De risico's die uit de hiervoor genoemde veranderingen voort kunnen vloeien, worden beperkt door het in gang zetten van persoonlijke en gezamenlijke ontwikkelplannen en opleidingen, het strategisch HR-beleid, het afstemmen van de politieke ambities van de gemeenteraad met de capaciteit van het ambtelijke apparaat en het beschrijven en controleren van werkprocessen.</p> <p>Bij het organisatierisico zijn zowel kans als financieel gevolg niet te kwantificeren. Bij de taakuitoefening vindt telkens de afweging plaats of de organisatierisico's eigenstandig kunnen worden opgelost of dat deze beter kunnen worden beheerst door het aangaan van samenwerkingen met andere overheden.</p>	-
<i>Open eind regelingen</i>		
15	<p>Participatiewet</p> <p>Voor 2019 en verdere jaren is het zeer lastig om te voorspellen wat de verwachting van het aantal uitkeringsgerechtigden ten opzichte van 2018 zal zijn. De afgelopen jaren hebben wij een flinke toename gezien van het aantal uitkeringsgerechtigden wat vooral het gevolg is van de instroom van statushouders en jongeren. Voor Zwartewaterland geldt de afgelopen jaren dat de inkomsten veel lager liggen dan de uitgaven. Op basis van het landelijke rekensystematiek (t-1 en objectief) heeft de gemeente een financieel risico van 7,5 tot 10% van de totale BUIG inkomsten op het BUIG tekort in een jaar, de rest kan de gemeente via de Vangnetregeling compenseren. Gemeente Zwartewaterland heeft in 2017 het reïntegratiebeleid aangepast, waarbij jaarlijks een daling van het aantal uitkeringsgerechtigden van 5% als doelstelling is vastgesteld. De verwachting is dat deze doelstelling de komende jaren een positieve bijdrage zal leveren aan een verdere verlaging van het gemeentelijk risico. Bij de prognoses gaan we voorlopig uit van een risico van ruim € 3 ton zal leiden.</p> <p>De integratie-uitkering Participatiewet wordt ieder jaar gemiddeld € 35.000 naar beneden bijgesteld. Deze daling dient binnen het participatiebudget opgevangen te worden. Dit wordt een steeds groter risico, omdat de uitstroom van deze doelgroep achter blijft bij de landelijke prognoses. De begroting Participatiewet is en blijft een financieel risico voor de komende jaren.</p> <p>Wanneer er geen positieve resultaten op de overige beleidsclusters binnen het Sociaal Domein behaald zijn, is de reserve Sociaal Domein beschikbaar om deze tegenvallers eventueel op te vangen.</p>	120
16	<p>WMO</p> <p>De ontwikkeling van het Wmo-budget laat zich lastig voorspellen omdat sprake is van een open einde financiering. In die zin bestaat altijd het risico van een schommeling in het aantal aanvragen of een onverwachte grote uitgave voor bijvoorbeeld een woningaanpassing. Om de risico's te beperken volgen wij de uitgaven op Wmo-gebied periodiek en maken op basis daarvan voorspellingen. Indien nodig, kan het beleid worden aangepast. Per kwartaal worden dashboards gemaakt voor uw raad waarin melding wordt gedaan van de financiële voortgang. In principe hanteert de gemeente Zwartewaterland binnen het Sociaal Domein het beleid dat de uitvoering en de rijksmiddelen budgettair integraal in evenwicht dienen te zijn.</p> <p>Het Kabinet is voornemens een nieuwe methodiek van eigen bijdrage voor de Wmo in te voeren per 2020 ('netflix-tarief'). In 2019 wordt een tussenvorm ingevoerd. Dit leidt</p>	90

	<p>in ieder geval tot minder inkomsten (minder eigen bijdrage), maar leidt in ieder geval tot veel meer aanvragen en daardoor ook tot meer toekenningen. Dit leidt tot extra uitgaven.</p> <p>Met ingang 1 januari 2020 wordt beschermd wonen/maatschappelijk opvang door gedecentraliseerd naar gemeenten, waardoor gemeenten beleidsmatig en financieel verantwoordelijk zijn voor deze taak. Het landelijk budget is ongeveer € 2,3 miljard wat voor deze gemeente betekent dat het om een bedrag van € 2 miljoen gaat. De risicoreserve van Beschermd wonen die door de gemeente Zwolle is gevormd zal een lagere risicostatus krijgen per 2018. Dit betekent voor ons een extra inkomst. Maar kan leiden in de toekomst tot een bijbetaling voor beschermd wonen. De kans daarop achten wij minimaal. Overigens is het Kabinet voornemens Beschermd Wonen per 2021 door te decentraliseren. Alsdan neemt het risicogehalte voor de Wmo ook toe. Het percentage is daarom per 2021 aangepast.</p>	
17	<p>Jeugdhulp</p> <p>De tweedelijns jeugdhulp (waar een beschikking voor nodig is) wordt door de RSJ (Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland) namens nog 10 andere gemeenten, ingekocht. Per 1 januari 2017 is de verevening (die gold over de jaren 2015 & 2016) afgeschaft en zijn wij als gemeente financieel verantwoordelijk voor onze eigen kosten ten aanzien van de ingezette jeugdhulp. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Door de uitputting van de afgelopen jaren verwachten wij dat dit financiële risico in het jaar 2019 uitkomt op € 400.000. Een eventueel tekort kan worden opgevangen door de reserve Sociaal Domein.</p>	200
18	<p>Bijzondere bijstand en minimabeleid</p> <p>Met ingang van 1 januari 2015 is het merendeel van de regelingen op grond van de categoriale bijzondere bijstand komen te vervallen. Alleen de Regeling Collectieve Zorgverzekering blijft over.</p>	-
19	<p>Leerlingenvervoer</p> <p>De toetsingskaders die onze gemeente hanteert vloeien voort uit landelijke wet- en regelgeving. Er is nauwelijks beleidsvrijheid. Het aantal aanvragen fluctueert. Dat geldt ook voor de inhoud van de aanvragen. Ritten naar afzonderlijke locaties en/of op afwijkende tijden kunnen leiden tot relatief hoge meerkosten.</p> <p>Daarnaast heeft ook de prijsontwikkeling in het personenvervoer invloed (bijvoorbeeld stijgende brandstofkosten in het taxivervoer en tariefsverhogingen in het openbaar vervoer). Ook de inkomsten uit eigen bijdragen variëren.</p>	25
<i>Juridisch</i>		
20	<p>Planschade</p> <p>De kans op planschadekosten is klein, omdat waar mogelijk een overeenkomst wordt afgesloten met een externe partij om de planschadekosten te vergoeden. Dit kan in vrijwel alle gevallen. Planschade kan voorkomen bij exploitaties waar we (een deel van) de kosten niet kunnen verhalen. Deze zijn echter doorgaans in de grondexploitatie ingecalculeerd. Gemeenten kunnen beoordelingskosten op planschade-risico's niet verhalen op derden.</p>	-
21	<p>Bezwaarschriften en andere procedures</p> <p>Het betreft het vergoeden van de kosten van juridische bijstand aan de tegenpartij, waartoe we verplicht zijn in geval van gegrondheid van het bezwaar/beroep. Gemiddeld gaat het om 5 zaken per jaar.</p>	15
22	<p>Renteontwikkelingen (Treasury)</p> <p>De marktrente ligt onder de gemeentelijke omslagrente en de herfinanciering van lopende leningen vindt op dit moment nog steeds tegen een lagere rente plaats. Bij een oplopende rente en noodzakelijke herfinanciering, waarbij de marktrente hoger is</p>	50

	<p>dan de omslagrente of de rente van de af te lossen lening, kunnen er wel risico's ontstaan. Vanuit treasury wordt getracht altijd een spreiding van deze risico's te realiseren middels het aangaan van een goed onderbouwde vorm van financiering en de looptijd van de financiering. De verwachting voor het komende jaar is dat de rente licht zal gaan stijgen. De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De belangrijkste rentetarieven van de ECB zijn in 2016 niet gewijzigd en bevinden zich nog steeds op een zeer laag niveau. De ECB heeft het opkoopprogramma van obligaties, met als doel het aanjagen van de inflatie, tot september 2018 verlengd.</p> <p>Het risico dat de rente zal gaan stijgen in de komende jaren bij een aantrekkende economie is beduidend hoger geworden.</p> <p>Voor Zwartewaterland betekent een stijging van het rentepercentage van 1% een bedrag van ongeveer € 100.000 extra kosten voor herfinanciering van lopende leningen. We schatten in dat de kans op een stijging van de rente ongeveer 50% is.</p>	
<i>Overig</i>		
23	<p>Contractbeheer</p> <p>Het gemeentelijke contractbeheer is in een digitaal contractenboek ondergebracht. In het contractenboek is een functionaliteit ingebouwd waarmee de organisatie een bericht ontvangt als de signaleringsdatum is bereikt. De interne contractverantwoordelijke biedt het contract aan om te registreren en wordt hierop geattendeerd over de signaleringsdatum. Deze contractverantwoordelijke gaat al dan niet tot actie over (verlengen contract, beëindigen contract, nieuwe contractbesprekingen en dergelijke). Het antwoord wordt weer verwerkt in het digitaal contractenboek. De risico's zijn in beeld en de kans op voorkomen is nihil en acceptabel.</p>	-
24	<p>Inkomsten lopende bouwexploitatie</p> <p>Op basis van een overeenkomst tussen onze gemeente en commerciële partijen hebben we in de begroting rekening gehouden met een jaarlijkse bijdrage per woning uit commerciële bouwexploitaties. Eventuele jaarlijkse tekorten/risico's komen niet ten laste van de jaarrekening, maar van de exploitatie.</p>	-
25	<p>Onderhoud kapitaalgoederen</p> <p>De paraplunota Kapitaalgoederen is in 2017 door uw raad vastgesteld. Hierin is aangegeven dat het onderhoud van de openbare ruimte op kwaliteitsniveau C plaatsvindt. Alleen het onderhoud van civiele kunstwerken is vastgesteld op kwaliteitsniveau B. De huidige onderhoudsplannen bevatten risico's, die mogelijk in de toekomst leiden tot incidentele vervangingen, reparaties of onderhoud. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van het uitvoeringsprogramma Werken. Hierin is een planning opgenomen voor het nieuwe jaar met de belangrijkste investeringen binnen het beheer van kapitaalgoederen.</p> <p>Hieronder hebben we de belangrijkste risico's binnen onze gemeente in beeld gebracht.</p> <p><i>Wegen</i></p> <p>Bij onderhoud aan wegen ontstaat risico wanneer er sprake is van extreme omstandigheden. Schade als gevolg van een strenge winter laat zich lastig voorspellen, omdat hier diverse factoren invloed op hebben, zoals staat van onderhoud, mate van zout strooien en de daadwerkelijke kou. Het financiële risico ligt tussen de € 100.000 en € 500.000 per jaar.</p> <p><i>Kunstwerken</i></p> <p>Tijdens een inspectie is achterstallig onderhoud aan kunstwerken geconstateerd. Het</p>	325

	<p>geschatte risico ligt rond de € 175.000 structureel per jaar. De inschatting dat deze kosten daadwerkelijk zullen voorkomen ligt rond de 2 jaar.</p> <p><i>Riolering</i> Met de vaststelling van het huidige GRP wordt de reserve gebruikt om de schuldpositie te verminderen. Er is bijna geen reserve meer om grote onverwachte problemen op te vangen. Doordat alle rioleringsobjecten geïnspecteerd zijn weten we echter hoe de onderhoudstoestand is en wordt deze gemonitord. In het beheerssysteem en rapportages wordt dit vastgelegd. Mocht er toch een calamiteit optreden in de grote van € 100.000 tot € 500.000, dan is de reserve niet toereikend. De kans dat dit optreedt is klein. Met kleine onverwachte problemen als verstoppingen van huis- of kolkaansluitingen, ingroei van boomwortels of verstopte rioolpompen is in de exploitatie rekening gehouden. Er is voldoende budget en personeel om deze problemen te verhelpen.</p> <p><i>Baggerwerken</i> Voor baggerwerken zijn structurele voorzieningen in de begroting getroffen, voor een deel met eigen dekking door inkomsten uit heffingen. Risico's zijn moeilijk in te schatten. Waterbodems met een vervuiling zijn voor het belangrijkste deel gesaneerd. Het risico van vervuiling en overige onvoorziene uitgaven kunnen worden opgevangen binnen het gemeentelijk rioleringsplan.</p> <p><i>Gemeentelijke gebouwen</i> Het accommodatiebeleidsplan, welke door uw raad in 2017 is vastgesteld, zet in op krachtpanden. Krachtpanden zijn beleidsondersteunend, hebben een openbaar karakter en de functies die hierin zitten zijn levensvatbaar en toekomstbestendig. De keuze voor krachtpanden betekent ook dat in sommige gevallen afscheid wordt genomen van panden die niet het label van 'krachtpand' dragen. Krachtpanden kunnen gemeentelijke panden zijn, maar ook in bezit van particulieren (bijvoorbeeld ruimten van zorginstellingen of stichtingen). Waar sprake is van een 'krachtpand' worden indien nodig maatregelen getroffen om deze panden ook als zodanig te laten functioneren. In de huidige markt is een aantal panden zeer lastig te verkopen. Met de huidige stand van gebouwen die op de nominatie staan om verkocht te worden is het risico voor de gemeentelijke exploitatie begroting € 250.000 per jaar. De inschatting dat deze kosten daadwerkelijk voorkomen, ligt rond de 4 jaar.</p> <p><i>Openbaar groen</i> In het geval er sprake is van stormschade aan het openbaar groen, worden de extra kosten in deze situaties rond de € 60.000 geschat. Stormschade komt gemiddeld één keer in de drie jaar voor. Er is een toename van de kosten te verwachten wegens de groei van bomen in jonge wijken, de wijziging van weersomstandigheden en de aantasting van bomen door nieuwe boomziekten, zoals Essentaksterfte.</p> <p><i>Huur- en pachtbeleid</i> Door uitvoering van het huur- en pachtbeleid genereren we inkomsten.</p>	
26	<p><i>Opbrengsten bouwleges</i> Voor 2018 hebben we bekeken of we in lijn liggen met de verwachtingen. Dit ligt in lijn. Een doorkijkje naar 2019 maakt dat we verwachten, met de huidige economie, dat begrotingsjaar 2019 ongeveer eenzelfde zal worden als 2018. Wat dat betreft lopen we op dit product geen risico's en zullen de geprognosticeerde opbrengsten in 2019 "gewoon" binnenkomen.</p>	-
27	<p><i>Verzekeringsrisico's</i> De vaste activa zijn verzekerd tegen de meest voorkomende gevallen van schade. Daarnaast heeft de gemeente andere verzekeringen voor: Fraude en berovingen, Motorrijtuigen, Aansprakelijkheid (aansprakelijkheidsstelling gemeente), Ongevallen</p>	25

	<p>(waar onder verkeersbrigadiers, vrijwilligers en bedrijfshulpverleners), Rechtsbijstand, College beschermingspolis, Verzekering werkmaterieel, Dienstritten, Werkgeversaansprakelijkheid, Bouw- en montage. Tweejaarlijks wordt de gehele verzekeringsportefeuille doorlopen en geactualiseerd. Het risico van onder- of oververzekering blijft hierdoor beperkt.</p> <p>De afgelopen jaren zien we wel een flinke stijging van het aantal zaken waarbij de gemeente aansprakelijk wordt gesteld voor de geleden schade door burgers. Het aantal ligt jaarlijks rond de 30 zaken De gemeente is in principe verzekerd voor dit soort claims, maar dient wel bij toekenning van de claim rekening te houden met een eigen risico van € 2.500 per zaak. Met dit eigen risico is niet expliciet rekening gehouden in de gemeentelijke budgetten.</p>	
28	<p>Specifieke uitkeringen</p> <p>Gemeenten lopen risico dat door vertraging of onduidelijke administratieve vastlegging gelden vanuit de specifieke uitkeringen terugbetaald moeten worden. Wij trachten dit te voorkomen door het zorgvuldig vastleggen van subsidievoorwaarden en de controle hierop. Dit leidt tot de vaststelling door de gemeenteraad van de SISA-bijlage in de jaarrekening.</p>	-
29	<p>Automatiseringsbeveiliging</p> <p>De risico's bestaan uit informatiecriminaliteit zoals hack-pogingen, stroomstoringen of ernstige computerstoringen door brand of iets dergelijks waardoor ICT systemen gedurende uren of dagen niet te gebruiken zijn. Het optreden van een gebeurtenis die, bij het ontbreken van passende maatregelen, duidelijk waarneembare gevolgen (materieel dan wel immaterieel) voor de organisatie heeft, noemen we een calamiteit. Het gaat daarbij om gevolgen zoals vitale informatie die verloren gaat, financiële controle die niet meer mogelijk is, informatie die niet meer beschikbaar is, goederen en diensten die niet geleverd kunnen worden, demotivatie bij medewerkers, chaos en fraude.</p> <p>Voor wat betreft risico en schade door stroom- en netwerkschade is de financiële impact niet goed te kwantificeren aangezien vrijwel alle werkprocessen binnen het gemeentehuis stil komen te liggen. Noodvoorzieningen voor zowel stroom- als netwerkvoorzieningen zijn aanwezig (onder meer dagelijkse back-ups) maar de kosten gaan vooral in gevolgschade zitten doordat werkprocessen zoals subsidieaanvragen en de uitgifte van reisdocumenten geen doorgang kunnen vinden. De kosten komen voort uit de tijdelijke onderbreking van de primaire werkprocessen en besluitvormingsprocessen.</p> <p><i>Maatregelen</i></p> <p>De gemeente heeft een scala aan ICT beveiligingsmaatregelen getroffen om haar informatie- en automatiseringssystemen te beveiligen tegen aanvallen, storingen en calamiteiten. Denk hierbij aan noodvoorzieningen, back-upsystemen en informatiebeveiligingssystemen. De gemeente doet ook mee aan de landelijke aanbesteding informatiebeveiligingsmaatregelen vanuit VNG en zal informatiebeveiligingsproducten daarvan vanaf 2019 gaan implementeren.</p>	250
30	<p>Crisis- en rampenbestrijding</p> <p>De provincie Overijssel heeft een risicokaart van Zwartewaterland, die periodiek wordt geactualiseerd. Deze risicokaart biedt de gemeente en haar inwoners de mogelijkheid maatregelen te treffen. Om de operationele slagkracht bij crisissituaties in de responsfase te vergroten, is het van belang snel uitvoering te (kunnen) geven aan het opstarten van processen, inzetten van middelen en het doen van uitgaven zonder last of ruggespraak. De gemeente en andere organisaties nemen preventieve maatregelen om crisissituaties te voorkomen. Dit is echter geen garantie dat crisissituaties zich nooit meer voordoen. In geval van crisis dient direct gehandeld te kunnen worden. In de begroting is hiervoor geen budget opgenomen. De gemeenten in de</p>	-

	<p>veiligheidsregio IJsselland hebben gezamenlijk in het Handboek Bevolkingszorg de gemeentelijke processen nader uitgewerkt. In de gevallen waar nodig is er mandaat geregeld, met daaraan een budget gekoppeld, om te trachten de noodzakelijke uitgaven te beheersen. Rampen kunnen zich in allerlei verschijningsvormen voordoen. Dit is een bestuurlijk en financieel risico. Indien nodig worden personeel en materieel ingezet. Dit leidt tot kosten voor onze gemeente. Onze gemeente beschikt over de benodigde rampenbestrijdingsplannen. Communicatie speelt hierbij een cruciale rol.</p>	
31	<p>Milieu- en bodemverontreiniging</p> <p>Bij gemeentelijke besluiten lopen wij het risico om bedrijven geluid (of lucht)ruimte toe te kennen die achteraf niet opgelegd had kunnen worden. Het betreft met name oudere vergunningen, waarbij mogelijk klachten over geluid/lucht komen dan wel naar aanleiding van handhaving. Het grootste risico is dat het bedrijf niet meer op die locatie kan functioneren en uitgekocht moet worden. Deze kosten zijn niet te voorzien. Een tweede mogelijkheid is dat er wel voorzieningen mogelijk zijn, maar niet afdwingbaar bij het bedrijf. Deze voorzieningen moeten wij dan als gemeente bekostigen.</p> <p>Daarnaast zijn er kosten als gevolg van noodzakelijke woningsanering zoals gevelisolatie maatregelen. Dit betreffen maatregelen die noodzakelijk zijn, nadat een geluidwerend gebouw door de gemeente is gesloopt. Het effect is dat de geluidbelasting op de woning toeneemt en boven de voorkeursgrenswaarde uitkomt. Op basis van de afgelopen 10 jaar is de verwachting dat geluidrisico's eens in de vijf jaar kunnen voorkomen. De geschatte kosten zijn, afhankelijk van de saneringsmaatregel, ongeveer € 100.000. Hiervoor is geen dekking in de begroting of verzekering opgenomen.</p> <p>Bij calamiteiten kan er een bodemverontreiniging ontstaan op gemeentelijk grondgebied. Veelal worden de kosten verhaald op de verzekering van de veroorzaker. Risico is echter dat de dader niet te achterhalen is. Dit speelt bij grondwerkzaamheden, waarbij onverwachts een ernstige verontreiniging wordt aangetroffen. De kosten van een onderzoek naar de verontreiniging en de kosten van het opruimen kunnen variëren van enkele tienduizenden euro's tot een veelvoud daarvan. Op basis van gemeentelijke historie houden we rekening met een financieel risico van € 100.000 voor het onvoorzien en niet in de begroting afgedekte sanering van bodemverontreiniging.</p> <p>Gemeente Zwartewaterland houdt in zijn begroting voor de afvalstofheffing rekening met jaarlijkse bijdrage vanuit de producenten voor de aanlevering van plastic, metaal en drankenkarton verpakkingen door gemeenten. Dit is een aanzienlijke vergoeding (€ 450.000 p/jr). De vergoeding staat al enige tijd ter discussie en daarom kan hij als gemeentelijke inkomst-risico aangemerkt worden. Momenteel vindt op landelijk niveau overleg plaats tussen gemeenten, afvalverwerkers en de producenten over de wijze en garantie van vergoeding. Een eventueel structureel lagere vergoeding betekent mogelijk een structurele bijstelling naar boven van het afval tarief of een structurele onttrekking van middelen uit de algemene dienst om het huidige tarief zo veel mogelijk te garanderen. We prognosticeren voorlopig een risicobedrag van € 225.000, waarbij we inschatten dat de kans van voorkomen eens in de 2 jaar is.</p>	325
32	<p>Onderwijs</p> <p>De betalingen in het kader van de doordecentralisatie huisvesting Agnieten College locatie Zwartsluis vormen een financieel risico voor de gemeente. In de doordecentralisatie-overeenkomst is vastgelegd dat de hoogte van de jaarlijkse bijdrage, die het schoolbestuur van de gemeente ontvangt, deels afhankelijk is van het aantal leerlingen dat de school bezoekt. Voor iedere leerling boven de 475 ontvangt de school een extra bijdrage van € 552. De verwachting ten tijde van het afsluiten van de overeenkomst was dat het leerlingenaantal in 2014 een piek zou hebben bereikt, met een aantal van 598, en daarna langzaam zou gaan afnemen. Vanaf 2025 zou het aantal leerlingen volgens de prognose onder de 475 uitkomen. In de praktijk zien we deze daling nog niet. Momenteel ligt het aantal leerlingen zelfs</p>	-

	rond de 650. Bij de besluitvorming rondom de Zomernota 2017 heeft uw raad ingestemd met een structurele ophoging van het budget ten behoeve van de jaarlijkse bijdrage aan de Agnietencollege van € 125.000. Door deze ophoging neemt het huidige risico af tot nihil. Echter een stijging van de inflatie en de leerlingenaantal in de toekomst kan weer tot een verhoging van dit risico leiden. De verwachting van een stijging van het leerlingenaantal aan de Agnietencollege Zwartsluis is op basis van de huidige beschikbare informatie echter beperkt.	
33	<p>Omgevingswet</p> <p>De invoeringsdatum van de Omgevingswet is naar verwachting 1 januari 2021. Met name in relatie tot het te ontwikkelen Digitaal Stelsel Omgevingswet door het rijk zijn er onzekerheden.</p> <p>Ook is het bedrag dat uiteindelijk nodig zal zijn voor de invoering en de uitvoering van de Omgevingswet onzeker. Er zal steeds gerichtere informatie beschikbaar komen, waarmee de ramingen aangescherpt kunnen worden. Voorlopig houden wij rekening met een geschat risicobedrag van € 300.000, waarvan wij op dit moment inschatten dat de kans van voorkomen 30% is.</p>	100
34	<p>Bescherming van persoonsgegevens (Privacy)</p> <p>Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) formeel van kracht en heeft de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) vervangen. De AVG geeft natuurlijke personen meer wettelijke bescherming van het verwerken van hun persoonsgegevens. Ook geeft het deze personen meer rechten op dit vlak, zoals het recht op inzage, wijziging en verwijdering.</p> <p>Onder de AVG geldt tevens de meldplicht datalekken. Dit houdt in dat de gemeente verplicht is om (potentiële) datalekken te melden aan de toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens, en in bepaalde gevallen ook aan de betrokkene van wie de gegevens zijn gelekt. Als blijkt dat niet of onvoldoende is voldaan aan de wettelijke meldplicht kan de toezichthouder een boete opleggen tot € 20 miljoen of 4% van de jaarlijkse omzet per overtreding.</p> <p>Volgens de AVG is er sprake van een datalek als zich een inbreuk voordoet op de beveiligingsmaatregelen, wat leidt tot het per ongeluk, opzettelijk of onrechtmatig vernietigen, verliezen, aanpassen, ongeautoriseerde openbaring van, of toegang tot, persoonsgegevens die overgedragen, bewaard of op een andere manier verwerkt zijn. Voorbeelden van een datalek zijn het verlies van een mobiel apparaat waarop gevoelige persoonsgegevens staan. Maar ook computer hacking of het technische falen van apparatuur kunnen leiden tot een datalek. Een datalek heeft altijd betrekking op <u>persoonsgegevens</u>.</p> <p>Het risico op datalekken is altijd aanwezig. Met het inrichten en vaststellen van het benodigde beleidskader en het aanstellen van 2 FG's (die ook voor gemeenten Staphorst, Steenwijkerland en Westerveld) werkzaam zijn, voldoen wij in opzet aan de wettelijke verplichtingen rondom de AVG. De komende jaren zal vanuit audits op de werkprocessen blijken in hoeverre de AVG volledig wordt toegepast in alle werkprocessen. In de werkprocessen is werken conform de AVG de norm zoals dat ook in het coalitieakkoord is verwoord. Dat betekent voor ons dat wij bewust omgaan met het gebruiken van persoonsgegevens in werkprocessen, waar dat voor efficiënte of wettelijk verplichte processen in onze organisatie nodig is.</p>	
Totaal		
Totaal 80%		

Risico's grondexploitaties

Bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt expliciet aandacht gegeven aan de risico's met betrekking tot de grondexploitaties. Daarvoor is bij alle projecten uitgegaan van drie scenario's, te weten:

<i>Basis scenario</i>	gebaseerd op de meest reële verwachting ten aanzien van afzet, kosten en opbrengsten (de actuele grondexploitatie)
<i>Midden scenario</i>	een afgeleide van het basisscenario waarin negatieve risico's ten aanzien van afzet, kosten en opbrengsten worden doorgerekend
<i>Worst case scenario</i>	het scenario met de meest negatieve financiële consequenties voor de gemeente. In het merendeel van de gevallen is dat het scenario waarin het project wordt stopgezet en de boekwaarde wordt afgeboekt tot de marktwaarde van de huidige bestemming. Hierbij wordt rekening gehouden met alle noodzakelijke kosten om het project af te kunnen ronden, gemaakte afspraken met derden en mogelijke terugbetaling van subsidies.

In de nota Grondbeleid is vastgelegd op welke wijze risico's in de grondexploitaties worden bepaald. Bij de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties worden drie scenario's (real case = basisberekening grondexploitatie, midden scenario en worst case scenario) doorgerekend op basis van de specifieke risico's in de desbetreffende grondexploitatie. Tevens wordt op basis van risico-inschatting bepaald welk van de scenario's wordt gehanteerd voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Daar waar de risico-inschatting leidt tot het aanhouden van weerstandsvermogen is dat onderstaand weergegeven:

Exploitatie/NIEGG (Bedragen in € 1.000)	Inschatting risico t.b.v. risicoreserve	Risicobedrag	Winstneming Afboeking / Voorziening	Neg. Risicobedrag na afboeking / Voorziening
Waterfront	Basis scenario	430.000	430.000	
Kranerweerd	Basis scenario			
Om de Weede	Midden scenario	788.000		788.000
Agnietenterrein	Midden scenario			
Totaal		1.218.000	430.000	788.000

In bovenstaande tabel is te zien dat het risico van het bedrijventerrein Waterfront in Hasselt gedekt is door de voorziening, maar dat voor de risico's van Hasselt om de Weede een weerstandsvermogen moet worden gevormd. De risico's van het voormalig Agnietenterrein en de Kranerweerd zorgen niet voor een nadelig financieel resultaat, waardoor voor deze projecten geen risicobedrag is opgenomen. De nota Weerstandsvermogen en risicomanagement geeft aan dat de buffer in de reserve grondexploitatie minimaal 80% van het risicobedrag moet zijn. Gezien de stand van de reserve grondbedrijf is de reserve grondbedrijf van voldoende niveau om de risico's (berekend op € 788.000) op te vangen.

Analysetabel beschikbare weerstandscapaciteit en benodigde weerstandscapaciteit

(bedragen * € 1000)

Weerstandscapaciteit	
<i>Incidenteel</i>	
Algemene Reserve	25.918
Reserve Grondexploitatie	2.660
Stille Reserve	1.101
Onvoorzien	59
Totale Incidentele weerstandscapaciteit	29.738
<i>Structureel</i>	
Begrotingsruimte	154
Onbenutte belastingcapaciteit	136
Stelpost IBP	354
Maatregelen financieel gezonde positie	250
Totale Structurele weerstandscapaciteit	894
<i>Incidentele en structurele weerstandscapaciteit</i>	30.632

<i>Risico-inventarisatie</i>	
Algemene dienst	1.416
Grondexploitatie	974
<i>Totale risico-inventarisatie</i>	<i>2.390</i>
Verschil weerstandscapaciteit en totale risico-inventarisatie	28.242

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de weerstandscapaciteit van onze gemeente toereikend is.

Berekening weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen is vastgesteld welke ratio onze gemeente nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Voor onze gemeente betekent dit het volgende:
(bedragen * € 1000)

Ratio weerstandsvermogen per 1 januari 2019	
Beschikbare weerstandscapaciteit	30.632
Benodigde weerstandscapaciteit	2.390
Ratio	12,8
Waarderingscijfer	A
Betekenis	Uitstekend

Op grond van de actuele gegevens concluderen we dat de weerstandscapaciteit van onze gemeente kan worden gekwalificeerd als "uitstekend". Dat wil zeggen: er is een solide financiële basis aanwezig om gecaluleerde risico's op te vangen. Op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren en landelijke en lokale ontwikkelingen is het aannemelijk te verwachten dat de gemeentelijke risico's de komende jaren stabiel blijven.

Kengetallen

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen					
	Jaarrek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
netto schuldquote	143%	132%	135%	128%	117%	107%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	126%	117%	120%	115%	106%	97%
Solvabiliteitsratio	23 %	28%	29%	32%	35%	38%
structurele exploitatieruimte	2.8%	4.2%	5.5%	1.2%	1.3%	1.1%
grondexploitatie	28 %	29%	23%	21%	19%	18%
belastingcapaciteit	120%	115%	116%	117%	118%	120%

Hieronder worden de definities van en toelichtingen op de afzonderlijke kengetallen beschreven. Deze definities zijn nodig, opdat iedere gemeente de kengetallen op dezelfde wijze berekent en de kengetallen over verschillende jaren en ook tussen gemeenten vergelijkbaar zijn.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Met ingang van 2019 zien we een duidelijke daling van dit percentage als gevolg van de daling van de langlopende schulden en een stijging van de gemeentelijke exploitatietotaal. De daling van de langlopende schulden komt met name door het gevoerde gemeentelijk treasurybeleid, waarbij de gemeentelijke uitgaven en financiering actief op elkaar afgestemd worden, middels de liquiditeitsplanning, activeren van investeringen in de begroting, koppelen (langere) afschrijvingstermijn aan investeringen, uitstel van investeringen en verhogen exploitatie inkomsten en verlagen exploitatie uitgaven. De verwachting voor 2019, op basis van de actuele informatie, is een verdere daling van de netto schuldquote. Hierbij dient aangetekend te worden dat deze verwachting mogelijk onzeker kan worden als er geen balans is tussen de gemeentelijke inkomsten en uitgaven. Dit blijft een fragiel aandachtspunt, een lichte stijging van de uitgaven kan een stijging van de netto schuld quote betekenen, de debratio (verhouding tussen inkomsten en uitgaven) is beperkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt berekend in- of exclusief doorgeleende gelden. Omdat er onzekerheid is of deze leningen wel allemaal terug worden betaald, is het verstandig om dit onderscheid te maken. Op die manier wordt dit risico in beeld gebracht.

De toelichting op de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden is identiek aan de netto schuldquote behalve dat onder de financiële activa ook alle verstrekte leningen vallen (conform art. 36 lid b en c). Zie onderbouwing netto schuldquote. Daarnaast constateren wij een kleine daling van de verstrekte geldleningen wat het percentage positief beïnvloedt.

De solvabiliteitsratio

Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de decentrale overheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat conform art. 42 BBV uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

De Solvabiliteitsratio laat een stijging zien in deze begroting naar 29%, ruim boven het minimale uitgangspunt (20%) van uw gemeenteraad conform het treasurybeleid. De oorzaak van deze stijging

ligt in de stijging van het eigen vermogen, met name door het hoger jaarrekeningresultaat, naast een daling van het totale vermogen.

Kengetal Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38 BBV lid a wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen: Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar niet in exploitatie genomen bouwgronden en overige grond- en hulpstoffen. In lid b van artikel 38 wordt gevraagd onderhanden werk te vermelden, waaronder bouwgronden in exploitatie. Op basis van artikel 38 BBV worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (conform artikel 17 lid c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Het kengetal Grondexploitatie laat momenteel een daling zien als gevolg van de van de wijziging BBV, waarbij de waarde van de gronden niet in exploitatie niet meer opgenomen wordt onder voorraden op de balans, maar onder de materiële vaste activa. Een verwachte verdere daling van dit percentage in de komende jaren hangt samen met de ontwikkelingen rondom Hasselt om de Weede en Overwaters. Hiermee daalt de impact van de grondexploitaties op de financiële positie van deze gemeente.

Structurele exploitatieruimte

De resultaten van de jaarrekeningen uit de afgelopen jaren laten een duidelijke stijgende lijn zien met betrekking tot de exploitatieruimte. Deze stijgende lijn is een duidelijk gevolg van de ontvlechting van de gemeentelijke grondexploitatie van de algemene dienst. De komende jaren wordt op basis van de huidige prognoses een structurele positieve exploitatieruimte verwacht.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden als kengetal voor gemeenten

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten wordt verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

In het jaar 2018 zijn de gemeentelijke woonlasten licht gestegen ten opzichte van het niveau 2017. Daarmee daalde in dat jaar de procentuele afwijking ten opzichte van de gemiddelde landelijke woonlasten. Voor 2019 heeft de raad ingestemd met een lichte stijging van de gemeentelijke woonlasten met de inflatiepercentage. Daarnaast wordt bij de WOZ rekening gehouden met de waardestijging van woningen wat een verlaging van het OZB tarief tot gevolg heeft. Hiermee daalt de procentuele afwijking 2018 verder ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Op basis van de huidige inschattingen met betrekking tot de gemeentelijke financiën en landelijke ontwikkelingen op het vlak van kostendekkende tarieven (zoals riool) zal de procentuele afwijking stabiel blijven of licht stijgen.

Paragraaf Kapitaalgoederen

Algemeen

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen komt in de verschillende begrotingsprogramma's terug. In deze paragraaf wordt het gevoerde beleid met betrekking tot het beheer en onderhoud als een "dwarsdoorsnede" vanuit de programma's aangegeven. Daarmee is het tegelijkertijd het beleidskader voor dit onderwerp. Kapitaalgoederen worden in deze paragraaf onderverdeeld in de categorieën: wegen (inclusief openbare verlichting en civiele kunstwerken), riolering, water, groen (inclusief sportparken, speelterreinen en begraaftplaatsen) en gemeentelijke gebouwen.

In de Paraplunota Kapitaalgoederen 2017 zijn de huidige beleidskaders en de (financiële) stand van zaken van het beheer van alle kapitaalgoederen in de gemeente Zwartewaterland uiteengezet. Voor wegen en civiele kunstwerken zijn, met het vaststellen van de paraplunota, nieuwe beheersplannen vastgesteld. Voor riolering geldt het Gemeentelijke rioleringsplan (GRP) als beleids- en beheerkader. Voor gebouwen is een nieuwe visie 'Krachtig accommoderen' vastgesteld. Voor groen, spelen en water worden in 2019 nog nieuwe beleids- en beheersplannen opgesteld.

Om de sturing op de kapitaalgoederen te verbeteren wordt jaarlijks een Uitvoeringsprogramma Werken vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma is een instrument dat ons goed in staat stelt om het onderhoud voor de korte termijn te prioriteren en de beschikbare middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten.

Bij het beheer van de kapitaalgoederen wordt onderscheid gemaakt tussen 'onderhoud' en 'vervangen'. Onderhoud is nodig om de theoretische levensduur van kapitaalgoederen te halen of te verlengen en vervangen is nodig als de veiligheid in het geding komt of de onderhoudskosten niet meer opwegen tegen de vervangingskosten. Voor het onderhoud van civiele kunstwerken wordt jaarlijks € 156.000 begroot en voor wegen €925.000 om het areaal op de afgesproken kwaliteitsniveaus te onderhouden. Voor het maatschappelijk vastgoed is het onderhoudsbudget vastgesteld op 450.000 euro. De financiering van het onderhoud van de riolering is opgenomen in het kostendekkingsplan van het vastgestelde GRP. De kosten voor rioolbeheer worden betaald uit de rioolheffing.

Met ingang van 2019 zijn structurele middelen beschikbaar voor de grootschalige vervanging van kapitaalgoederen.

Areaalgegevens (kerncijfers)

Het beheer en onderhoud van onze gemeente omvat het areaal, zoals in het onderstaande overzicht is opgenomen.

Kapitaalgoed	Areaalgegevens per 1-9-2017	
Wegen	Kilometer weg, waarvan:	208
	Binnen de bebouwde kom	117
	Buiten de bebouwde kom	91
	Oppervlakte wegen / verhardingen (m ²), waarvan:	1.488.372
	Asfalt	594.691
	Beton	71.256
	Elementenverharding	807.881
	Overig	14.545
	Kilometer vrij liggend fietspad	33
	Bruggen	56
	Lichtmasten	4.471

Riolering	Aansluitingen	9.120
	Kilometer vrijval gemengde riolering in de kernen	91
	Kilometer vrijval gescheiden riolering in de kernen	46
	Kilometer huisaansluitingen in de kernen	71
	Drukriool in het buitengebied	148
	Rioolgemalen	68
	Pompunits voor drukriolering	398
	Kolken en bijbehorende aansluitingen	7.150
	Bijzondere voorzieningen zoals bergbezinkbassins, overstorten en stuwputten	384
	Kilometer persleiding	21
	Kilometer drainage	6
	Kilometer infiltratie / drainageriool	1
Water	Havens	5
	Kilometer watergang	108
	Kilometer beschoeiing	16
	Sluizen	2
	Hectare openbaar groen	198
Groen	Begraafplaatsen	7
	Bomen	8.012
	Spelen	501
Gebouwen	Basisscholen	15
	Gebouwen	43
	Nevenvestigingen	2
	Voortgezet onderwijs	1

Wegen

Het wegenbeheer vindt plaats op basis van tweejaarlijkse monitoring van de kwaliteit van de wegen. We hanteren voor het onderhoudsniveau aan de wegen het kwaliteitsniveau C (CROW). Recent is besloten om de voet- en fietspaden op kwaliteitsniveau B te onderhouden. In een paar jaar tijd (tot 2020) zullen de voet- en fietspaden van het kwaliteitsniveau C naar kwaliteitsniveau B gebracht worden. Na 2020 worden de voet- en fietspaden onderhouden op kwaliteitsniveau B. Het jaarlijkse onderhoudsprogramma voor wegen wordt vastgelegd in het Uitvoeringsplan werken 2019.

Openbare verlichting

Op basis van het beleidsplan verlichting vindt de vervanging van oranje naar witte verlichting plaats in een periode van vier jaar. In 2019 evalueren we het beleidsplan verlichting en bepalen we de vervolgstappen.

Kunstwerken

Het beheer van civiele kunstwerken beheer vindt plaats op basis van op vijfjaarlijkse technische inspecties en jaarlijkse visuele inspecties. We hanteren voor het onderhoudsniveau aan kunstwerken het kwaliteitsniveau B (CROW). Het jaarlijkse onderhoudsprogramma voor civiele kunstwerken wordt vastgelegd in het Uitvoeringsplan werken 2019. De afgelopen jaren werden kunstwerken op kwaliteitsniveau C onderhouden. Op basis van de nota kapitaalgoederen en de update van het beheerplan kunstwerken heeft uw raad vanaf 2017 jaarlijks 40.000 euro extra beschikbaar gesteld om de kunstwerken op niveau B te onderhouden.

Riolering

Het beheer en onderhoud van de riolering wordt uitgevoerd conform het door uw raad vastgestelde GRP Zwartewaterland 2015 - 2019. Een planning wordt opgenomen in het Uitvoeringsplan werken 2019.

Water

Door onder andere klimatologische veranderingen en Europese regelgeving verandert de komende jaren het nodige op het gebied van de waterveiligheid, waterkwantiteit en waterkwaliteit. Daarnaast zien wij de ontwikkeling dat steeds meer gemeenten in regionaal verband met samenwerkingspartners een gezamenlijk GRP met lokale uitvoeringsprogramma's opstellen. Om de gewenste regionale afstemming te realiseren en de maatregelen in het kader van klimaatadaptatie op een goede wijze in een nieuw GRP op te kunnen nemen zijn wij voornemens uw Raad in 2019 voor te stellen het GRP met 2 jaar (t/m 2021) te verlengen.

Het beheer en onderhoud van stedelijk water zal begin 2019 overgedragen worden aan het waterschap. Voor de watergangen die niet worden overgedragen, wordt daarna bepaald hoe de programmering voor baggeren tot 2025 er uit komt te zien.

Groen

Recent is besloten om het openbaar groen op kwaliteitsniveau B wordt onderhouden. Tot en met 2020 wordt het groen gerenoveerd van kwaliteitsniveau C naar het hogere kwaliteitsniveau B (CROW). Na deze periode wordt het groen onderhouden op kwaliteitsniveau B.

Speel terreinen

We ondersteunen initiatiefgroepen die zich willen inzetten voor de speellocaties in hun eigen buurt. Dit varieert van wensen ten aanzien van een speellocatie in de eigen straat tot en met het volledig opknappen van een speelveld. De insteek is om zoveel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden die de betrokken inwoners hebben qua inzet van menskracht, materiaal materieel en onderhoud van de speeltoestellen. Het beheer en onderhoud van de speellocaties blijft uiteindelijk een verantwoordelijkheid van de gemeente. Wij onderhouden de speel terreinen op kwaliteitsniveau C.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen onderhouden wij op kwaliteitsniveau B.

Gemeentelijke gebouwen

De visie op het maatschappelijk vastgoed 'Krachtig Accommoderen' is vastgesteld. De hieraan gekoppelde onderhoudsopgave wordt in het uitvoeringsplan werken 2018 aan uw raad voorgelegd. Om te zorgen dat maatschappelijke accommodaties verduurzamen en naar de toekomst toe gezond worden geëxploiteerd en kwalitatief op orde blijven, verschuift de focus naar de krachtpanden en het stimuleren van instellingen in hun kracht. De gemeente speelt meer de rol van rentmeester dan van beheerder.

Het beheer en onderhoud van het maatschappelijke vastgoed vindt risico gestuurd plaats. Een aantal panden komt voor verkoop in aanmerking. Daar waar onderhoud of groot onderhoud plaatsvindt, nemen we tegelijkertijd duurzaamheidsmaatregelen om zo het energieverbruik terug te dringen. In totaal is er jaarlijks 450.000 euro beschikbaar voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In het onderhoudsplan wordt door middel van een risico gestuurde benadering keuzes gemaakt met betrekking tot de werkelijke onderhoudsopgave. Voor groot onderhoud of benodigde investeringen is besloten eenmalig een bedrag van 1,2 miljoen euro te reserveren.

Paragraaf Financiering

Inleiding

In de paragraaf Financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Zwartewaterland uiteengezet voor de jaren 2019-2022.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze financieringsparagraaf is, samen met de financiële verordening en het treasury statuut, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Renteontwikkelingen

Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) bepaalt voornamelijk de rente op de geld- en kapitaalmarkt. De belangrijkste rentetarieven van de ECB zijn in 2018 nog niet gewijzigd en bevinden zich nog steeds op een zeer laag niveau (voor langlopende leningen ca. 1,5%). In maart 2018 heeft de ECB aangekondigd het stimuleringspakket dat met de grootschalige aankoop van obligaties de lange rente nu nog laag houdt, aan het einde van het jaar te willen afbouwen. Indien het opkoopprogramma wordt afgebouwd zal dit leiden tot hogere rentetarieven.

De markt reageert op toegenomen inflatie met een rentestijging waardoor de afgelopen periode de lange rentetarieven een voorzichtige stijgende lijn hebben laten zien. Het is de verwachting dat de inflatie de komende periode verder toeneemt.

Daarnaast is duidelijk geworden dat het binnen de eurozone ingezette economische herstel verder doorzet, wat een stijgend effect kan hebben op de rentetarieven. Het is de verwachting dat de rente in 2019 licht zal gaan stijgen. In 2019 is voor de aan te trekken langlopende leningen een percentage van 2,5% opgenomen in de begroting. Daarnaast is in de begroting rekening gehouden met een renterisico buffer van € 300.000.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

De kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet heeft de afgelopen jaren het volgende verloop gehad:

- Kasgeldlimiet 2015 € 5,3 miljoen
- Kasgeldlimiet 2016 € 4,7 miljoen
- Kasgeldlimiet 2017 € 4,2 miljoen
- Kasgeldlimiet 2018 € 4,8 miljoen

Het beleid van de gemeente Zwartewaterland is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. Hierbij is de gemeente Zwartewaterland gehouden aan de kasgeldlimiet, die bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen. Bij een rentevisie die uitgaat van een stijgende rente op korte termijn, kan de overweging gemaakt worden om een deel van de financieringsbehoefte af te dekken met langlopende leningen. Eventuele voorziene tekorten op de korte termijn worden opgevangen door het aantrekken van kasgeldleningen. Het rentetarief is op dit moment - 0,38% negatief. Dat betekent dat de gemeente bij het aantrekken van een kasgeldlening rente *ontvangt*. Het verschil tussen de rente van kasgeldleningen (geldmarktrente) en vaste geldleningen (kapitaalmarktrente) bedraagt op dit moment ongeveer 1,75%. Het is dus financieel interessant om met kasgeldleningen het financieringstekort af te dichten.

Omdat de gemeente ervoor gekozen heeft om een gedeelte van eventuele liquiditeitstekorten met kort geld te financieren, pakt de rentevisie goed uit en levert dit de gemeente geld op.

Liquiditeitoverschotten moeten als gevolg van schatkistbankieren naar onze bankrekening bij het Ministerie worden gestort. Dit levert niets op, het rentepercentage is op dit moment 0%. Door wijziging van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (0% zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld -en kapitaalmarkten) in de schatkist aan te houden. Deze regeling trad per 31 december 2013 in werking.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de lange termijn financiering. De renterisiconorm stelt dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Voor 2019 staat er € 9,3 miljoen aan aflossingsverlichtingen op het programma en blijven we net binnen de norm. De leningenportefeuille bestaat voornamelijk uit leningen met een looptijd van 10 jaar. De laatste 4 leningen die zijn afgesloten hebben een looptijd van 20 en 25 jaar. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor rentewijzigingen. Het terugdringen van de schuldbestand is en blijft een ambitie voor de komende periode.

Gemeentefinanciering (liquiditeitsrisicobeheer)

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt uitgegaan van integrale financiering. Steeds wordt gekeken naar de totale financieringsbehoefte. Voor het jaar 2019 wordt verwacht dat ca. € 11 miljoen aan geldleningen moet worden opgenomen. Het is de bedoeling om de leningen voor een langere looptijd aan te trekken. Daardoor lopen de aflossingstermijnen meer gelijk op met de kapitaallasten en ontstaat meer evenwicht tussen de investeringen en de financieringen.

Berekening financieringsbehoefte 2018-2022 (x € 1.000)

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Boekwaarde investeringen per 1-1	111.000	107.000	106.000	106.000	106.000
<i>Af: vaste eigen financieringsmiddelen</i>					
Reserves per 1-1	-25.499	-30.507	-31.370	-33.502	-36.002
Voorzieningen per 1-1	-5.320	-3.364	-2.837	-2.361	-1.884
Restantschuld leningen 1-1 (excl. herfin)	-62.752	-62.368	-53.078	-46.063	-40.510
Financieringstekort:	17.428	10.761	18.715	24.074	27.604
<i>Gesplitst in kort en lang geld:</i>					
kort geld: max. kasgeldlimiet	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
lang geld:	13.928	7.261	15.215	20.574	24.104

Rente

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) voor de lagere overheden is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. De rente moet vanaf 2017 worden toegerekend aan de taakvelden.

Voor 2018 wordt 1,7% rente toegerekend aan de grondexploitatie. Volgens de nieuwe BBV voorschriften wordt de omslagrente berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Uit onderstaande berekening blijkt dat de rente-omslag voor 2019 uitkomt op 1%.

Renteschema:

	Renteschema BBV		2019	2018
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.125.281	1.502.304
b.	Minus de externe rentebaten		-229.549	-261.872
	Totaal door te rekenen externe rente		895.732	1.240.432
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		237.043	282.630
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: Grondbedrijf en riolering)		288.004	528.868
	<i>Subtotaal doorberekende rente</i>		<i>525.046</i>	<i>811.498</i>
	Saldo door te rekenen externe rente		370.686	428.935
d1.	Rente over eigen vermogen		0	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		0	0
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		370.686	428.935
	Boekwaarde per 1 jan 2017 exclusief grondbedrijf		81.536.161	62.265.923
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	1,0%	815.362	622.659
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury		-444.676	-193.725

Toelichting

In het nieuwe BBV worden alle rentelasten (a) en rentebaten (b) in eerste instantie begroot en verantwoord op het taakveld Treasury. Dit betekent dat ook alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan de nutsbedrijven, ambtenaren, culturele instellingen, etc. op het taakveld Treasury moeten worden begroot en verantwoord. In de berekening van de renteomslag worden deze rentebaten dan ook volledig gesaldeerd met de rentelasten.

De ontvangen baten in verband met dividend, winstuitkeringen en koers- en waardeverschillen inzake financiële vaste activa worden wel als baat op het taakveld Treasury begroot en verantwoord, maar worden in de berekening van de renteomslag niet in mindering gebracht op de rentelasten.

De berekening van het rentepercentage voor het grondbedrijf is anders dan de berekening van de rente omslag. De rente (c) die aan de grondexploitatie (1,70%) wordt doorberekend is de gemiddelde betaalde rente verdeeld over het vreemd en eigen vermogen. Voor het project Overwaters zijn afspraken gemaakt over de rentevergoeding die de gemeente in rekening brengt. (2,50%)

Renteresultaat

De gemeente Zwartewaterland rekent geen rente toe aan het eigen vermogen en de voorzieningen. De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een bij de begroting (voor)gecalculeerd omslagrentepercentage. De basis hiervoor is de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die bij de taakvelden horen. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag op een veelvoud van een half procent worden afgerond.

Financiële positie

Onze financiële positie wordt bepaald door solvabiliteitsratio, verhoudingsindex schuldpositie, weerstandsratio en EMU-saldo/referentiewaarde. De solvabiliteitsratio, de schuldpositie en weerstandsratio worden toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Het saldo bestaat niet alleen uit een begrotingstekort of – overschot van het Rijk; ook gemeenten, provincies, waterschappen en WGR-plus regio's dragen aan in het EMU-saldo en de EMU-schuld. Het EMU-saldo wijkt af van het begrip begrotingssaldo waar lokale overheden mee werken. Een belangrijk verschil is dat het begrotingssaldo van het Rijk op kasbasis wordt gemeten en van de lokale overheden op baten- en lastenbasis.

Berekening EMU-saldo

Berekening EMU-Saldo		2018	2019	2020
		x € 1.000,-	x € 1.000,-	x € 1.000,-
<i>Omschrijving</i>		Raming tot eind 2018	Volgens begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.792	-130	-97
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.453	3.006	3.344
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.100	1.100	1.100
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.782	4.463	4.100
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	198	200	200
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	4.057	2.505	1.448
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	6.821	10.511	4.200
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.800	1.000	1.000
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie			

	lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11	Verkoop van effecten:			
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo		3.725	6.719	2.199

Conclusie

Op 28 september 2016 heeft het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) plaatsgevonden met het kabinet en de vertegenwoordigers van de decentrale overheden. Er is afgesproken de EMU-tekortnorm vast te stellen op $-0,3\%$ van het bruto binnenlands product (bbp).

Deze norm is in lijn met het Financieel akkoord 2013-2017 dat eerder gesloten is tussen kabinet en decentrale overheden. In het najaar 2018 vindt bestuurlijk overleg plaats over de tekortnorm voor 2019. Uit bovenstaande berekening blijkt een positief EMU-saldo voor 2019.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering dient op eigentijdse wijze dienstbaar te zijn aan de in de programma's opgenomen doelstellingen. Doelstelling van de (interne) bedrijfsvoering is de werkzaamheden voor onze klanten zo optimaal mogelijk te faciliteren. Onze wens is om soepel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De overheid blijft immers sterk in beweging. Te denken valt bijvoorbeeld aan de snelle ICT-ontwikkelingen en de opkomst van 'Big data', de transformatie van het Sociaal Domein, de implementatie van de Omgevingswet en regionalisering van de opgaven. Met de inrichting van onze ondersteunende processen, willen we de organisatie en het bestuur maximaal van dienst zijn bij al deze veranderingen. Integraliteit van besturen houdt in dat wij communicatie, juridische en financiële aspecten telkens meewegen bij onze beleidsvoorbereiding en -uitvoering.

De actuele thema's en de wijze waarop we hier vanuit de bedrijfsvoering invulling aan geven, lichten we toe in deze paragraaf.

Organisatieontwikkeling en HR-beleid

Naast regionalisering zijn er andere majeure ontwikkelingen te duiden. Bijvoorbeeld de transitie en daaropvolgend de transformatie die in het Sociaal Domein plaatsvindt. In lijn hiermee tekent zich ook de transformatie in het fysieke domein af: de komst van de Omgevingswet. We zien een veranderende rol van de overheid, vanuit het credo 'privaat wat kan en publiek wat moet'. Er ontstaat meer nadruk op participatie en benadering vanuit initiatiefnemers. De gemeente vervult een regisserende en faciliterende rol. Dit sluit aan bij maatschappelijke ontwikkelingen waarbij de samenleving een overheid verwacht die ten dienste staat van haar inwoners. Deze ontwikkelingen vragen om een andere wijze van bedrijfsvoering. Processen moeten niet ingericht worden met de uitvoering van regels als doel, maar het leveren van hoogwaardige dienstverlening inclusief een goede bereikbaarheid. Het stroomlijnen van onze organisatie en het lean maken van de processen heeft hierin continu aandacht. Hiermee beogen we de kwaliteit te waarborgen en waar mogelijk te optimaliseren.

Vanuit de gedachte dat niet het systeem, maar de klant centraal staat, wijzigt ook de 'mindset' van het ambtelijke apparaat van een "nee, tenzij" in een "ja, mits". De hele organisatie zal er op gericht zijn dat werknemers samen met de bewoners(groepen) en/of sociale teams gestimuleerd worden om zelf initiatieven te nemen ter verbetering van de leefbaarheid en van de onderlinge hulp in buurt en/of dorp. Zo nodig ondersteunt de werknemer deze bewoners(groepen) bij de uitwerking en het bereiken van concrete resultaten.

Medewerkers krijgen veel meer verantwoordelijkheid voor het proces waarbinnen zij werken. Het goed beleggen van eigenaarschap is hierin een belangrijk aandachtspunt. Het is de bedoeling om continu door een "verbeterbril" naar het werk te kijken. De digitalisering van werkprocessen neemt daarbij een hoge vlucht. Dit vraagt de nodige inspanning van onze medewerkers.

Ook heeft de gemeente Zwartewaterland als werkgever oog voor de mensen met een arbeidsbeperking en wil zij graag een bijdrage leveren aan de Wet banenafpraak. Andere medewerkers met een arbeidsbeperking, die niet tot de formele doelgroep van de Wet banenafpraak horen, willen we eveneens zoveel mogelijk in dienst houden. We blijven alert op het behalen van de formele doelstelling van de Wet banenafpraak.

De gemeente Zwartewaterland wil als aantrekkelijk werkgever ruimte geven aan de medewerkers om een goede balans te vinden tussen werk en privé. Plaats- en tijdonafhankelijk werken wordt gestimuleerd. De ontwikkelactiviteiten van medewerkers zijn gericht op houding, gedrag, werkwijzen en het kunnen schakelen tussen rollen. We experimenteren met nieuwe manieren van samenwerken en co-creëren, en leren hiervan. We zijn daarnaast een lerende organisatie als het gaat om het ontwikkelen van beleid en het inbedden van de opbrengsten in de organisatie.

VNG Digitale Agenda 2020

Landelijk is op dit gebied aan de hand van de digitale agenda 2020 (DA2020) door gemeenten uitgesproken in te zetten op een drietal ambities:

1. We nemen open en transparant deel aan de participatie samenleving;

2. We werken als één efficiënte overheid;
3. We werken massaal digitaal en leveren maatwerk lokaal.

Op onderdelen zijn de afgelopen jaren al mooie stappen gezet. Denk bijvoorbeeld aan de inspanningen om o.a. de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) te borgen binnen onze organisatie. De komende jaren zal deze wetgeving ook nog de nodige aandacht gaan vragen.

Lokale vertaling van de digitale agenda

De ontwikkelgerichte ambities uit de digitale agenda vragen een forse inspanning van onze organisatie. Het is belangrijk te realiseren dat deze naast de beheersmatige inspanningen (o.a. onderhoud en vervanginvesteringen) plaats moeten vinden. In de Zomernota 2018 is al aangegeven dat de geplande activiteiten enige vertraging hebben opgelopen. Dit heeft te maken met complexiteit van de opgaven in relatie tot de compacte en beheersmatige informatievoorzieningsfunctie binnen onze organisatie.

In vervolg op de goede stappen die de afgelopen jaren zijn gezet is momenteel een traject in gang gezet dat resulteert in helderheid en focus voor wat betreft de Zwartewaterlandse ambitie op het terrein van informatisering en automatisering en leidt tot een concreet uitvoeringsprogramma voor de komende jaren.

We geven lokaal en passend bij de Zwartewaterlandse schaal en ambitie invulling aan de landelijke digitale ambities als het gaat om openheid & transparantie, één efficiënte overheid en digitaal werken.

Hiervoor is een viertal subdoelen gedefinieerd, waar vanaf medio 2018 tot einde 2019 op ingezet wordt:

- A. Komen tot een bewust en realistisch meerjarenperspectief. Met aandacht voor de belangrijkste uitdagingen op het gebied van ICT beheer- en ontwikkeling (DA 2020).
- B. Komen tot een passend toekomstbeeld van de informatievoorzieningsfunctie binnen de organisatie.
- C. Ontwikkelen en inzetten van passend beheersingsinstrumentarium, om professioneel te kunnen sturen op zowel bestaande als nieuwe informatievoorzieningsactiviteiten.
- D. (Door)lopende beheer en ontwikkelgerichte inspanningen op het gebied van informatievoorziening gedurende het proces aan laten sluiten bij de ingezette koers en prioriteitstelling.

Gedurende het proces zullen wij niet wachten met inpasbare verbeteringen die op ons pad komen. De raad wordt nadrukkelijk meegenomen bij de voortgang en intergraal afgewogen inzet van de beschikbaar gestelde middelen voor ICT beheer (vervangingsinvesteringen) en ontwikkeling (krediet digitale agenda 2020).

Geo-informatie

Geo-informatie ondersteunt de organisatie en ketenpartners (inwoners, bedrijven) op het gebied van data en informatie en draagt op die manier bij aan de doelstelling om transparant te handelen als gemeentelijke overheid. Bijvoorbeeld als het gaat om slim bijhouden van gegevens. Dat kunnen (ook) gegevens zijn voor het monitoren en verantwoorden van bestuurlijke doelstellingen. Uitgangspunt hierbij is dat gegevens éénmaal geregistreerd worden en (voor zover nodig en/of gewenst) meervoudig gebruikt kunnen worden. In 2019 willen wij de bekendheid met en de mogelijkheden van geo-informatie zowel in de organisatie als bij ketenpartners vergroten.

Informatieveiligheid

Een ander doel voor 2019 en volgende jaren is het verder verbeteren van de informatieveiligheid en de informatiebeveiliging. Een onderdeel hiervan is het beveiligen van de persoonsgegevens (privacy gevoelige gegevens) van inwoners en ondernemers die de gemeente in beheer heeft. Sinds 25 mei 2018 is de AVG van kracht die hier extra gewicht aan geeft en bovendien de rechten van inwoners en ondernemers op dit vlak heeft uitgebreid. De gemeente werkt met een team aan het ontwikkelen en implementeren van bestuurlijke, organisatorische, procesmatige en technische maatregelen om de persoonsgegevens van inwoners en ondernemers te beschermen. Dit team is ook verantwoordelijk voor het correct behandelen van informatiebeveiligingsincidenten en mogelijke datalekken. Het

team bestaat uit een Functionaris Gegevensbescherming, een Privacy Officer, een controller informatieveiligheid en een coördinator informatieveiligheid (ook wel: CISO). De functionarissen gegevensbescherming zijn aangesteld in samenwerking met vier gemeenten.

Op het vlak van technische informatiebeveiligingsmaatregelen gaat de gemeente vanaf 2019 gebruik maken van de diensten van het landelijk VNG initiatief GGI-veilig (onderdeel DA2020). Hiermee wordt het mogelijk om in aansluiting op eigen ambities, timing en volume beveiligingsproducten af te nemen zonder zelfstandig aanbestedingsprocedures te moeten doorlopen.

In 2019 en verder zal de gemeente ook weer de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) doorlopen en hierover rapporteren in de gemeentelijke planning & control cyclus. De ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het hier ook beter op sturen.

Inkoop en aanbesteding

Bij alle aanbestedingen is social return on investment (SROI) een voorwaarde, indien het proportioneel is om toe te passen. Lokale ondernemers krijgen eerlijk toegang tot gemeentelijke aanbestedingen. Liefst ook ondernemers uit de kern die het gemeentelijk werk in de kern oppakken.

Realisatie van beide doelen is binnen het vastgestelde inkoopbeleid mogelijk. Toepassing van SROI maken wij inzichtelijk via het programma WIZZR van het regionaal werkbedrijf. Vanaf 2019 gaan wij de mate van aanbesteding aan lokale ondernemers als onderdeel van ons inkoopbeleid specifiek monitoren.

Procesbeheersing

De administratieve organisatie en de verbijzonderde interne controle (VIC) worden doorontwikkeld. Interne controlemaatregelen zijn verankerd binnen de werkprocessen op zodanige wijze dat maximale zekerheid wordt verkregen dat de risico's adequaat beheerst kunnen worden en de organisatie "in control" is.

De afgelopen jaren is onder toenemende druk van accountants en wijzigingen in wet- en regelgeving de VIC niet enkel meer gericht op het aantonen van de rechtmatigheid en getrouwheid van financiële mutaties. De VIC wordt steeds meer een sturingsinstrument voor het management ten aanzien van procesbeheersing. Met de komst van het "in control statement" van het college met ingang van het begrotingsjaar 2021 (af te leggen bij de jaarrekening 2021) verandert deze procesbeheersing. Het accent verschuift van een verticale verantwoording (gemeente versus accountant) naar een horizontale verantwoording (college versus gemeenteraad). Met name deze laatste ontwikkeling in combinatie met een toename in wet- en regelgeving maakt dat wij op dit gebied de samenwerking zoeken met andere gemeenten. Hiermee verminderen wij de kwetsbaarheid en verbeteren wij de kwaliteit. Samen met de gemeenten Steenwijkerland, Staphorst, Meppel en Westerveld verkennen wij de mogelijkheid van de oprichting van een gezamenlijke VIC-functie. Conform het vastgestelde stappenplan wordt met ingang van 2019 de gehele verbijzonderde interne controle gezamenlijk uitgevoerd.

Paragraaf Verbonden Partijen

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten van de samenwerkingsverbanden waarin onze gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft, de verbonden partijen.

Om u inzicht te geven in de wijze waarop deze organisaties bijdragen aan realisatie van het in de programma's opgenomen beleid, maar ook inzicht te geven in de (financiële) risico's die dit met zich meebrengt, gaan we in deze paragraaf in op de beleidsvoornemens van de verbonden partijen.

De nota verbonden partijen vormt het gemeentelijk beleidskader voor de sturing en beheersing van de verbonden partijen. De vigerende nota is opgemaakt na afstemming in regionaal verband met omliggende gemeenten. Belangrijke punten in de nota zijn:

- een afwegingskader voor het wel of niet aangaan of aanhouden van verbonden partijen;
- het toedelen van taken en rollen aan het bestuur en de ambtelijke organisatie;
- procedures waarmee de raad aan haar kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden door verbonden partijen invulling geeft.

Opbouw

De verbonden partijen kunnen we indelen in 2 categorieën:

- Gemeenschappelijke regelingen
- Aandeelhoudersschappen

We gaan per verbonden partij in op ontwikkelingen en actualiseren de financiële gegevens.

Gemeenschappelijke regelingen

Een gemeenschappelijke regeling is een publiekrechtelijke overeenkomst tussen bepaalde bestuursorganen van verschillende gemeenten waarbij bepaald wordt dat bepaalde taken en bevoegdheden centraal uitgevoerd worden. Het gaat om de volgende gemeenschappelijke regelingen:

Gemeenschappelijke regelingen	
1.	Veiligheidsregio IJsselland
2.	GGD IJsselland
3.	Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland
4.	Omgevingsdienst IJsselland
5.	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel-Vechtstreek
6.	Stichting administratiekantoor DataLand

Veiligheidsregio IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de burgemeester.			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	Op basis van de Wet Veiligheidsregio's zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ). Veiligheidsregio IJsselland richt zich op het voorkomen en bestrijden van (de gevolgen van) branden, ongevallen, rampen en crises. Dit gebeurt in het gebied van de 11 deelnemende gemeenten.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 556	€ 0	€ -352
	Eigen Vermogen	€ 3.025	€ 3.435	€ 4.008

	Vreemd Vermogen	€ 33.321	€ 30.899	€ 31.421
	Gemeentelijke bijdrage	€ 1.552	€ 1.581	€ 1.632
	Percentage v/h totaal	4,67%	4,67%	4,67%
Risico's inclusief genomen beheersmaatregelen VRIJ	Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Met behulp van een zogenaamde Monte-Carlo (MC)-simulatie is het verband tussen risico en aan te houden weerstandsvermogen bepaald. Uit de rapportage van risicomanagement blijkt dat, op basis van een zekerheidspercentage van 90%, het weerstandsvermogen 1,18 miljoen euro zou moeten bedragen. De benodigde weerstandscapaciteit ligt in de lijn der verwachting op basis van de bedragen die andere veiligheidsregio's hanteren. De gemeente kan worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort, zie bovenstaand percentage.			
Ontwikkelingen	<p>Voorafgaand aan de begroting 2017 is de verdeelmethodiek herzien. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van het gemeentefonds.</p> <p>In 2019, wordt de verdeelmethodiek opnieuw geëvalueerd waarbij wordt gekeken of het geobjectiverde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot.</p> <p>Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel 130.000 euro (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht.</p>			

GGD IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder. Iedere gemeente heeft 1 stem.			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	<p>De missie van de GGD IJsselland is: voor een gezonde <i>samen</i>leving. Gezondheid wordt gezien als het vermogen van mensen om zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij.</p> <p>De GGD zet zich in voor publieke gezondheid. Dat wil zeggen de gezondheid van alle inwoners in onze regio van jong tot oud. De GGD maakt het mogelijk dat mensen individueel en als groep meer grip hebben op hun eigen gezonde leven en leefomgeving. De GGD werkt aan gelijke kansen op een gezond leven voor iedereen. Dit doet de GGD door beleid, advies, onderzoek en ondersteuning en een vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn. De GGD opereert in de publieke gezondheid op het snijvlak van zorg, markt en politiek en kiezen daarbinnen welke specifieke waarde we kunnen toevoegen. De GGD werkt voor én met de elf gemeenten in IJsselland en samen met diverse organisaties: voor een gezonde samenleving. GGD IJsselland werkt voor ruim 520 duizend inwoners.</p> <p>GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland en voert taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen.</p>			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 211	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen	€ 1.378	€ 1.239	€ 1.227

	Vreemd Vermogen	€ 5.733	€ 5.511	€ 5.283
	Inwonerbijdrage	€ 851	€ 887	€ 937
	Dienstverlenings-overeenkomst	€ 10	€ 12	€ 12
	Totale bijdrage	€ 861	€ 897	€ 949
Risico's	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Aanvullende producten en diensten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor structureel aanvullende diensten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort.			
Ontwikkelingen	In 2018 is de GGD een nieuwe bestuursperiode ingegaan. Het bestuur van GGD IJsselland ontwikkelt in 2018 het beleid voor de langere termijn in de vorm van een nieuwe bestuursagenda.			

Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet, in het bijzonder van de inkoop van diensten in het kader van specialistische jeugdhulp. De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkooporganisatie van de deelnemende gemeenten. Sinds 1 januari 2018 bestaat het RSJ-IJsselland, als opvolger van de GR Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland. Deze nieuwe GR vloeit voort uit het vastgestelde visiedocument ' <i>Samenwerken aan transformatie 2017 – 2020, lokale visie als onderlegger voor samenwerking aan de transformatie van de jeugdhulp in de regio</i> ' (welke in 2016 door alle elf gemeenteraden is vastgesteld).			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen (excl. Resultaat)	€ 0	€ 0	€ 0
	Vreemd Vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage	€ 67.951	€ 107.578	€ 99.250
Risico's	De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de bedrijfsvoeringsorganisatie ten allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. De begroting van de bedrijfsvoeringsorganisatie is beperkt tot programma- en exploitatiekosten. De genoemde risico's hierbij: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht als het declaratie-systeem niet volledig werkt in de matching van facturen. • Mogelijk noodzakelijke extra menskracht bij inkoop en contractmanagement als het relatiebeheer moeizamer verloopt en contractafspraken niet nageleefd worden. 			
Ontwikkelingen	De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkooporganisatie van de gemeenten en			

	kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen .
--	---

Omgevingsdienst IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle, Provincie Overijssel en Veiligheidsregio IJsselland.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	<p>Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland (hierna: OD) kenmerkt. Onafhankelijke experts van de OD wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte vat de OD samen in onze missie:</p> <p><i>Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</i></p> <p>De OD vormt een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen.</p> <p>De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die zijn ontstaan hebben het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst IJsselland wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.</p> <p>Het managementteam geeft in de eerste drie jaar prioriteit aan de ontwikkelopgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • borgen en doorontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding; • vormen van één organisatie, en • anticiperen op inwerkingtreding Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen. 			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	n.v.t.	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen (excl. Resultaat)	n.v.t.	€ 0	€ 0
	Vreemd Vermogen	n.v.t.	€ 0	€ 0
	Gemeente bijdrage	n.v.t.	€ 592	€ 604
	Percentage v/h totaal	n.v.t.	5,9%	5,9%
Risico's	De Omgevingsdienst IJsselland is per 1 januari 2018 opgericht. Doordat er weinig historische gegevens zijn brengt dit onzekerheden in de begroting met zich mee. Er is wel gebruikt gemaakt van gegevens van andere omgevingsdiensten. De twee grootste onzekerheden worden toegelicht. Het eerste risico hangt samen met de reiskosten. Er zijn veel verschillende regelingen voor de werknemers. Doordat we niet in het verleden kunnen kijken is het moeilijk om te prognosticeren. Daarnaast zal het verkregen inzicht de			

	basis vormen voor de evaluatie van het mobiliteitsplan in de eerste helft van 2019. Een tweede onzekerheid hangt samen met de dienstverlenings-overeenkomst met Zwolle.
Ontwikkelingen	We zien op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken < 2024 in Overijssel is een dossier dat onze aandacht vraagt. In overleg met de 12 deelnemers van de Omgevingsdienst zullen wij onze kennis en expertise inzetten om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. In het tweede jaar van ons bestaan zullen we de basis hiervan verder verstevigen en uitbouwen. In 2019 zullen wij ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder intensiveren. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn ook actief in het fysieke domein. In 2018 is hiermee al een aanvang gemaakt door bijvoorbeeld gezamenlijk vorm te geven aan een voorlichtingsprogramma voor nieuwe gemeenteraden.

Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel-Vechtstreek te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doelstelling	Het doel is het inrichten van een samenwerkingsverband gericht op het voorkomen van en de opsporing van fraude met de door de gemeenten uit te voeren sociale zekerheidsregelingen. De gemeente draagt hiertoe de bevoegdheid over aan de gemeente Zwolle.			
Betrokkenen	Gemeenten Dronten, Ommen-Hardenberg, Hattem, Kampen, Zwartewaterland, Zwolle, Dalfsen.			
Bestuurlijk belang	De stemverhouding in het beslissingsbevoegd forum van portefeuillehouders is bepaald op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per gemeente, met een maximum van drie stemmen. Zwartewaterland heeft één van de vijftien stemmen.			
Financieel belang	De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per 31 december. Het aandeel in de kosten is voor 2019 begroot op € 23.500.			
Financiële ratio's	Bedragen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Gemeentelijke bijdrage	€ 22.776	€ 23.500	€ 23.500
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.			
Beleidsvoornemens	De nadruk ligt op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten.			

Stichting administratiekantoor DataLand te Gouda	
Doelstelling	DataLand is in 2001 opgericht met als doel het realiseren van een landelijke voorziening, die leidt tot het breder toegankelijk maken van gebouwengegevens uit het gemeentelijke informatiedomein voor de publieke en private markt.
Bestuurlijk belang/participatie	Deelnemende gemeenten leveren jaarlijks vastgoedgegevens bij DataLand aan, maar zijn niet betrokken bij het beleid. Conform de statuten hebben de certificaathouders gezamenlijk zeggenschap over DataLand. Dit betekent dat de besluiten van de certificaathouders gelden voor alle participerende en deelnemende gemeenten. De deelnemende gemeenten kunnen de certificaathouders wel verzoeken deze besluiten

	toe te lichten. Het bestuur van DataLand opereert namens alle participerende en deelnemende gemeenten.
Financieel belang	Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks wordt een vergoeding aan deelnemende gemeenten uitgekeerd voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten wordt daarnaast aan certificaathoudende gemeenten uitgekeerd.
Financieel risico	Het financieel risico is laag. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. De ontwikkeling van het eigen vermogen van DataLand is neutraal of positief. Het vreemd vermogen (lening bij de BNG) van de verbonden partij neemt af en zal binnen één à twee jaar volledig zijn afgelost. Het jaarlijkse financiële resultaat vertoont een positieve trend.
Beleidsvoornemens	DataLand ondersteunt ook in 2019 de gemeentelijke informatiehuishouding op het gebied van de gemeentelijke geo-, WOZ- en vastgoedinformatie door: <ul style="list-style-type: none"> • actieve kwaliteitsbewaking; • vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang; • organisatie en coördinatie van het Gemeentelijk Geoberaad (i.s.m. VNG); • een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie.
Ontwikkelingen	Door het kabinet is een digi-commissaris aangesteld om als overheidsbrede regisseur een programma nationaal digitale overheid op te stellen. Het programma wordt uitgevoerd door alle overheden gericht op het leggen van een overheidsbrede infrastructurele basis voor een digitale overheid voor nu en in de toekomst. Vanuit Dataland is aan de digi-commissaris ook input overhandigd.

Aandeelhouderschappen

De gemeente bezit aandelen vanuit het algemeen publiek belang en het belang in verband met het uit te keren dividend dat als algemeen dekkingsmiddel in de begroting is opgenomen. Het gaat om aandelen in de hierna genoemde organisaties:

Deelnemingen in Vennootschappen	
1. N.V. Vitens	6. N.V. Rova
2. N.V. BNG	7. N.V. Rendo
3. Wadinko N.V.	8. Enexis Holding N.V. / 8a. Verkoop vennootschap B.V. 8b. CSV Amsterdam B.V.
4. CBL Vennootschap B.V.	9. Vordering Enexis BV
5. Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V.	

N.V. Vitens te Zwolle			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Betrokkenen	De aandelen van Vitens zijn voor 100 procent in handen van provincies en gemeenten.		
Financieel belang	Onze gemeente bezit 38.453 aandelen. Dat is 0,66% van het aantal uitstaande aandelen.		
Doelstelling	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en voorziet de provincies Friesland, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht en een aantal gemeenten in Noord-Holland en Drenthe van lekker en betrouwbaar drinkwater.		
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening	Begroting
			Begroting

		2017	2018	2019
	Resultaat	€ 47,7	€ 20,5	€ 14,0
	Eigen Vermogen	€ 534	€ 537	€ 553
	Vreemd Vermogen	€ 1.195	€ 1.240	€ 1.294
	Dividenduitk (€ 1)	€ 126.895	€ 86.000	€ 38.000
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal			
Ontwikkelingen	Vitens streeft naar zo laag mogelijke drinkwatertarieven, onder voorwaarde dat aan de continuïteitsdoelstelling wordt voldaan. Uitgangspunt hierbij is een bedrijfsresultaat (EBIT) dat jaarlijks wordt begroot op het niveau van de vastgestelde maximaal toegestane vermogenskostenvoet (WACC)			

BNG te Den Haag				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.			
Financieel belang	Onze gemeente bezit 23.712 aandelen BNG. Dit is 0.04% van het aantal uitstaande aandelen.			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De bank verstrekt kredieten tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 393	€ 390	€ 390
	Eigen Vermogen	€ 4.933	€ 4.900	€ 4.900
	Vreemd Vermogen	€ 135.092	€ 135.000	€ 135.000
	Dividenduitkering (x €1)	€ 24.186	€ 24.000	€ 38.000
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Financiers hebben het vertrouwen in de bank dat het risico van kredietverlening aan de BNG beperkt is, gezien het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat.			
Ontwikkelingen	De financiële vooruitzichten voor de kernklantsectoren van de bank zijn gematigd positief. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de mate van economisch herstel binnen de eurozone.			

Wadinko te Zwolle				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Aandeelhouders zijn de provincie Overijssel en gemeenten in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuid-West Drenthe.			
Financieel belang	De gemeente bezit 83 van de in totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,47%).			
Programma	Het doel van Wadinko is het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid in het werkgebied met risicodragend kapitaal, kennis, managementondersteuning en netwerken. Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken en het bevorderen van werkgelegenheid.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 393	€ 390	€ 390
	Eigen Vermogen	€ 4.933	€ 4.900	€ 4.900
	Vreemd Vermogen	€ 135.092	€ 135.000	€ 135.000
	Dividenduitkering (x €1)	€ 24.186	€ 24.000	€ 38.000

	Resultaat	€ 3,2	€ 2,4	€ 2,4
	Eigen Vermogen	€ 67,6	€ 68	€ 68,5
	Vreemd Vermogen	€ 1,5	€ 1,5	€ 1,5
	Dividenuitkering (€ 1)	€ 41.500	€ 41.500	€ 41.500
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Er wordt veelal middels participaties deelgenomen in bedrijven. Door een zorgvuldig selectiebeleid en -beheer en een verantwoorde spreiding in de participatie-portefeuille, weet de directie de risico's beperkt te houden.			
Ontwikkelingen	<p>Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, kunnen bij Wadinko terecht.</p> <p>De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.</p>			

CBL Vennootschap B.V. te 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Betrokkenen	Aandeelhouders Essent			
Financieel belang	De gemeente bezit 0,06% van het gestort aandelenkapitaal ad € 20.000, - = € 12.			
Programma	De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's (Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat		€ -10	€ -10
	Eigen Vermogen	€ 147	€ 135	€ 125
	Vreemd Vermogen	€ 17	€ 5	€ 5
	Dividenuitkering (x €1)	€ 0	€ 0	€ 0
Risico's	Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.			
Ontwikkelingen	Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het is aan het bestuur van de vennootschap om in overleg met de andere contractuele partijen na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. te 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Betrokkenen	Aandeelhouders Essent			
Financieel belang	De gemeente bezit 96.993 aandelen (0.06%).			
Programma	<p>Een onderdeel van Essent is in 2009 bij de verkoop aan RWE betrokken. In totaal is 50% van de aandelen in handen van N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ). Het bedrijf Delta N.V., tevens voor 50% eigenaar van EPZ, heeft de verkoop van dit bedrijfsdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ("PBE").</p> <p>In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.</p>			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 0	- € 10	-/- € 20
	Eigen Vermogen	€ 1,6	€ 1,6	€ 1,6
	Vreemd Vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
	Dividenduitkering	€ 0	€ 0	€ 0
Risico's	Het risico en de aansprakelijkheid is voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (€ 1.496.822) (art 2.:81 BW).			
Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het is aan het bestuur van de vennootschap om in overleg met de andere contractuele partijen na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			

N.V. Rova Gemeenten te Zwolle				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten			
Financieel belang	De gemeente bezit 302 aandelen A. Dit is 4.29% van het uitstaande aandelenkapitaal. Beheer openbare ruimte 222 aandelen C.			
Programma	De Rova heeft als doel het bevorderen van en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen. Daaronder zijn begrepen: beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden (gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden). De missie van ROVA is een schone en duurzame leefomgeving voor de inwoners van aandeelhoudende gemeenten.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019

	Resultaat	€ 7,4	€ 4,4	€ 4,4
	Eigen Vermogen	€ 30,9	Nnb	Nnb
	Vreemd Vermogen	€ 52,7	Nnb	Nnb
	Dividenuitkering (€1)	€ 181.342	€ 99.000	€ 99.000
Risico's	<p>Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. De totaalwaarde van de aandelen bedraagt € 34.262.</p> <p>Achternestelde lening De gemeente Zwartewaterland heeft een achternestelde lening verstrekt van € 528.000, waarover jaarlijks 8% rente wordt uitgekeerd. In 2001 hebben de deelnemende gemeenten en de Regio (GGD IJsselland) met de ROVA een achternestelde lening gesloten. Omdat de Regio geen afvaltaken meer had is in 2009 door de AvA besloten dat leningbedrag van de Regio pro rata te verdelen over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten. In het geval van faillissement van de ROVA worden de gemeenten achternesteld. De achternestelde gemeenten komen in de volgorde van schuldeisers dus achter de concurrente (dat wil zeggen gewone) schuldeisers, en heeft slechts voorrang ten opzichte van de aandeelhouders.</p>			
Ontwikkelingen	De komende jaren zal N.V. ROVA Holding dividend uitkeren tegen het verwachte resultaat van € 3 miljoen. Dit betekent dat we rekening houden met een reguliere dividendinkomst van € 99.000 per jaar.			

N.V. Rendo te Meppel				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten			
Financieel belang	De gemeente bezit 19 aandelen. Dit is 1,82% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	<p>De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>De vennootschap heeft ten doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het (doen) distribueren en het (doen)transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas en warmte. • Het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributienetten met annexen voor energie. • Het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld. • Het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten. 			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 10,6	€ 9,4	€ 8
	Eigen Vermogen	€ 70	Nnb	Nnb
	Vreemd Vermogen	€ 66	Nnb	Nnb
	Dividenuitkering (x €1)	€ 135.000	€ 135.000	€ 135.000
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal.			
Ontwikkelingen	N.V. RENDO opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in 3 stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalkosten (WACC). Dit is een stimulans voor RENDO om te komen tot kostenbesparing, en zo toch de aandeelhouders een redelijk rendement te kunnen bieden.			

Enexis N.V. te 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten en provincies			
Financieel belang	De gemeente bezit 96.993 aandelen. Dit is 0,06% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.</p>			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	€ 207	€ 200	€ 200
	Eigen Vermogen	€ 3.808	€ 3.804	€ 3.832
	Vreemd Vermogen	€ 3.860	€ 3.800	€ 4.052
	Dividenduitkering (x €1)	€ 67.067	€ 67.000	€ 67.000
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal			
Ontwikkelingen	Enexis heeft als netbeheerder een regionaal monopolie. Enexis draagt bij aan het Energieakkoord voor duurzame groei, onder andere door onze energie duurzaam in te kopen en door slimme meters te plaatsen.			

Special Purpose Vehicle (SPV)

Dit zijn vennootschappen die slechts voor enkele, specifieke transacties zijn opgericht. In ons geval gaat het om:

Verkoop vennootschap B.V. 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten en provincies			
Financieel belang	De gemeente bezit 1.296 aandelen. Dit is 0,06% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1,-	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat	- € 66.690	- € 12.500	- € 12.500
	Eigen Vermogen	€ 150.943	€ 137.500	€ 125.000
	Vreemd Vermogen	€ 19.656	€ 7.500	€ 7.500
	Dividenduitkering (agio)	€ 655	€ 0	€ 0
Risico's	Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het werkkapitaal en het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.			
Ontwikkelingen	Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.			

CSV Amsterdam B.V. 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten en provincies			
Financieel belang	De gemeente bezit 1.296 aandelen. Dit is 0,06% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	<p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <ul style="list-style-type: none"> Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON. Namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. (hierna Waterland). Het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort. 			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	Resultaat		€ -100	€ -100
	Eigen Vermogen	€ 870	€ 770	€ 670
	Vreemd Vermogen	€ 65	€ 0	€ 0
	Dividenduitkering	nvt	nvt	nvt
Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783,- die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.			
Ontwikkelingen	<p>De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p> <p>Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.</p>			

Vordering Enexis B.V. 's Hertogenbosch				
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten en provincies			
Financieel belang	Een aandeelhouderslening (lening D) van € 350 miljoen (voor Zwartewaterland 0,06% = € 226.797).			
Programma	Enexis B.V. beschikte over onvoldoende contante middelen om de koopprijs te betalen. Een deel is omgezet in een lening, welke uit verschillende looptijden bestaat. De looptijd van lening D bedraagt 10 jaar, tot 30 september 2019. De rentevergoeding bedraagt 7,2%.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1	Rekening	Begroting	Begroting

		2017	2018	2019
	Resultaat	-€ 14.825	-€ 10.000	-€ 20.000
	Eigen Vermogen	€ 9.172	€ 0	€ 0
	Vreemd Vermogen (x € 1 mln)	€ 356	€ 356	€ 0
	Dividenduitkering	€ 0	€ 0	€ 0
Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.			
Ontwikkelingen	Op het moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.			

Achtergestelde leningen

Een achtergestelde lening is een krediet waarbij de schuldeiser in het geval van faillissement van de schuldenaar wordt achtergesteld ten opzichte van de concurrente (gewone) schuldeisers. De achtergestelde schuldeiser voorrang op aandeelhouders, vennoten of inbrengers.

Specificatie achtergestelde leningen:

(bedragen in €)

Verbonden partij	Financieel belang
ROVA	528.108
Vitens	505.412
Totaal	1.033.520

Dividend baten gemeentelijke begroting 2018 -2022

(bedragen * € 1.000)

Dividend baten	Financieel belang MJB 2018-2022				
	2018	2019	2020	2021	2022
Vitens	86	38	37	37	37
Enexis	67	67	67	67	67
Rendo	135	135	135	135	135
Wadinko	41	41	41	41	41
ROVA	99	99	99	99	99
BNG	24	38	38	38	38
Totaal	452	418	417	417	417

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Zwartewaterland heeft op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) de taak tot het voeren van ruimtelijk beleid. Het grondbeleid staat ten dienste van het ruimtelijk beleid om de doelstellingen van diverse sectoren ruimtelijk mogelijk te maken.

Grondbeleid is het samenhangend geheel van handelingen van de gemeente inzake grondtransacties en ontwikkelingen. Grondbeleid wordt ingezet als sturingsinstrument om verschillende beleidsdoelen te realiseren, zoals het voorzien in behoefte aan bouwgrond voor woningbouw, bedrijven, kantoren, winkels, horeca en overige bestemmingen. In beginsel neemt de gemeenteraad per project een besluit over de wijze waarop de geformuleerde beleidsdoelen het beste kunnen worden gerealiseerd.

De manier waarop wij ons grondbeleid vormgeven is vastgelegd in de Nota Grondbeleid. De huidige Nota is vastgesteld in 2017 en geldt als het kader waarbinnen wij ons grondbeleid uitvoeren.

Actuele ontwikkelingen

De markt voor woningbouw en bedrijventerreinen liet de afgelopen jaren een voorzichtig stijgende lijn zien en het is de verwachting dat deze ontwikkeling zich in de komende jaren verder doorzet. Er zijn in het verleden veel gronden aangekocht, die op lange termijn worden ontwikkeld. De termijn waarop deze gronden ontwikkeld worden is nog onzeker. We zetten ons in voor voldoende ontwikkelingsruimte voor lokale bedrijvigheid. In 2017 heeft de gemeente samen met de regio West-Overijssel programmeringsafspraken gemaakt. In deze afspraken is een prognose opgenomen waarbij voor Zwartewaterland een groei wordt voorzien.

Met het periodiek uitvoeren van onderzoeken naar woonbehoefte en behoefte aan bedrijventerreinlocaties werken wij eraan om ook in de komende jaren ervoor te zorgen dat onze grondexploitaties gebaseerd blijven op reële en actuele vraag en aanbod cijfers en de te verwachten planresultaten zowel voor opbrengsten als de kosten, marktconform zijn.

De methodiek van indeling gebiedsontwikkelingen

Conform de bepalingen uit de Nota Grondbeleid 2017 zijn alle projecten, gebaseerd op de fase waarin ze zich bevinden, onderverdeeld in uitvoeringsprojecten, ontwikkelingsprojecten en toekomstige ruimtelijke opgaven.

- uitvoeringsproject: is een gebiedsontwikkeling waarvan het Definitieve Ontwerp (DO) en de grondexploitatie of een krediet zijn vastgesteld door de gemeenteraad.
- ontwikkelingsproject: betreft een project dat zich in de zogenaamde "Ontwerpfase" bevindt en waarvoor wel een (eerste) financiële opzet is gemaakt maar nog geen formele grondexploitatie is vastgesteld.
- toekomstige ruimtelijke opgave: dit is een project dat zich nog globaal in de fase van een haalbaarheids-onderzoek bevindt.

Uitvoeringsprojecten

Grondexploitatie Waterfront

Het project Waterfront betreft de herstructurering van een deel van het verouderde bedrijventerrein Zwarte Water te Hasselt. Drie bedrijven zijn uitgekocht. De grond wordt als werk- en als woon-werkkavels uitgegeven. Het hanteren van marktconforme grondprijzen en de aantrekkende economie hebben geleid tot verkoop van meerdere kavels. We streven er naar om deze exploitatie in 2019 af te ronden.

Grondexploitatie voormalig Agnietenterrein

In samenwerking met Fortresse is een plan voor woningbouw ontwikkeld. De grondexploitatie is door uw raad vastgesteld. Er is een beeldkwaliteitsplan vastgesteld en het bestemmingsplan is medio juni 2018 onherroepelijk geworden. Hierbij is aandacht voor duurzaamheid en oriëntatie op het water. De

verwachting is dat tot en met 2020 25 tot 30 woningen gerealiseerd worden in dit gebied. In 2019 wordt een vervolg gegeven aan de realisatie van het appartementengebouw en de rijwoningen.

Grondexploitatie Hasselt om de Weede

Sinds 1 januari 2016 ligt de uitvoering van de exploitatie van Hasselt om de Weede weer geheel bij de gemeente. De vastgestelde grondexploitatie gaat uit van de bouw van 550 woningen tot in 2032, met een gemiddeld afzettempo van 25 woningen per jaar. De huidige fase betreft circa 300 woningen. In 2019 starten we met de realisatie van de volgende fase (1B). Fase 1B bestaat uit een deelfase Zuid, een deelfase Midden en een deelfase Noord en behelst circa 250 woningen. Voor de deelfase Zuid is een Definitief Ontwerp voorhanden en hier kunnen 62 woningen worden gerealiseerd.

Grondexploitatie Kranerweerd

In 2017 is een grondexploitatie voor de Kranerweerd vastgesteld. Op deze locatie is circa 3 hectare bedrijfsgrond te koop. In de grondexploitatie wordt uitgegaan van een uitgifte tot en met 2021.

Ontwikkelingsprojecten/Uitvoeringsprojecten door derden

Project Tag West

Het project Tag behelst een grootschalige uitbreiding ten westen van Genemuiden. Over het westelijke deel van Tag West zijn de gemeente en de OCG in mei 2010 een Addendum op de 'exploitatieovereenkomst inzake ontwikkeling en realisatie van woonwijk Tag te Genemuiden' overeengekomen.

Het programma voor Tag West bestaat uit 470 woningen, waarvan een deel (circa 30 %) wordt uitgegeven als vrije kavels. De grond in Tag West is volledig in eigendom van de OCG. Op basis van het Addendum betaalt de ontwikkelaar voor elke gebouwde woning een exploitatiebijdrage aan de gemeente waarmee de gemeente haar kosten verhaalt en tegelijk ook een betaling ontvangt voor de in het verleden aan de OCG overgedragen grond. Voor vrije kavels wordt daarnaast het verschil in basisprijs en verkoopprijs vergoed. De verkoopprijs wordt vastgesteld door de gemeente.

Conform de afspraken met de OCG blijft de gemeente de komende jaren inkomsten ontvangen vanuit het project Tag West. Dit betreft de meeropbrengst van de gronduitgifte van vrije kavels en de exploitatiebijdragen van de OCG per woning.

Per 1 januari 2018 bedraagt de vordering op OCG € 676.000.

Project Overwaters

Met een ontwikkelaar zijn afspraken gemaakt over deze grondpositie, waarbij het uitgangspunt is dat een groot deel van het gebied wordt verkocht als agrarische grond en voor een beperkt deel van de grond een passende ontwikkeling wordt gezocht. Op basis van deze afspraken ligt het risico bij de ontwikkelaar en hoeft geen risicovoorziening te worden getroffen.

De boekwaarde per 1 januari 2018 is: € 13.987.469 en is tevens de verkoopwaarde van de grond per 1 januari 2018 aan de ontwikkelaar.

Voor de betaling van de boekwaarde en overdracht van de grond is een betaalschema overeengekomen en wel als volgt:

- 31 december 2017 : betaling van € 2.0 miljoen
- 31 december 2018 : betaling van € 2.0 miljoen + overdracht van ca 60 ha grond met agrarische bestemming.
- Van 1 juli 2019 tot en met 1 juli 2025: een jaarlijkse betaling van € 1.0 miljoen

De uiterlijke laatste betaling en de overdracht van circa 12 ha grond vindt plaats per 1 juli 2028.

Project Bodewes

Door het vrijwillige vertrek van de scheepswerf Bodewes naar Zwolle is herstructurering mogelijk geworden van dit plangebied door bestemming bedrijven naar bestemming recreatie(woningen) vast

te stellen in het nieuwe bestemmingsplan. Initiatiefnemer HMO heeft het bedrijf van Bodewes gekocht en vraagt medewerking om 32 recreatieve woningen te kunnen bouwen.

Toekomstige ruimtelijke opgaven

Gronden voor toekomstige ontwikkeling (voormalige NIEGG)

De commissie BBV heeft de verslaggevingsregels grondexploitatie in het BBV met ingang van 1 januari 2016 herzien. De categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden), bedoeld voor strategische grondposities is daarmee vervallen. De gronden worden met ingang van de jaarrekening 2016 opgenomen onder de materiele vaste activa (MVA). Voor NIEGG gold als waarderingsgrondslag de voorzichtig ingeschatte toekomstige marktwaarde. Voor gronden als MVA geldt verkrijgingsprijs (historische aankoopprijs) of duurzaam lagere (markt) waarde als waarderingsgrondslag. Op grond van de overgangsregeling die is vastgesteld moet uiterlijk bij de jaarrekening 2019 de afwaardering naar de duurzaam lagere marktwaarde plaatsvinden. Het betreft de locaties:

- Binnenveld (23 ha)
- Zevenhont Oost (ca 26 ha)
- Diamanten Bolwerk (1,4 ha)

Voor deze gronden zal, voorzover ze voor 31 december 2019 niet in exploitatie worden genomen, taxatie naar actuele marktwaarde moeten plaatsvinden.

Bij de jaarrekening 2016 is reeds een analyse gemaakt van de actuele marktwaarde. Indien de huidige taxatie niet teveel afwijkt van de inschatting destijds zijn in de administratie voldoende voorzieningen getroffen om de afwaardering te realiseren.

Samenvatting resultaten projecten

De onderstaande tabel bevat de financiële stand van zaken van de projecten:

project	boekwaarde		kasstroom 2017	resultaat
	per 1-1-2017	per 1-1-2018		
uitvoeringsprojecten gemeente				
Waterfront	€ -1.274.523	€ -935.965	€ 338.558	€ -429.913
Kranerweerd	€ -759.147	€ -894.774	€ -135.627	€ 522.350
Om de Weede	€ -14.930.308	€ -13.579.490	€ 1.350.818	€ 305.668
Voorm. Agnietenterrein	€ -647.706	€ -917.915	€ -270.209	€ 239.864
totaal grondexploitaties	€ -17.611.684	€ -16.328.144	€ 1.283.540	€ 637.969
uitvoeringsprojecten derden				
Vordering Tag West	€ 669.996	€ 675.951	€ 5.955	
Overwaters	€ -15.664.269	€ -13.987.469	€ 1.676.800	

Risico's / voorzieningen

Het bedrag aan voorzieningen dat op actieve grondexploitaties is getroffen bedraagt € 430.000 en heeft alleen betrekking op project Waterfront.

Exploitatie (Bedragen in € 1.000)	Inschatting risico t.b.v. risicoreserve	Risicobedrag	Voorziening
Voormalig Agnietenterrein	Middenscenario	-	
Hasselt om de Weede	Middenscenario	788	
Waterfront	Basisberekening	430	430
Kranerweerd	Basisberekening	-	
Totaal		1.218	430

In bovenstaande tabel is te zien dat het risico van het bedrijventerrein Waterfront in Hasselt gedekt is door de voorziening, maar dat voor de risico's van Hasselt om de Weede een weerstandsvermogen moet worden gevormd. De risico's van het voormalig Agnietenterrein en de Kranerweerd zorgen niet voor een nadelig financieel resultaat, waardoor voor deze projecten geen risicobedrag is opgenomen. De nota Weerstandsvermogen en risicomanagement geeft aan dat de buffer in de reserve grondexploitatie minimaal 80% van het risicobedrag moet zijn. Gezien de stand van de reserve grondbedrijf is de reserve grondbedrijf van voldoende niveau om de risico's (berekend op € 788.000) op te vangen.

Reserves

Conform artikel 20 van het BBV wordt hieronder het verloop van de reserves opgenomen:

bedragen x €1.000

Reserves	Realisatie ultimo 2017	Begroting ultimo 2018	Begroting ultimo 2019	MJR ultimo 2020	MJR ultimo 2021	MJR ultimo 2022
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo te bestemmen	1.302	-	-	-	-	-
Totaal Rekeningsaldo	1.302	-	-	-	-	-
Algemene Reserve						
Vrije algemene reserve	16.403	24.286	25.848	28.348	30.848	33.348
Gebonden algemene reserve	1.632	1.632	1.632	1.632	1.632	1.632
Vrije reserve grondexploitaties	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030
Gebonden reserve grondexploitaties	630	630	630	630	630	630
Totaal Algemene Reserve	20.695	28.578	30.140	32.640	35.140	37.640
Bestemmingsreserves						
Reserve resultaatbestemming	299	-	-	-	-	-
Reserve voormalig personeel	19	-	-	-	-	-
Reserve erfgoedbeleid	39	20	-	-	-	-
Reserve decentralisatie AWBZ	101	101	101	101	101	101
Reserve decentralisaties Sociaal Domein	2.454	1.798	1.129	761	761	761
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	-	-	-	-	-	-
Reserve IJsseldelta	20	10	-	-	-	-
Reserve impuls onderhoud openbare ruimte	570	-	-	-	-	-
Totaal Bestemmingsreserves	3.502	1.929	1.230	862	862	862
Totaal	25.499	30.507	31.370	33.503	36.003	38.502

Voorzieningen

Conform artikel 20 van het BBV wordt hieronder het verloop van de voorzieningen opgenomen:

bedragen x €1.000

Voorzieningen	Realisatie ultimo 2017	Begroting ultimo 2018	Begroting ultimo 2019	MJR ultimo 2020	MJR ultimo 2021	MJR ultimo 2022
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's						
Voorziening afgesloten complex Besto-terrein	293	-	-	-	-	-
Voorziening ruimtelijke kwaliteit	23	23	23	23	23	23
Voorziening onderhoud zwembaden	450	360	270	180	90	-
Voorziening onderhoud gebouwen	1.200	960	720	480	240	-
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	1.966	1.343	1.013	683	353	23
Voorzieningen voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven						
Voorziening afvalverwijdering	988	841	694	548	401	255
Voorziening rioleringen	2.365	1.179	1.129	1.129	1.129	1.129
Totaal Voorzieningen voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	3.353	2.020	1.823	1.677	1.530	1.384
Totaal	5.319	3.363	2.836	2.360	1.883	1.407

Balansprognose

Inleiding

Op grond van de aangepaste BBV voorschriften moet voor de programmabegroting een meerjarige geprognosticeerde balans worden opgesteld, die aansluit op de jaarrekening 2016. Deze meerjarige balansprognose laat met name het verloop zien van de investeringen, de aangetrokken geldleningen en de mutaties in de reserves en voorzieningen. Er is dus rekening gehouden met de geplande investeringen voor de komende jaren.

In de balansprognose is daarnaast rekening gehouden met de geraamde financieringsbehoefte voor de komende jaren. Voorts is een zeer ruwe schatting gemaakt van de overlopende passiva en de vlottende schuld met een looptijd < 1 jaar.

Geprognosticeerde balans

Activa

ACTIVA	2017 (x € 1,-)	2018 (x € 1,-)	2019 (x € 1,-)	2020 (x € 1,-)	2021 (x € 1,-)	2022 (x € 1,-)
Vaste activa						
<i>Immateriële vaste activa</i>	515.000	497.000	479.000	461.000	442.000	417.000
<i>Materiële vaste activa -/- voorzieningen NIEGG</i>	79.667.000	80.000.000	81.000.000	82.000.000	81.000.000	80.000.000
<i>Financiële vaste activa</i>	8.522.000	8.180.000	7.280.000	6.480.000	5.780.000	5.180.000
Totaal vaste activa	88.704.000	88.677.000	88.759.000	88.941.000	87.222.000	85.597.000
Vlottende activa						
<i>Vorraden * -/- voorzieningen grondbedrijf</i>	13.906.000	15.286.000	11.206.000	10.235.000	9.652.000	9.000.000
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < dan één jaar</i>	5.611.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
<i>Liquide middelen</i>	83.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
<i>Overlopende activa</i>	1.354.000	1.500.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000
Totaal vlottende activa	20.954.000	21.846.000	17.666.000	16.695.000	16.112.000	15.460.000
Totaal-generaal	109.658.000	110.523.000	106.425.000	105.636.000	103.334.000	101.057.000

Passiva

PASSIVA	2017 <i>(x € 1,-)</i>	2018 <i>(x € 1,-)</i>	2019 <i>(x € 1,-)</i>	2020 <i>(x € 1,-)</i>	2021 <i>(x € 1,-)</i>	2022 <i>(x € 1,-)</i>
Vaste passiva						
<i>Eigen vermogen</i>						
- Algemene reserves	20.695.000	25.918.000	27.480.000	29.980.000	32.480.000	34.980.000
- Bestemmingsreserves	5.234.000	4.589.000	3.890.000	3.523.000	3.523.000	3.523.000
<i>Voorzieningen</i>	4.870.000	3.364.000	2.837.000	2.361.000	1.884.000	1.407.000
<i>Vaste schulden m.e. rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	63.029.000	62.368.000	59.078.000	55.063.000	52.510.000	51.095.000
Totaal vaste passiva	93.828.000	96.239.000	93.285.000	90.927.000	90.397.000	91.005.000
Vlottende passiva						
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>						
Kasgeldlening	6.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	2.000.000
Overige schulden	6.746.000	6.000.000	5.000.000	6.000.000	5.000.000	4.000.000
<i>Overlopende passiva</i>	3.084.000	4.284.000	4.140.000	4.709.000	3.937.000	4.052.000
Totaal vlottende passiva	15.830.000	14.284.000	13.140.000	14.709.000	12.937.000	10.052.000
Totaal-generaal	109.658.000	110.523.000	106.425.000	105.636.000	103.334.000	101.057.000

Waarderingsgrondslagen

De programmabegroting is opgesteld conform de voorschriften van het BBV. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa kunnen worden ingedeeld in activa met een meerjarig economisch nut en activa in de openbare ruimte met uitsluitend een meerjarig maatschappelijk nut. Activa met een economisch nut zijn activa die kunnen bijdragen aan het genereren van middelen en/of die verhandelbaar zijn.

Materiële vaste activa met een meerjarig economisch nut

De materiële vaste activa met een meerjarig economisch nut zijn opgenomen tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kostprijs verminderd met de reeds verstreken afschrijvingstermijnen. De verkrijgingsprijs of historische kostprijs wordt volgens de uitgangspunten van het BBV bruto geactiveerd. Dat betekent, dat verkregen subsidies, bijdragen of onttrekkingen uit reserves in mindering worden gebracht op de bruto-investering. Activa met een meerjarig economisch nut komen niet in aanmerking voor extra afschrijving.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijk nut

De materiële vaste activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Waardering vindt plaats tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kostprijs verminderd met de reeds verstreken afschrijvingstermijnen. Het verdient de voorkeur activa met een maatschappelijk nut niet te activeren. Indien deze activa wel worden geactiveerd, mogen de reserves erop in mindering worden gebracht en mag er op deze activa extra worden afgeschreven. Activering vindt plaats tegen de netto verkrijgingsprijs of historische kostprijs.

Wijze van afschrijven

De wijze van afschrijven is vastgelegd in artikel 10 van de financiële verordening (verordening artikel 212 van de gemeentewet en is bekrachtigd in de 'Nota waarden, activeren en afschrijven Gemeente Zwartewaterland 2012'. De afschrijving wordt berekend op basis van de verwachte gebruiksduur en start in het jaar na ingebruikname van het actief.

Conform de nota waarden, activeren en afschrijven worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Omschrijving	aantal jaar
<i>3.1 Gronden en terreinen (economisch nut)</i>	
3.1.1 Gronden en terreinen	0
<i>3.2 Woonruimten (economisch nut)</i>	
3.2.1 Woonruimten	40
<i>3.3 Gebouwen (economisch nut)</i>	
3.3.1 Gebouwen (waaronder onderwijsgebouwen)	40
3.3.2 Nieuwbouw semi-permanent	15
3.3.3 Bouwkundige aanpassingen / renovaties	25
3.3.4 Inrichtingskosten (onder meer onderwijsaccommodaties)	10
3.3.5 Sportvoorzieningen (nieuwbouw)	40
<i>3.4 Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (economisch nut)</i>	
3.4.1 Riolering – vrijverval riolering	40
3.4.2 Riolering – gemalen bouwkundig gedeelte	40
3.4.3 Riolering – gemalen mechanisch / elektrisch gedeelte	15
3.4.4 Riolering – persleidingen	40
3.4.5 Riolering – mechanische riolering, bouwkundig	40
3.4.6 Riolering – mechanische riolering, mechanisch / elektrisch gedeelte	15
3.4.7 Riolering – milieumaatregelen	40

3.4.8 Riolering – meetinstrumenten	5
3.4.9 Begraafplaatsen: aanleg (inclusief uitbreiding)	50
3.4.10 Begraafplaatsen: aanleg urnenmuur	15
3.4.11 Begraafplaatsen: herinrichting	15
3.4.12 Sportaccommodaties: renovatie van velden incl. bijbehorende investeringen	10

3.5 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)

3.5.1 Wegen: aanleg wegen, fietspaden, reconstructie, renovatie	25
3.5.2 Verkeersmeubilair:abri's en plattegrondkasten	5
3.5.3 Watergangen: beschoeiingen en watergangen	15
3.5.4 Bruggen (beton/staal)	40
3.5.5 Bruggen (hout)	20
3.5.6 Kunstwerken	40

3.6 Vervoersmiddelen (economisch nut)

3.6.1 Voertuigen	7
3.6.2 Vrachtwagens	8
3.6.3 Hoogwerkers	7
3.6.4 Tractoren	8
3.6.5 Aanhangwagens	10
3.6.6 Zoutstrooiers	10
3.6.7 Sneeuwplougen	15
3.6.8 Schaftwagen	10

3.7 Machines, apparaten en installaties (economisch nut)

3.7.1 Gereedschap / investeringen gemeentewerken:	
- werktuigen	5
- trilplaten	10
3.7.2 Investeringen begraafplaatsen (o.a. grafdelver)	10
3.7.3 Brandbeveiligingsinstallatie	15
3.7.4 CV- en warmwaterinstallatie	10
3.7.5 Elektronische beveiligingsinstallatie	10
3.7.6 Liftinstallatie	20
3.7.7 Luchtbehandelingsinstallatie (airco)	10
3.7.8 Automatisering (hardware)	5
3.7.9 Huishoudelijke apparatuur	6
3.7.10 Overige elektrische installaties	10
3.7.11 Parkeerautomaten en meters	10

3.8 Machines, apparaten en installaties (maatschappelijk nut)

3.8.1 Openbare verlichting:	
- masten	40
- armaturen	20
3.8.2 Verkeerslichtinstallaties	15

3.9 Overige materiële vaste activa (economisch nut)

3.9.1 Software	5
3.9.2 Gebruiksrechten (licenties) voor onbepaalde duur	5
3.9.3 Inventaris / meubilair	10
3.9.4 Speeltoestellen/-voorzieningen	15
3.9.5 Ondergrondse afvalcontainer	10

Flottende activa en passiva

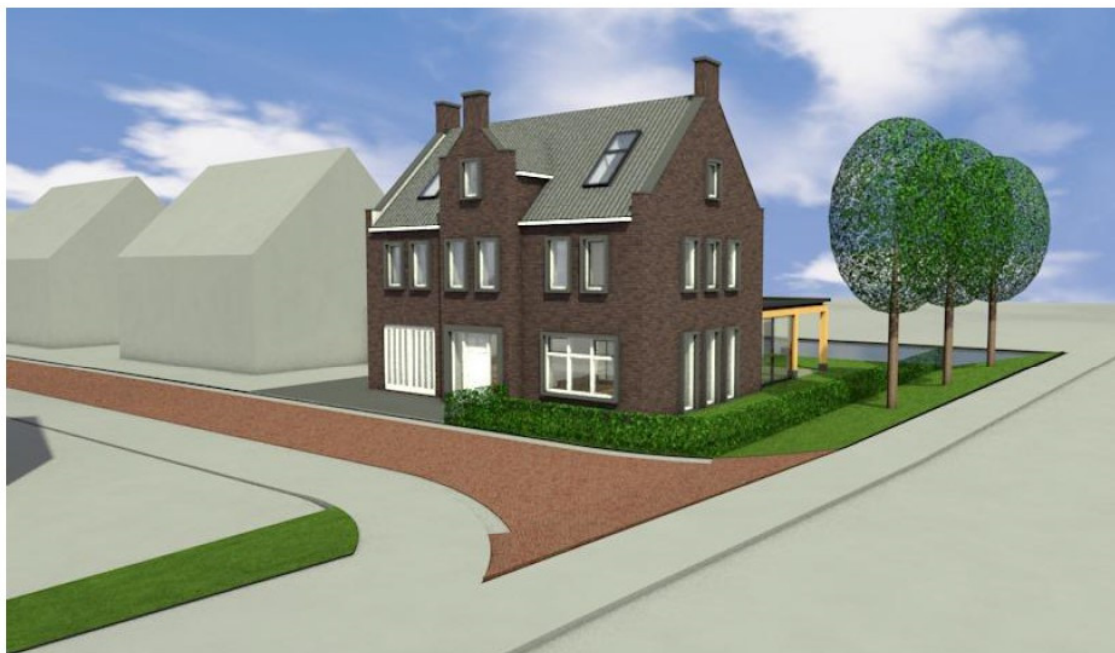
De vorderingen en schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Vorzieningen worden gevormd tegen nominale waarde, met uitzondering van de voorzieningen wachtgelden personeel en voorzieningen inzake grondexploitaties. Deze worden gevormd tegen de netto contante waarde.

Waarborgsommen

Conform het BBV zijn waarborgsommen opgenomen onder langlopende schulden.

09-08-2018

Handelskade 31
8064 DV Zwartsluis

T: 038 - 3867377

E: info@schraa-atelier.nl
I: www.schraa-atelier.nl

Baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

Wij voeren een gedegen financieel beleid. Dit betekent dat uitgaven en inkomsten zo reëel mogelijk in de begroting worden opgenomen. Wij zijn ons ervan bewust dat er een spanningsveld bestaat tussen het ambitieniveau en de beschikbaarheid van middelen.

Overzicht van baten en lasten 2017-2022

In onderstaand overzicht zijn de totale ramingen van baten en lasten voor de programma's opgenomen.

Programma	Jaarrekening 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Zorgzaam en Levendig	24.266	4.333	19.933	24.791	4.270	20.521	23.901	4.045	19.856	23.571	4.045	19.526	23.557	4.045	19.512	23.588	4.045	19.543
Mooi en Duurzaam	16.617	13.449	3.168	15.449	15.004	445	15.355	10.908	4.447	15.605	10.789	4.816	15.670	10.789	4.881	15.720	10.789	4.931
Dienstbaar	3.150	918	2.232	3.627	699	2.928	2.995	583	2.413	3.745	583	3.162	3.989	583	3.406	4.245	583	3.662
Overhead	5.563	246	5.317	6.319	128	6.191	6.624	128	6.497	6.693	128	6.566	6.780	128	6.653	6.890	128	6.763
Vennootschapsbelasting	16	0	16	14	0	14	14	0	14	14	0	14	14	0	14	14	0	14
Totaal programma's	49.612	18.946	30.666	50.200	20.102	30.099	48.890	15.663	33.226	49.629	15.545	34.085	50.011	15.545	34.466	50.458	15.545	34.914

Dekkingsmiddelen																		
Dekkingsmiddelen	0	31.538	31.538	0	32.891	32.891	0	33.134	33.134	0	34.041	34.041	0	34.800	34.800	0	35.537	35.537
Totaal dekkingsmiddelen	0	31.538	31.538	0	32.891	32.891	0	33.134	33.134	0	34.041	34.041	0	34.800	34.800	0	35.537	35.537

Resultaat voor bestemming	49.612	50.484	-873	50.200	52.993	-2.792	48.890	48.797	93	49.629	49.585	44	50.011	50.344	-334	50.458	51.082	-624
----------------------------------	--------	--------	------	--------	--------	--------	--------	--------	----	--------	--------	----	--------	--------	------	--------	--------	------

Reservemutaties																		
Dienstbaar	1.924	1.339	585	300	0	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mooi en Duurzaam	622	1.414	-791	3.736	72	3.664	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	400	55	345	0	19	-19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zorgzaam en Levendig	0	680	-680	0	1.153	-1.153	0	710	-710	0	368	-368	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	2.946	3.488	-542	4.036	1.244	2.792	0	710	-710	0	368	-368	0	0	0	0	0	0

Resultaat na bestemming	52.558	53.973	-1.414	54.236	54.236	0	48.890	49.507	-617	49.629	49.953	-324	50.011	50.344	-334	50.458	51.082	-624
--------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	-------------

Incidentele baten en lasten

De incidentele baten en lasten zijn opgenomen in de programma's. In onderstaand overzicht geven wij deze - overeenkomstig de voorschriften in artikel 19 sub c van het Besluit Begroting en Verantwoording - per programma aan. In de doorwerking van het meerjarenperspectief hebben wij rekening gehouden met de vrijval van deze incidentele baten en lasten.

Baten en lasten die niet uit de gewone uitoefening van gemeentelijke taken voortvloeien, worden aangemerkt als buitengewone baten en lasten. Tenzij deze baten en lasten van ondergeschikte betekenis zijn voor de beoordeling van het resultaat, worden zij naar aard en omvang toegelicht.

Door een indicatie van de incidentele baten en lasten te geven, wordt informatie gegeven die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie en de meerjarenraming. Voor een nadere invulling van het begrip incidenteel kan worden gedacht aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen in € (+ = last, -/- is bate)

Programma	Deelprogramma	2019	2020	2021	2022
Dienstbaar Zwartewaterland	Fin. gezond en lagere schuld	70.000			
	Dienstverlening	65.000		30.000	
Zorgzaam en levendig Zwartewaterland	Statushouders: nieuwe inwoners	75.323	10.699		
		-75.323	-10.699		
	Arbeidsparticipatie	150.000			
		-150.000			
	Zorg voor kinderen en jongeren	-290.000	-240.000		
	Zorg voor kinderen en jongeren	25.000			
	Bewegen, sport en cultuur	-40.500			
	Armoede en schulden	4.750	4.750		
Mooi en Duurzaam Zwartewaterland	Ruimte	30.000			
Totaal		-135.750	-235.250	30.000	0

Toelichting incidentele baten en lasten

Hertaxatie WOZ (fin. gezond en lagere schuld)

De hertaxatie van de WOZ (per m³) levert een incidentele last op van €70.000.

Verkiezingen (Dienstverlening)

In 2019 is €65.000 geraamd voor de verkiezingen van de Provinciale Staten, de Waterschappen en het Europees Parlement. In 2021 vinden de Tweede Kamerverkiezingen plaats.

Integratie en participatie (statushouders: nieuwe inwoners)

Dit betreffen de kosten die samenhangen met de uitvoering van het plan van aanpak "Integratie en participatie van statushouders in Zwartewaterland" (2018).

Bijdrage reserve in het verwacht tekort Participatiewet 2019 (Arbeidsparticipatie)

Op basis van de ontwikkelingen binnen de bijstand is het de verwachting dat de komende jaren het aanbod van lokale bijstandsccliënten licht zal afnemen, maar de jaarlijkse bijdrage vanuit het Rijk (BUIG) onvoldoende zal zijn om de lokale bijstandskosten volledig te dekken. Op jaarbasis dient een gemeente alle kosten minder dan ongeveer 10% van de jaarlijkse Rijksbijdrage BUIG zelf op te

vangen binnen de begroting. Op basis van deze eerste meerjarenprognoses is het de verwachting dat gemeente Zwartewaterland deze kosten vanaf 2020 kan opvangen binnen de Rijksbijdrage BUIG.

Bijdrage reserve in het verwacht tekort Jeugdhulp 2019 en 2020 (Zorg voor kinderen en jongeren)

Op basis van de ontwikkelingen binnen de Jeugdhulp is het de verwachting dat de komende jaren dat de kosten van de jeugdzorg voor lokale cliënten zal toenemen. Op basis van deze eerste meerjarenprognoses is het de verwachting dat gemeente Zwartewaterland deze kosten vanaf 2021 kan opvangen binnen het totale Sociaal Domein. Met name het nieuwe inkoopmodel, het nieuwe regionale monitoringssysteem en de preventienota zullen een bijdrage moeten leveren aan de lokale grip op de processen jeugdhulp en een daling van de zorgkosten.

Innovatiebudget (Zorg voor kinderen en jongeren)

De raad heeft in 2016 middels een motie besloten een jaarlijks budget van € 25.000 te reserveren (voor 3 jaren) om de initiatieven voor lokale preventie jeugdhulp te stimuleren.

Bijdrage reserve t.b.v. Human Capital Regio Zwolle (Bewegen, sport en cultuur)

In deze begroting wordt de gemeentelijke bijdrage aan de Human Capital Agenda (regiodeal regio Zwolle) in eerste instantie incidenteel voor 2019 in de begroting opgenomen. Integrale afweging over de structurele bijdrage in de jaren daarna wordt conform afspraak betrokken bij de Kadernota volgend jaar.

Kapitaallasten module iKwijtschelding (Armoede en schulden)

In 2017 is er een krediet beschikbaar gesteld voor de aanschaf van module iKwijtschelding. De kapitaallasten die samenhangen met deze investering bedragen €4.750.

Incidenteel onderhoud wegen (Ruimte)

Voor de jaren 2017, 2018 en 2019 heeft de gemeenteraad kredieten beschikbaar gesteld voor de vervanging van openbare verlichting. Door uitvoering van de werkzaamheden in eigen beheer wordt per jaar €30.000 bespaard. Dit wordt weer ingezet voor incidenteel onderhoud van wegen.

Bijlage 1. Baten en lasten per taakveld

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	1.090.093		1.090.093
0.10	Mutaties reserves	0	-555.823	-555.823
0.2	Burgerzaken	591.603	-220.335	371.268
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	270.689	-310.688	-39.999
0.4	Overhead	6.624.423	-127.670	6.496.753
0.5	Treasury	-614.263	-664.247	-1.278.510
0.61	OZB Woningen	279.409	-1.981.163	-1.701.754
0.62	OZB niet-woningen	74.081	-2.549.694	-2.475.613
0.64	Belastingen overig	4.761	-89.600	-84.839
0.7	Alg.uitkering + uitk.gem.fonds	0	-28.132.965	-28.132.965
0.8	Overige baten en lasten	1.392.287	-106.318	1.285.969
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	14.000	-114.387	-100.387
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.713.436	-7.781	1.705.655
1.2	Openbare orde en veiligheid	398.303	-73.575	324.728
2.1	Verkeer en vervoer	2.716.280	-256.564	2.459.716
2.4	Economische havens en waterwegen	300.700		300.700
3.1	Economische ontwikkeling	117.750		117.750
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	436.712	-465.870	-29.158
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregeling	99.442	-29.500	69.942
3.4	Economische promotie	139.051	-92.880	46.171
4.1	Openbaar basisonderwijs	25.150		25.150
4.2	Onderwijshuisvesting	1.241.816	-6.750	1.235.066
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	989.867	-144.364	845.503
5.1	Sportbeleid en activering	902.800	0	902.800
5.2	Sportaccommodaties	422.922	-105.979	316.943
5.3	Cult.-pres./productie/particip.	122.458	-28.000	94.458
5.4	Musea	102.664		102.664
5.5	Cultureel erfgoed	112.709		112.709
5.6	Media	435.200		435.200
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.001.382		1.001.382
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.359.824	-338.069	1.021.755
6.2	Wijkteams	620.500		620.500
6.3	Inkomensregelingen	4.212.935	-3.066.723	1.146.212
6.4	Begeleide participatie	1.057.181		1.057.181
6.5	Arbeidsparticipatie	502.491		502.491
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.162.207	-4.250	1.157.957
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.904.307	-177.207	2.727.100
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.371.886		4.371.886
6.81	Ge-escaleerde zorg 18+	24.126		24.126
6.82	Ge-escaleerde zorg 18-	81.000		81.000
7.1	Volksgezondheid	960.470		960.470

7.2	Riolering	3.116.326	-3.470.698	-354.372
7.3	Afval	1.540.950	-1.899.673	-358.723
7.4	Milieubeheer	202.256	-600	201.656
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	341.766	-375.003	-33.237
8.1	Ruimtelijke ordening	647.424	-81.000	566.424
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	2.571.251	-2.863.205	-291.954
8.3	Wonen en bouwen	2.207.095	-1.012.253	1.194.842
	Totaal	48.889.720	-49.352.834	-463.114